

tillrättaviso, skrapa. *T. en för något. När hans husbonde t-dde honom för detta fel.* — Älv. *Tala till.* — 3) Anklaga vid domstol. *Lagligen t. en. Han blef t-d, men frikändes.*

TILLTIGGA, v. a. 2. *T. sig*, genom tiggeri erhålla, vinna.

TILLTJOCKNA, v. n. o. impers. 1. Blifva allt tjockare. — Älv. *Tjockna till.*

TILLTOSFA, v. a. 1. (fam.) Se *Tilltusfa*.

TILLTOMTA, v. a. 1. 4) Ustaka plats för byggnad. — 2) (fig. fam.) Göra första utkastet till något.

TILLTOMTNING, f. 2. 1) Handlingen, då man tilltomtar. — 2) Något tilltomadt; utkast.

TILLTORKA, v. n. 1. Fullkomligt torka. — Älv. *Torka till.* — *Tilltorkning*, f. 2.

TILLTRAMPA, v. a. 1. Genom trampning hoppacka, göra hård, tillplatta. — Älv. *Trampa till.* — *Tilltrampande*, n. 4. o. *Tilltrampning*, f. 2.

TILLTRASSLA, v. a. 1. Göra trasslig eller trassligare. — Älv. *Trassla till.*

TILLTRO, v. a. 2. Tro en i stånd till något. *Det t-r jag honom ej. T. sig för mycket. T. sig att...*

TILLTROTSÅ, v. a. 1. *T. sig*, genom trots tillvinna sig.

TILLTRUGA, v. a. 1. (fam.) *T. sig*, genom trug vinna.

TILLTRYCKA, v. a. 2. Trycka på något, så att det fäster sig bättre, går djupare in, o. s. v. — Älv. *Trycka till.* — *Tilltryckande*, n. 4. o. *Tilltryckning*, f. 2.

TILLTRÄDA, v. a. 2. Inträda i besittningen, nyttjandet, utöfvandet af något; taga i besittning. *T. ett arf. Åter t. sin egendom. T. regeringen, en syssla.* — Någon gång säges älv. *Träda till.* — *Tillträddande*, n. 4.

TILLTRÄDE, n. 4. 1) Tillstånd att inträda hos någon, att begagna något. *Få t. hos konungen. Hafva fritt t. till någon, få när som helst slippa in hos någon. Jag har fritt t. till hans bibliotek, jag får när som helst begagna det. Lemna, skoffa en t.* — 2) Tillträddande. *T. till ett arf, till en egendom, en syssla, till regering.*

TILLTUSFA, v. a. 1. (fam.) 1) Göra tofsig, skrynklig; sätta en persons yttre (hår, kläder, o. s. v.) i ordning. — 2) (fig.) Se *Tilltyga*.

TILLTUGG, n. sing. (fam.) Något som ätes ofvanpå en sup.

TILLTUKTA, v. a. 1. (fam.) 1) Genom tukt och aga dana, bilda, hyfsa. — 2) Gifva tukt, aga. — Älv. *Tukta till.* — *Tilltuktande*, n. 4. o. *Tilltuktning*, f. 2.

TILLTVINGA, v. a. 1. o. 3. (böjes som *Tvinga*) Genom tvång tillvinna, förskaffa. *T. sig något.*

TILLTVÅLA, v. a. 1. (fig. fam.) Gifva skarp tillrättaviso. — Älv. *Podla till.*

TILLTYGA, v. a. 1. (fam.) 4) Smörja ned; försätta ens kläder, hår o. s. v. i ordning. — Älv. *Tyga till.* — 2) (fig.) *T. illa t.*, älv. (iron.) *väl, vackert t.*, illa bemöta, tukta, piska upp; älv. hårdt bestraffa med ord. — *Tilltygande*, n. 4.

TILLTÄCKA, v. a. 2. Tillsluta med något täckande. — Älv. *Täcka till.* — *Tilltäckande*, n. 4. o. *Tilltäckning*, f. 2.

TILLTÄMJA, v. a. 2. (böjes som *Tämja*) Tämja och tillvänja. — *Tilltämjande*, n. 4.

TILLTÄNKÅ, v. a. 2. Se *Tillärna*. Brukas mest i part. pass.

TILLTÄPPA, v. a. 2. Fullkomligt täppa. — Älv. *Täppa till.* — *Tilltäppande*, n. 4. o. *Tilltäppning*, f. 2.

TILLVARA, v. n. 3. (böjes som *Vara*) Se *Vara till.* — Brukas sällan, endast uti infinitiv och af supinum härledda tempora.

TILLVARATAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Se *Taga till vara* (under *Vara*, 1).

TILLVARELSE, f. 3. Förhållandet, att något är till.

TILLVÄRO, f. sing. (egentl. böjd kasus af obrukt. subst. *Tillvara*) Se *Tillvarelse*.

TILLVERKA, v. a. 1. Med tillhjälp af maskiner, kemiska operationer o. s. v., frambringa vissa ämnen eller föremål till nytta eller nöje. Säges mest i fråga om fabriks- och manufakturarbete. *T. kläder, tyger, hattar, strumpor. T. brännvin, svafvelsyra.* — *Tillverkande*, n. 4. [*Tillverka*.]

TILLVERKARE, m. 3. En, som tillverkar något. [*Tillverkare*.]

TILLVERKNING, f. 2. 1) Tillverkande. — 2) Hvad som blifvit tillverkad. *Fabrikens t-ar afsättas med lätthet.* [*Tillverkning*.]

TILLVEXLA, v. a. 1. *T. sig*, genom växling förskaffa sig, bekomma. *T. sig 100 rdr specie.* — Älv. *Vexla till sig.* [*Tillväxla*.]

TILLVINKA, v. a. 1. Genom vinkning meddela. *T. en bifall.*

TILLVINNA, v. o. 3. (böjes som *Vinna*) Vinna åt, förvärfva, förskaffa. *T. sig ens vänskap. Detta har t-vunnit honom allmän aktning.*

TILLVITA, v. a. 1. (af *Vita*, beskylla) Beskylla, förebrå, lägga till last. *T. en något.*

TILLVITELSE, f. 3. Beskyllning, tillmäle. *Göra någon en soår t.*

TILLVRIDA, v. a. 3. (böjes som *Vrida*) Genom vridning fästa. — Älv. *Vrida till.*

TILLVÄGA, tillväga, se *Till väga* (under *Väga*).

TILLVÄGA, tillväga, v. a. 1. Väga, göra farbar.

TILLVÄGA, tillväga, v. a. 2. Väga och lemna en något. *Han t-gde mig fem marker för litet.*

TILLVÄGABRINGA, v. a. 2. (böjes som *Bringa*) Komma till stånd med något, bringa till stånd. — Syn. Se *Verka*.

TILLVÄLLA, v. a. 1. (af *Välå*) *T. sig*, utan rätt tillägna sig. *T. sig domsrätt i en sak.*

TILLVÄNDA, v. a. 2. Vända till, åt. *När hon t-vände ögonen.* — Älv. *Vända till.*

TILLVÄNJA, v. a. 2. (böjes som *Vänja*) Vänja till något.

TILLVÄRKA, se *Tillverka*.

TILLVÄXA, v. n. 2. o. 3. (böjes som *Växa*) 1) Växa igen, ihop. — 2) Ökas genom växt. *Träden ha t-växt betydligt.* — Älv. *Växa till.* — 3) (fig.) Ökas, tilltaga, förkofra sig. *T. i styrka, i ålder och visdom.* — Älv. *Växa till.* — *T-växa*, part. pres. — *Tillväxande*, n. 4. [*Tillväxa*.]

TILLVÄXLÅ, se *Tillväxla*.

TILLVÄXT, m. 3. 1) Tillväxtning, som sker genom växande. *Skogens årliga t. Stå på t., vara lemnadt att tillväxa. Ställa på t., lemna att tillväxa.* — 2) Sålunda vunnit tillväxtning. *Trädets t. var förklarat dr två alnar.* — 3) (fig.) Tillväxtning, förkofring. *T. i kunskaper, i dygd och gudsfruktan.* [*Tillväxt*.]

TILLVYCKA, v. a. 2. Se *Tillsluta*, *Tilltäckå*.

TILLYDANDE, a. 1. Som lyder till; underliggande. *T. hemman.*

TILLYKTA, v. a. 1. Se *Tillsluta*. [*Tilllykta*.]

TILLYXA, v. a. 1. Groft tillbugga. — Älv. *Yxa till.* — *Tillyxande*, n. 4. o. *Tillyxning*, f. 2.

TILLÄTA, v. a. 3. (böjes som *Läta*) 1) Förklara, att man låter något ske, ej har något deremot. *T. någon att träda in. Jag har ej t-tit honom det.* — Syn. *Bevilja, Gifva lof, tillstånd, Tillstånd, Medgifva.* — 2) Utan hinder eller straff, utan att blifva ond o. s. v., låta någon göra något eller låta något ske. *Tillåt mig fråga, hvaraf det kommer. T. sig, förutgå sig något; älv. göra något, hvar till man ej äger rätt, eller som ej är passande. Han t-r sig ingen hvila. T. sig friheter. T. sig ett oanständigt uttryck. Han t-r sig allt för mycket. T. sig att, taga sig den friheten att. Jfr. Frihet. T. sig att säga.* — 3) (om sak) Medgifva, ej hindra. *Hans helsa t-r honom ej det. Hans inkomst kan t. honom sådana nöjen.* — *Tillåten*, part. pass. Brukas adjektivt i samma mening som *Tillåtlig*. *T-tna nöjen.*

TILLÄTELSE, f. 3. Förklaring, att man tillåter något; älv. tyst medgifvande, hvarigenom man låter någon göra något eller låter något ske. *Jag har fått t. af honom att träda in. Jag har huns t. Be en om t. Det sker med min t. Med er (din o. s. v.) t., säges af höflighet i omgångsspråket, när man på förhand vill be om ursäkt för något, som möjligen skulle kunna misslyckas. Med er t. vill jag omtala förhållandet.*

TILLÅTLIG, a. 2. 1) Som kan tillåtas. *T-a nöjen.* — Syn. *Loflig.* — 2) Tillåten. *Det är ej t-t att röka der.* — *Tillåtlighet*, f. 3.

TILLÅTLIGEN, adv. På tillåtligt, lofligt sätt.

TILLÄFVENTYRS, adv. Måhända; möjligtvis.

TILLÄGG, n. 3. 1) Tilläggande, tilläggning. *Göra t. till ett testamente. Berätta saken utan egna t.* — 2) Hvad som tillägges eller blifvit tilläggd. *T-et innehåller, att...*

TILLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) 1) Tillfoga med. *Han har t-lagt hundra riksdaler till denna summa. T. det som felas. Jag ber att få t. ännu ett ord.* — 2) Tillägga, tillskrifva, tilldöma. *T. någon en dygd. T. en skulden. Man t-lade mig hemliga afsigter.* — 3) Tilldela, tillslä, enslä åt. *Man har t-lagt honom en pension, en titel. Man har t-lagt mig rättigheten att...* — *Tillagd*, part. pass. *Genom en t. artikel i testamentet.*

TILLÄGGANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom något tillägges.

TILLÄGGNING, f. 2. Se *Tilläggande* och *Tillägg*.

TILLÄGGNINGSVIS, adv. Genom tillägg.

TILLÄGNA, se *Tillägga*.

TILLÄGOR, f. 1. pl. Tillydande ågor. [-egor.]

TILLÄMNA, v. a. 1. 1) Göra ämne till, t. ex. groft tillbugga, o. s. v. — 2) Ämna åt. *T. en något.* — 3) Se *Tillärna*.

TILLÄMPA, v. a. 1. 1) Se *Lämpa*, bem. 2. *Denna vers kan man t. på honom. T. ett lagens rum på ett förevarande fall. Hvad straff bör t-s för detta brott?* — 2) Gifva användning. *T. en teoretisk sats i verkligheten. Kommunisternes läror äro svåra att t.* — *Tillämpande*, n. 4.

TILLÄMPLIG, a. 2. Som kan tillämpas. *Ord-språket är väl t-t på honom.*

TILLÄMPLIGHET, f. 3. Egenskapen att kunna tillämpas.

TILLÄMPNING, f. 2. Handlingen, då man tillämpar. *Göra t. af en vers i Homer på någon. Göra t. på något. Jag säger det utan t., utan åsyftning på person. Det har t. på honom, kon på honom tillämpas.*

TILLÄNDAGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) elier **TILLÄNDALÖPA**, v. n. 3. (böjes som *Löpa*) Gå, löpa till ända. *Se Ände.*

TILLÄRA, v. a. 2. Lära och inöfva i något. Brukas mest i part. pass. *Tillärd.*

TILLÄRNA, v. a. 1. 1) Hafva för afsigt att göra något. *Han t-de en resa till Italien.* — Brukas mest i part. pass. — 2) Se *Tilllämna*, 2. — *T-d*, part. pass. *En t. resa.*

TILLÄSÅ, v. a. 2. Läså igen med nyckel. — Älv. *Läså till.* — *Tilläsande*, n. 4.

TILLÖFVA, v. a. 1. Inöfva och tillvänja.

TILLÖKA, v. a. 1. o. 2. Öka genom tillägg. — Älv. *Öka till.* — Syn. Se *Öka*. — *Tillökande*, n. 4.

TILLÖKNING, f. 2. 1) Handlingen eller verkningen, hvarigenom något tillökes. — 2) Det, hvarmed något tillökes eller blifvit tillökt. *En t. af 200 rdr i lön.*

TILLÖNSKA, v. a. 1. Önska något till, åt någon. *Jag t-r dig allt godt.*

TILLÖNSKAN, f. sing. indef. eller **TILLÖNSKNING**, f. 2. Önskan, som göres för någon. *Med t. af en glad jultel, tecknar en trofast vän.*

TILLÖFVERS, tillöfvarrs, adv. (fam.) Till öfverlopps, öfrigt. *Jag har ingenting t. att ge bort.*

TILLÖSÅ, v. a. 2. Genom ösning tillägga. — Älv. *Ösa till.* — *Tillösning*, f. 2.

TILLRÅ, se *Tillrä*.

TILLS, se *Tills*.

TILTA, tilla, f. 4. Den smala jordremsa, som, vid plöjning, af bilen uppskåres och lägges på sidan.

TIMA, se *Timme*.

TIMA, tima, v. n. 1. Se *Hända*. *Vid t-nde dödsfall*, när dödsfall inträffar. [*Timma*.]

TIMBER, se *Timmer*, 1.

TIMCIRKEL, timsirkel, m. 2. pl. — *cirk-lar*. (astr.) Storcirkel, som föreställs dragen genom himmelspolerna och någon himmelskroppss medelpunkt. *T-klar* kallas äfven, på jordgloben, tolf cirklar, som äro dragna genom begge polerna och afdelade eqvatorn i 24 lika stora delar, motsvarande dygnets 24 timmar.

TIMGLAS, timmglas, n. 3. Ett slags ur, som angifver längden af en förfluten kortare tid derigenom, att sin sand ur ett kärl utrinnes i ett annat kärl. Består i allmänhet af tvenne kugelformiga glas med spetsarna vända mot hyarandra. Kallas älv. *Sandur*.

TIMID, -id, a. (utan neutr. i sing. indef.) (lat. *Timidus*) Skygg, blyg, försagd.

TIMIDITET, ---et, f. 3. Skygghet, blyghet, försagdhed.

TIMJAN, timmjann, m. sing. Örtslägtet *Thymus*. Se f. 3. *Backtimjan* och *Trädgårdstimjan*.

TIMJANSOLJA, f. 1. Ett slags olja, som fås af timjan.

TIMLIG, timmlig, a. 2. (af *Timme*, ford. *Time*, tid) Som tillhör eller har afseende på denna världen, detta lifvet, eller på det jordiska i motsats till det andeliga. *T-a ågodelar. T.*

lycka. Det t-a goda. — Substantivt brukas Det t-a, helst i kyrkostil, och betyder: Det jordiska, jordlifvet, veriden, i motsats till Det andliga ell. tillkommande. I detta t-a, i detta lifvet. Lemna det t-a, dö. Stå det t-a ur hägen, vända sina tankar ifrån veriden. — Syn. Jordisk, Verldslig.

TIMLIGEN, t'immligän, adv. I timligt afseende.

TIMLINIE, t'immlinje, f. 3. Linie på ett solur, hvilken utvisar någon viss timme.

TIMME, m. 2. pl. timmar, äfv. i sing. Timma (ursprungl. genom missbruk). Hette i fornspråket Time och betydde egentl. det samma som Tid. Deraf uttrycket i hedentima. 1) Tidsmätt, utgörande $\frac{1}{24}$ af ett dygn. En dag utgöres af tolf timmar. Det varar en t-s tid, en t. En t-s väg, som kan tillryggeläggas på en timme. På inom, om en t. Hyra, arbeta på t., efter viss betalning för hvar timme. Få så och så mycket i t-n, för hvarje timme. — 2) Timslag. Komma på t-n, på timslaget, på utsatt tid. [Tima.]

TIMMELIG, se Timlig.

TIMMER, t'immr', n. 3. I. (i fornspråket Timbr) Antal af 40 skinn.

TIMMER, t'immr', n. 3. II. 1) (utan plur.) Groft byggnadsvirke, såsom t. ex. stockar. — 2) Benämning på vissa trån på skepp. — Ss. T-hög.

TIMMERARBETE, n. 4. Arbeta med timring.

TIMMERBAGGE, m. 2. pl. — baggar. Insekt af Skalbaggarna med ofantliga spröt; lefver i trävirke och finnes ofta på timmerstockar. Cerambyx.

TIMMERFLOTTA, f. 1. Större mängd af timmer, som flottas tillsammans utför en elf.

TIMMERKLÄDNAD, m. 3. Beklädnad med timmer, t. ex. vid befästningsverk.

TIMMERMAN, m. 3. pl. — män. 1) Arbetsman, hvars yrke är att timra hus och göra det gröfre arbete, som der till hör, såsom dörrar, fönster, golf och tak, m. m. — 2) Se Timmerbagge. — Ss. T-shandverk, -syрке.

TIMMERMANSSÖRE, n. 4. Kritisöre, hvarmed timmermän slå rätta linier på virke, för att derefter rätta sig vid sitt arbete.

TIMMERMANSSSTOL, m. 2. (skepp.) En af sjömansgarn lagd smal matta att sitta uti vid arbeten utombords.

TIMMERMOSSA, f. 1. Mossarten Hypnum proliferum.

TIMMERPLATS, m. 3. Plats, der timmer är upplagdt eller uppläggas.

TIMMERSKOG, m. 2. Skog af resliga träd, tjenliga till timmer.

TIMMERSTEK, n. 3. (skepp.) Ett slags stek, som brukas vid gästgärens fastande på rån och vid fastandet af stjärter.

TIMMERSTOCK, m. 2. Stock, ämnad att begagnas vid timring. (Fam.) Draga t-r, benämning på pantlösen i sällskapslek, då den pantskyldige drager pannan sakta utför en dörrspiegel, så att ett dallrande buller uppstår, ungefär som då man släpar timmer.

TIMMERTRÄD, n. 3. Träd, bvaraf en timmerstock kan fås.

TIMMERVERK, n. 3. 1) Se Timmerarbete. — 2) Något timradt.

TIMMERVXA, f. 1. Yxa, som timmermän bruka.

TIMSMOSSA, f. 1. Moss-slägtet Timmia.

TIMOTEJ, --täj, m. sing. eller

TIMOTEJGRÄS, --täjgräs, n. sing. Ett allmänt bekant grässlåg. Phleum pratense. — Skrifves äfv. Timothei, Timothei.

TIMPEL, t'immp', m. 2. pl. timplar. * Ställa i en härd, der jern omsmältes, för att blifva smidigare.

TIMRA, v. a. o. n. 1. Bygga af sammanfogade stockar. T. på ett hus. T. på, bygga på ett trähus. T. upp, se Upptimra. — T-d, part. pass. T-t hus. — Timrande, n. 4. o. Timring, f. 2.

TIMSKIFVA, f. 1. Se Urtafla.

TIMSLAG, n. 3. Se Klockslog.

TIMSTEN, m. 2. Sten, inrättad till solvisare.

TIMTALS, adv. eller

TIMVIS, adv. I flera timmar efter hvarandra; på vissa timmar; en timme i sender.

TIMVINKEL, m. 2. pl. — vinklar. (astr.) Den vinkel, som en stercirkel genom en himmelskropp formerar med meridianen.

TIMVISARE, m. 3. Visare på ur eller timsten.

TIN, tinn, (gam.) se Dén.

TINA, f. 1. Öppet, långrundt, mindre laggkärl, som begagnas vid tvättning.

TINA, v. a. 1. Genom värme åter bringa något fruset i flytande form. Vanligen säges Tina upp. — V. n. Töa upp, smälta. Säges om något fruset.

TINDRA, v. n. 1. Lysa med ett än klart, än matt, i färg omvexlande, hastigt försvinnande och lika hastigt återkommande sken. Säges om stjärnor och helt små föremål, liknande punkter. — Tindrande, n. 4.

TING, n. 3. I. (indef. sing. bibehåller i vissa uttryck maskulin, ordets ursprungliga genus) 1) Allt hvad som är tänkbart. En t., en sak. Hvar och ett t., hvarje sak. Någon t., något. Allt t., ingen t., se Allting, Ingeniing. — 2) (i inskränkt mening) a) Hvarje föremål, som har verklighet. De skapade t-en. T-ens väsende. — b) (i juridisk mening) Allt hvad som kan blifva föremål för rättighet (i motsats till person). — c) Ange-lägenhet. Han gör i sin (plural) t. hvad han vill. — Syn. (för alla bem.) Sak.

TING, n. 3. II. (i fornspråket Thing) 1) (fordom) a) Allmänt folkmöte. Deraf Allsherjarting och (i Norge) Storting. — b) Sammankomst af de bofasta männen i härad eller landskap, der lag skipades och ekonomiska ärenden afhandlades. Deraf Häradsting och Landskapsting eller Landsting. — 2) (i sednare tider) Domstols sittning i domsaga på landet. Deraf Häradss-, Lagmans-, Bergs-, Grufveting. Hålla t. ell. sitta t., föra ordet såsom domare i en sådan domstol. Stämna till t-et. Resa till t-et. Urtima t., se Urtima. — Ss. Värting, Høsteting.

TINGA, v. a. 1. Beställa något för sin räkning, till köp, hyra o. s. v.; äfv. betinga sig en persons tjänst, arbete. T. ett arbete, en vara. T. rum. T. hästar. T. arbetare. T. någon till ett arbete. T. en bandit att mörda någon. T. köp, öfverenskomma om villkoren för ett köp, om priset. T. bört, se Borttunga. T. i'n, se Inackordera. T. på, upp, se Påtunga, Upp-tunga. — Tängande, n. 4.

TINGEST, t'ingesst, m. 2. (af Ting, I; fam.) 1) Sak, som icke har någon viss benämning, eller som på något sätt utmärker sig för besynnerligt utseende, oformlighet, konstig sammansättning, ovanlig storlek, fullhet, o. s. v. — 2) (föraktl., om

person) Varelse, kreatur. En dum t. En elak t. — Syn. Best, Lymmel, Kanalle.

TINGFÖRA, t'ingföra, v. a. 2. Stämna till tinget.

TINGSBORD, t'ingsbörd, n. 3. Bordet i en tingsall, hvaromkring domare och nämndemän eller bisittare hafva sina platser.

TINGSBYGGNAD, m. 3. 1) Byggande af tingshus. — 2) Se Tingshus.

TINGSBAG, m. 2. Dag, på hvilken ting hålles.

TINGSFALL, n. 3. Uteblifvande af utlyst ting.

TINGSFRID, m. sing. Genom lag stadgad frid och säkerhet för dem, som besöka tinget. Lagen om t. — Ss. T-sbrott.

TINGSGÄSTNING, f. 2. (ford.) Folkets skyldighet att underhålla lagman och häradshöfding.

TINGSGÄSTNINGS-PENNINGAR, m. 2. pl. En gammal ordinarie skatt, som hade sin grund i den förut bestående Tingsgästningen, och i dess ställe blifvit införd.

TINGSHUS, n. 3. Särskilt hus, der ting hålles.

TINGSHÖG, m. 2. Kulle, hög, hvarpå fordom ting (se Ting, I, 1) hölls.

TINGSLAG, n. 3. (i vissa provinser) Domsaga, svarande mot Härad.

TINGSLAMA, s. sing. (ford.) Skatt, som erlades i de orter, der det vanliga tinget icke hölls.

TINGSNOTARIE, m. 3. Den, som förer protokoll vid ett ting.

TINGSPLATS, m. 3. Se Tingställe.

TINGSPREDIKAN, f. sing. indef. eller

TINGSPREDIKNING, f. 2. Predikan, hvarmed ett ting öppnas.

TINGSRÄTT, m. 3. Se Häradsrätt.

TINGSSEK, f. 3. Rättegångssak, anhängig vid ett ting.

TINGSSAL, m. 2. Rum, der ting hålles. — Syn. Tingsstuga.

TINGSSKRIFVARE, m. 3. Person, som vid ting biträder med skrifning.

TINGSTAD, m. 3. Se Tingställe.

TINGSTERMIN, t'ingstärmin, m. 3. Utsatt tid för ett tings hållande.

TINGSTIMMA, f. sing. (lagt.) Tid på dagen, hvarunder tingsrätt sätter. Under t-n.

TINGSTUGA, f. 1. Se Tingsstuga.

TINGSTÄLLE, n. 4. Ställe, der ting vanligen hålles. — Syn. Tingsplats.

TINGSVALL, m. 2. Plats, der i forntiden folket samlades till ting.

TINGTA, v. n. 1. (fam.) Hålla ting. — Tingtande, n. 4.

TINKAL, t'ingnkall, m. sing. Ören borax.

TINKTUR, t'ingktür, f. 3. (lat. Tinctura) 1) apotekarspråket. 1) (i vidsträckt bet.) Färgad lösning. — 2) (i inskränkt mening) Partiell sprit eller eterlösning. [Tinctur.]

TINNE, m. 2. pl. tinnar. (af Tand) 1) (ursprungl.) Hvad som liknar en tand. Deraf (nu föga brukl.) Hartinnar, Härftinnar. — 2) Utskjutande kant af ett platt tak. T-arne af templet. — 3) (bestänt. k.) Tinnar, utstående murkrans med derunder gjorda skottgluggar eller öppningar, på gamla torn och ringmurar, för att försvara foten af muren, genom nedstörtande af stenar, brinnande oljor, m. m.

TINNING, m. 2. Den del på hvardera sidan af bufvudet, som sträcker sig ifrån örat upp till pannan. Högra, venstra t-en. T-arne. — Ss. T-muskel.

TINNINGBEN, n. 3. (anat.) Ben i hufvudskälen, vid tinningen.

TINNINGSBÖM, m. 2. pl. — sömmar. (anat.) Söm, som förenar tinningbenet med intill lig-gande ben.

TINT, t'innt, m. 3. (fr. Teint) T-er kallas i målning genom konst frambragta eller samman-satta färger, som efterhärma ett föremåls naturliga färg.

TIO, t'io, grundtal. Nio och en tillsammans. T. års tid. De voro t. T. Guds bud, Mose lag. — Ss. T-bladig, -delt, -hörnig, -radig, -sidig, -stafvig.

TIODUBBEL, a. 2. 1) Tio gånger så stor. — 2) Säges äfv. om något, som består af tio likadana eller liknande saker, eller blott varande af samma natur, art. Jfr. Dubbel, 2.

TIODUBBELT, adv. Tio gånger; tio gånger så mycket. T. så stor. T. större. Gifva t. igen.

TIOFALDIG, a. 2. Se Tiodubbel.

TIOFALDT, adv. Se Tiodubbelt.

TIOHANDA, n. 3. oböjl. Af tio slag. På t. sätt, på tio slags sätt.

TIOHÖRNING, m. 2. En af tio räta linier innesluten figur.

TIOMAN, m. 3. pl. — män. Se Decemvir.

TIOMÄNN, a. oböjl. Bestående af tio män. T. regering. T. råd.

TIOMÄNNING, m. 2. Växt, som hör till klas-sen Decandria.

TIONDE, a. 1. Ordningstal. Som är näst efter den niende. Hvar t. dag, vecka, månad. — S. m. 4. Tiondedelen, som erlägges i skatt af allt slags inkomst. Deraf Sädestation, Qvick-tionde, m. m. Betala, uppbära t-n. Njuta ell. taga t. af något.

TIONDEAFGIFT, f. 3. Se Tionde, s. m.

TIONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, hvil- ket är deladt i tio lika delar.

TIONDEGIFVARE, m. 3. Den, som är skyl- dig att betala tionde.

TIONDELADA, f. 1. Lada för emottagande af sädestation.

TIONDEJERN, n. sing. Jern, som betalas i tionde. — I enbanda mening säges äfv. T-kop-par, -spannmål, -säd.

TIONDERÄTTIGHET, f. 3. Rättighet att upp- bära tionde.

TIONDESÄTTNING, f. 2. Prissättning för lösen af tionde.

TIONDETAGARE, m. 3. En, som har rät- tighet att uppbära tionde.

TIOPUNDIG, a. 2. T. kanon, som afskjuter en kula om tio skålpunds vikt.

TIOPUNDING, m. 2. 1) Tiopundig kanon. — 2) Vigtlod, som håller tio pund.

TIOTAL, n. 3. 1) Antal af tio. T. af år. — 2) Räknetalet tio.

TIOTUSEN, grundtal. Tio gånger tusen.

TIOTUSENDE, ordningstal. Som är i ord- ningen näst efter den tiotusende niohundrade nit- tionde nionde.

TIOÅRIG, a. 2. 1) Tio år gammal. — 2) Som varar eller varat tio år.

TIPP, m. 2. Afsmalande, spetsig ände af något. Deraf Nästipp, Örtipp. T-en, se Hön- slippen.

TIPP, m. sing. oböjl. Ett slags sällskaps- spel.

TIPPELPUNS, m. 2. Ett slags puns med konvex, nästan halbsferisk, polerad yta.

TIR, m. 2. (skepp.) *T-ar* kallas de spirala fördjupningarne mellan parterna i ett tåg.

TIRAD, -äd, m. 3. (fr. *Tirade*) 1) Stycke, strof ur ett skaldestycke, en bok o. s. v., vanligtvis handlande om samma ämne. — 2) Stycke i en teaterpjäs o. s. v., som måste reciteras utan afbrott. — 3) (i dålig mening) Vidlyftig reflekterande strof, som endast har ett afsläpset sammanhang med ämnet, ofta med alsigt att skymfa. — 4) (i musik) Tvenne toners sammanbindning genom en löpning, som genomgår alla de mellanliggande.

TIRALJERA, v. n. 1. (fr. *Tirailleur*) Fäktare i spridd ordning. Sages både om kavalleri och infanteri, men isynnerhet om det sednare.

TIRALJÖR, -ör, m. 3. (fr. *Tirailleur*) *Tiraljörer*, ryttare eller soldater, som icke stå i slutna leder, utan bilda en tiraljörlinie.

TIRALJÖRLINIE, s. f. 3. Linie af soldater, då mellan hvar röte och den närmaste är ett mellanrum af 6, 3, 10, 12 steg eller mera.

TIRALJÖRSELD, -örsöld, m. 2. Gevärseld af tiraljörer.

TIRASS, -äss, m. 3. (fr. *Tirasse*) Rapphönsnät. **TISAN**, -än, m. 3. (fr. *Tisane*) Medicinsk dryck, dekokt eller infusion på korn, laktriset, quäckrot eller andra ämnen.

TISDAG, tisdag, m. 2. Tredje dagen i veckan, benämnd efter *Tyr*, krigets gud, och i början kallad *Tyrsdag*. Romarnes *Dies Martis*.

TISSEL, tissel, n. sing. (fam.) Hyfskning i örat. *T. och tassel*, hemligt tal, hvarigenom någon lastas eller förklenas.

TISSLA, v. n. 1. (fam.) Hyvisa i örat. *T. och tassla*, hemligen angifva, lasta eller förklenas andra.

TISTEL, tistel, m. 2. pl. *tistlar*. (t. *Deichsel*) Se *Vagnstång*.

TISTEL, tistel, m. 2. pl. *tistlar*. Växtsläktet *Carduus*. Se f. ö. *Boll*, *Borst*, *Fet*, *Krus*, *Kål*, *Kärr*, *Mariken*, *Mjolk*, *Våg*, *Aker-tistel*. — Ss. *T-blomma*, -fält.

TISTELFINK, m. 2. Se *Steglitsa*.

TISTRON, tistrån, n. 3. (prov.) Svart vinbärbuske; äfv. bär deraf.

TITAN, titann, nom. prop. m. (grek.; poet.) Solguden.

TITAN, titån, m. 3. (grek.; myt.) *Titaner*, söner och döttrar af Uranus och Gåa, hvilka stormade himmelen, men blefvo af Zeus slungade ned i Tartaren.

TITAN, titån, eller **TITANIUM**, titanium, m. sing. En år 1795 upptäckt metall.

TITEL, titel, m. 2. pl. *titlar*. (lat. *Titulus*) 1) Påskrift, t. ex. i början af en bok; öfverskrift; rubrik. *T. på en bok*, en skrift. *En bok med t. af: Hvarjehanda*. Jag har samlat mina anmärkningar under vissa titlar. — Bildor sammansättningarna *Bok*, *Smuts*, *Kolumntitel*, m. fl. — 2) Embets- eller hedersbenämning. *Gifva en dess rätta t. Bära*, föra t. af grejve. *Taga t. af hertig*. *Ge t. af*, se *Titulera*. *Det är blott en t.*, hedersbenämning utan embete eller tjänst. — 3) Rättsgrund, anspråk; förevändning. *Under t. af*.

TITELBLAD, titelblad, n. 3. Första bladet i en bok, eller det, på hvilket titeln står.

TITELNARR, m. 2. (fam.) Titelsjuk person.

TITELSJUK, a. 2. (fam.) Öfverdrifvet fiken efter titlar.

TITELSJUKA, f. sing. (fam.) Öfverdrifvet begår efter titlar.

TITTA, v. n. 1. (fam.) Se, blicka. Betydelse ursprungl.: Se förstulet genom en öppning, springa, glugg, o. s. v. *T. genom fönstret*. *Hvad t-r du på?* *T. i ett tittskåp*. *T. en i synen*. *T. i ens kort*, äfv. (fig.) omärkligt göra sig bekant med ens planer, afsigter. *T. efter*, blicka efter; söka med ögonen. *T. fram*, se *Framtitta*. *T. igenom*, genomse. *T. i n*, se, blicka in; äfv. på ett ögonblick komma in. (Fig.) *T. in i världen*, göra sitt inträde i världen; äfv. söka, få erfarenhet af världen. *T. för djupt i glaset*, dricka mer än man tål. *T. ut*, se, blicka ut, t. ex.: *T. ut genom fönstret*; äfv. sticka ut ansigtet; äfv. (fig.) sticka fram, ut, t. ex.: *Gurkan t-de ut ur kjortelsäcken*. — *Tittande*, n. 4.

TITTLUGG, m. 2. -HÅL, n. 3. Glugg, hål att titta genom.

TITTUT, tittut, n. 3. (fam.) Tittglugg, titthål.

TITULATUR, -ur, m. 3. Samliga en persons titlar.

TITULERA, v. a. 1. (lat. *Titulare*) Benämna med titel af. *T. en för riddare*. — *Titulering*, f. 2.

TITULUS, titulus, m. sing. oböjl. (lat.) Nyttjas i bref m. m., vanligen förkortadt till *Tit.*, i stället för namnet eller titeln på den person, till hvilken man skriver.

TITULÄR, -är, a. 2. (fr. *Titulaire*) Som förer titel af en värdighet, utan att bekläda den samma. — Brukas mest i sammansättningar, såsom t. ex.: *Titulär råd*.

TIVOLI, tiväll, n. 3. Allmän förlustelseplats med park, der offentliga nöjen, isynnerhet på aftnarna, med illumination, skådespel, lindansning, ratschbanor m. m., gifvas. Benämningen är bildad efter *Tivoli*, en stad uti Italien.

TJENA, tjäna, v. a. 1. o. 2. 1) Vara i tjänst hos. *T. en herre, hushönd*. *T. kronan*. *Ingen kan t. två herrar*. *T. sitt år*. (Fig.) *T. Gud*, följa hans bud. *T. synden*, leva syndigt. — 2) Göra tjänst, bistå. *Man bör gerna t. andra*, när man kan. *T. en med sin kredit*. *T. mig deri*. *Kan jag t. er dermed?* *Om ni är tjent dermed*, belåten dermed. *T. igen*, göra återtjänst. — 3) (fam.) Förtjena. *T. sig pengar*. — V. n. 1) Vara i tjänst. *T. hos någon*. *T. vid armén*, vid flottan. *T. som gemen soldat*. *T. i fält*. *Han har t-nt i tio år*. *T. för lön*. *T. för födan*, ej hafva mer än födan för sin tjänst. *Han t-r för tusen rdr*, har tusen rdr i lön. *T. på år*, på årslega. *T. på afsked*, hafva nästan tjent ut sin tid, så att man väntar på afsked; äfv. (fig. fam.) hafva sett sina bästa dagar. *Den klädningen t-r på afsked*, börjar bli sliten. *T. af*, se *Aftjena*. *T. ihop*, samla af tjenstlön. *T. qvar*, kvarblifva i tjänst. *T. sig upp ell. t. upp sig*, i kronans tjänst från låg grad uppstiga till högre värdighet. (Fig. fam.) *T. upp sig*, ställa sig väl hos någon. *T. ut sin tid ell. blott t. ut*, tjena hela den tid, hvartill man är skyldig. *T. året ut*, hela det år, hvartill man blifvit stadd. — 2) Vara tjenlig, till gagn, nytta. *Det t-r emot gikt*. *Det t-r till åtskilligt*. *Hvartill t-r det?* *Till intel*. *Det t-r till bevis*, till att bevisa. *Hvartill t-r att springa?* *Det tjente honom till förevändning*. *T. andra till varnagel*, göra andra nytta genom att med sitt exempel afskräcka dem. *T. för*, begagnas som, t. ex.: *Parasoll måste t. för paraply*. — *T-nde*, part. pres. *T. bröder*, (i andliga riddarordnar) lägre, icke adeliga bröder, hvilka tjente som simpla soldater; äfv. klosterbröder, som väl aflade klosterlöfte, men

skilde sig genom drägten ifrån de öfriga bröderna, samt deruti att de förrättade de gröfre sysslorna. [Tjana.]

TJENARE, tjänare, m. 3. -ARINNA, f. 1. En som tjänar. *Han är min t.*, i tjänst hos mig. (Fig.) *Guds ords t.*, prestman. *Ödmjuka (ell. ödmjukaste) tjénare ell. tjénarinna*, uttryck af böfghet i det finare umgängsspråket, då man helsar på någon; äfv. då man tar afsked. *Teknar*, ell. *förblifver*, ell. *framhärdar en ödmjuk tjénare, tjénarinna*, sättes af artighet under bref såsom afskedstagnung. *T.*, ell. *hörssamme t.*, se *Hörssam*. [Tjänare.]

TJENLIG, tjänligg, a. 2. 1) Som gör tjänst, nytta, gagn; nyttig, gagnelig. *Ett medel, t-t för emot hufvudvärk*. *T. för helan*. — 2) Som kan begagnas, användas, tjena (till). *Den der telningen är t. till ett ridspö*. — 3) Som kan tjena till ändamålet, för ens afsigt. *T. tid, årstid*. *T-a medel*, passande, lämpliga medel; äfv. laga handräckning, åtgärd, t. ex.: *Låta hämta en med t-a medel*. *Finna, akta t-t*, anse nyttigt, lämpligt. *Jag håller det för det t-aste*, anser det mest ändamålsenligt. — Syn. Passande, Lämplig, Nyttig, Rådlig. [Tjänlig.]

TJENLIGEN, adv. På tjenligt sätt. [Tjän —.]

TJENLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara tjenlig. — Syn. Lämplighet. [Tjän —.]

TJENST, tjänst, f. 3. 1) En persons ställning, som tjénar hos någon enskilt person. *Vara i t. hos någon*. *Hafva, laga någon i sin t.* *Inträda i t.*, börja sina göromål såsom tjénare. *Gå i t-en*, vid tjenstetidens början begifva sig till den blifvande hushondens hus, för att inträda i tjänsten. *Taga t.*, gå i t., antaga befattning som tjénare. *Vara i t.*, hafva tjänst; äfv. göra tjänst. *Vara ur t.*, hafva lemnat en tjänst, utan att hafva fått någon annan i stället. *Gå ur t.*, lemnas ett ställe, der man tjänat. *Söka t.* *Blif kvar i t-en hos någon*. — 2) De sysslor, göromål, som tillhöra en tjénare. *Hon har ingen kammarjungfru, utan gör sjelf den t-en*. — 3) En persons ställning, som tjénar staten; det allmännas tjénande; äfv. dermed förenade göromål. *T-en fördrar punktlighet*. *Den äldste i t-en*, af dem, som tjena vid samma corps, verk, o. s. v. *Kamrat i t-en*, se *Tjenstkamrat*. *Vara i statens, kronans t.* *Gå i t.*, antaga någon befattning såsom statens tjénare; ingå i armén, vid flottan. *Gå i utländsk t.* *Blif kvar, slanna kvar i t-en*. *Göra sin t.* *Göra kapitens t.* — 4) Anställning, befattning såsom statens tjénare med dertill hörande löneförmåner, o. s. v. *Gå ifrån t-en*, förlora en sådan anställning. *Mista t-en*. *Fråntaga en t-en*. *Sättas ifrån t-en*. — Syn. Embete, Syssla, Tjenstbefattning, Befattning, Anställning, Plats, Post. — 5) Brukas ofta absolut i fråga om krigstjensten. *Han har varit länge i t-en*. — 6) Nyttjas i plural om sätet, huru man uppfyllt sina tjensteåligganden. *På belöning för sina t-er*. *I anseende till de många t-er*, han gjort staten, har man beviljat honom pension. — 7) Bistånd, som man gör någon. *Göra någon en t.* *Visa mig den t-en allt*. *Han har gjort mig stora, många t-er*. (Fig.) *Göra en den sista t-en*, begräva en. (Ordsp.) *Oombedd t.* blir ofta försedd. — 8) Nyttja, gagn. *Det gör ej t.*, änger ej. *Det gjorde mig mycken t.* *Det står er till t.*, ni äger att deraf betjena er. [Tjänst.]

TJENSTADEL, m. sing. 1) Det slags adel, som innehafvande högre värdighet i statens tjänst,

i vissa riket t. ex. Ryssland, medför. — 2) Samteliga personer, som äga denna slags utmärkelse.

TJENSTAKTIG, a. 2. Som gerna bevisar tjänster. — Syn. Tjenstvillig, Tjenstfärdig, Hjelpsam, Tjenstbevågen. — *Tjenstaktigt*, adv.

TJENSTAKTIGHET, f. 3. Villighet att bevisa tjänster.

TJENSTBAR, a. 2. Duglig till tjänst, i stånd att tjena. — Syn. Användbar, Brukbar, Duglig. **TJENSTBARHET**, f. 3. 1) Duglighet till tjänst. — Syn. Användbarhet, Brukbarhet, Duglighet. — 2) Se *Tjenstskyldighet*.

TJENSTBEVISNING, f. 2. Tjänst, som bevisas någon.

TJENSTBEVÅGEN, a. 2. neutr. — et. Se *Tjenstaktig*. — *Tjenstbevågenhet*, f. 3.

TJENSTBYTE, n. 4. Händelsen, då tvenne embets- eller tjenstemän byta tjänster med hvarandra.

TJENSTEANDE, m. 2. pl. — andar. 1) Ande, som utträttar ens befällningar. *Englarne dro t-dar, utsände till deras tjänst, som saligheten ärfva skola*. — 2) (fig. fam.) Tjenare; en som går någon tillhanda med sina tjänster.

TJENSTEBEFATTNING, f. 2. Befattning i egenskap af tjensteman.

TJENSTEBREF, n. 3. 1) Bref, som afläses på tjenstens vägnar. — 2) Fullmakt på tjänst, syssla.

TJENSTEFEL, n. 3. Fel, som begås i tjenstens utföring.

TJENSTEFlicka ell. **TJENSTFLICKA**, f. 1. Flicka, som är i lägre hushjens; ung piga.

TJENSTEGÖROMÅL, n. 3. Göromål, som tillhör ens tjänst.

TJENSTEHJON, n. 3. Person, som är stadd i lägre hushjens. [Tjensthjon.]

TJENSTEHJONSTADGA, f. sing. Stadga, hvarigenom utstakas tjenstehjons skyldigheter och rättigheter med afseende på deras hushönder.

TJENSTEHJONSTÄNDET, n. sing. def. Det stånd i samhället, som består af tjenstehjonen.

TJENSTEMAN, m. 3. pl. — män. Person, som innehar någon offentlig tjänst af lägre värdighet. Jfr. *Embetsman*. — Sammansättningsvis brukas *Tjenstemanna* såsom genit. plur. eller adjektivt, t. ex. *T-bana*, -våg, o. s. v., tjenstemännens bana, väg, o. s. v.

TJENSTENIT, n. sing. Nit i tjenstens utföring. — Syn. Tjenstlöfver.

TJENSTEPIGA, f. 1. Tjenstevinna, som förrättar lägre hussysslor. [Tjenstpiga.]

TJENSTEQVINNA, f. 1. Tjenande qvinna. Sages i allmänhet endast i fråga om lägre tjänster.

TJENSTETID, m. 3. Den tid, hvarunder någon innehafver en tjänst eller är i tjänstgöring.

TJENSTEVÅG, m. 2. Viss särskilt bana i statens tjänst. *Denna t. förer snart till höga värdigheter*. *T-en*, statens tjänst. *I t.*, i afseende på ens tjänst; vid tjenstens utföring.

TJENSTFLICKA, se *Tjensteflicka*.

TJENSTFOLK, n. sing. Personer, som äro i lägre enskilt tjänst. Tjenstehjon.

TJENSTFRI, a. 2. neutr. — frött. Se *Tjenstledig*. *T. tid*, dag, då man är tjenstfri.

TJENSTFRIHET, f. 3. Se *Tjenstledighet*.

TJENSTFÄRDIG, a. 2. Se *Tjenstaktig*. — *Tjenstfärdighet*, f. 3.

TJENSTFÖRRÄTTANDE, a. 1. Som förrättar en tjänst (bem. 4).

TJENSTFÖRRÄTTNING, f. 2. Förrättning, som tillhör en tjänst (bem. 4).

TJENSTIGOSSE, m. 2. pl. — *gossar*. Gosse, som är i tjänst hos någon.

TJENSTIGÖRANDE, a. 1. Som verkligen gör tjänst (hem. 3). *T. officer*.

TJENSTIGÖRING, f. 2. Utöfning af de göromål, åligganden, som tillhöra en tjänst (hem. 4). *Tio års t. Vara, komma i t.*

TJENSTHANDEL, m. sing. Handel med tjänster (hem. 4).

TJENSTHJON, se *Tjenstehjon*.

TJENSTHÄST, m. 2. Häst, som af officer begagnas i tjänsten och tillhör kronan.

TJENSTIVER, m. sing. Se *Tjenstenit*.

TJENSTKAMRAT, m. 3. 1) Den, hvilken tjänar samma husbonde som en annan. — 2) Den, hvilken tjänar vid samma verk, trupp, armé o. s. v. som en annan.

TJENSTLEDIG, a. 2. Fri från tjänstgöring; ej för tillfället i tjänst. — *Syn. Tjenstfri*.

TJENSTLEDIGHET, f. 3. Ledighet, frihet ifrån tjänstgöring. — *Syn. Tjenstfrihet*.

TJENSTLIGEN, adv. (föråldr.) Tjänstskyldigast.

TJENSTLÖS, a. 2. Utan tjänst.

TJENSTLÖSHET, f. 3. Saknad af tjänst.

TJENSTPIGA, se *Tjenstepiga*.

TJENSTPLIGT, f. 3. 1) Pligt, som man har att uppfylla i egenskap af tjänsteman. — 2) Se *Tjänstskyldighet*.

TJENSTPLIGTIG, a. 2. Se *Tjänstskyldig*.

TJENSTSKYLDIG, a. 2. Skyldig till tjänst, att tjäna någon, eller till vissa servituter. — *Tjänstskyldigt, adv.*

TJENSTSKYLDIGHET, f. 3. Skyldighet till tjänst, att tjäna någon, eller till vissa servituter.

TJENSTSÖKANDE, a. 1. o. s. c. 3. Som söker tjänst (offentlig eller enskilt).

TJENSTVILLIG, a. 2. 1) Villig till tjänst. *Er t-e tjänare*. — 2) Se *Tjenstaktig*. — *Tjenstvillighet, f. 3.* — *Tjenstvilligt, adv.*

TJENSTVÄG, se *Tjensteväg*.

TJENSTVÄRJA, f. 1. Värja, som bäres i tjensten.

TJENSTÅR, n. 3. 1) År af en persons tjänst (offentlig eller enskilt). — 2) Sages om det år, för hvilket enka eller barn efter afdnen prest äger att uppbära inkomsterna, oberoende af nådår.

TJOCK, a. 2. 1) a) Angiver den tredje af en kropps dimensioner. *En två tum t. plank*. — *Motsatser*: Lång och Bred. — b) Sages äfven, för att bestämma trinda (cylindriska) kroppars genomskärning. *Ett två fot t-t träd*. — 2) (utan åtföljande bestämningsord) Uttrycker en, i jämförelse med andra kroppar, betydlig tjocklek. *T. plank*, *mur*, *T. bok*. *T-t träd*. *T-a ben*. *T. hals*. *T. öfver stussen*. *T. och fet*. *Stor t. karl*. *T. som en tunn*. mycket tjock. *I t-a muren*, på ett tjockt ställe af muren: — *Syn. Vid*. Fyllig, Bukig, Diger. — *Motsatser*: Smal, Tunn. — 3) (låg) Halvande. *Göra en flicka t.* — 4) Bred och fyllig. *T-a drag i målning*. — 5) Tät (i motsats till Gles, Tunn). *T-t hår*, *gräs*. *Såden står t.* *I t-a, t-aste skogen*. *T-a ögonbryn*. *T. dimma*. *T-t moln*. *T-t mörker*, djupt, starkt m.; (fig.) grof okunnighet. — 6) Ej flytande; grumlig, oklar. *T. konsistens*. *T. vatska*. *T-t bläck*. *T. olja*. *T. som ett mos*, som smör. *Koka t. som gröt*. *T. och seg*. *T. luft*, töckning. — 7) *T. ton*, fyllig. *T. i halsen*, som har groförfä malföre än vanligt; hes. *Vara t. i munnen*, uttala orden mycket ordligt, liksom hade man gröt i munnen. — 8) (fig. fam.) Dum. — *Ss. T-bent*, -bukig, -fotad, -grenig,

-halsad, -hårig, -lemmad, -läppig, -magad, -näsigt, -skalig, -skinnad, -stammig.

TJOCKA, f. 1. (sjöt.) Mist eller dimma.

TJOCKBEN, n. 3. Se *Vad*, f.

TJOCKBENT, a. 1. Som har tjocka ben.

TJOCKFALLING, m. 2. Se *Id*, f.

TJOCKHET, f. 3. 1) Täthet (i motsats till Gleshet, Tunnhet). *Sådens t.* *Luftens t.* *Töcknighet*. — 2) Tjock konsistens. *En vatskas t.*

TJOCKHUFVAD, a. 2. 1) Som har tjockt hufvud. — 2) (fig. fam.) Dum.

TJOCKHUFVUD, n. 3. (fig. fam.) Dumhufvud.

TJOCKLEK, m. 2. 1) a) En kropps dimension tyärs igenom, i motsats till bredd och längd. *En plankas t.* — b) En trind kropps diameter. *En påles t.* — 2) Betydlig tjocklek. *I anseende till trädets t.*, var det svårt att falla.

TJOCKNA, v. n. 1. Blifva tjock. *Det t-r*, himmelen öfverdrages med moln. — *Tjocknade*, n. 4.

TJOCKNÄBB, m. 2. Se *Stortrut*.

TJOCKT, adv. 1) Betecknar tjockleken af något. *Sockra en tum t.*, så att det blir en tum tjockt lager af socker. *T. klädd*, i tjocka kläder. — 2) Tät. *Så t. T. som mygg*. — 3) Tala t., så att orden få ett visst tjockt ljud; äfv. (fig. fam.) tala dumt. *Han tjuger för t.*, för groft, skamlöst.

TJOCKANDA, f. pl. — *ändar*. Se *Storända*.

TJOG, tjåg, n. 3. (af *Tjugu*) Ett antal af tjugu. *Två, tre t.* *Ett halft t.* *Ett t. halm*, tjugu halmkärfvar.

TJOGTALS, tjågtåls, adv. Flera tjog hvarje gång; äfv. ett tjog i sender. Se äfv. *Hoptals*.

TJUDER, tjüd'r, n. 3. Tåg, rop, hvarmed betande kreatur fastbindas på ett ställe.

TJUDRA, v. a. 1. Binda med tjuder. *T. en häst*. *T. ostron*, *hummer*, släppa dem i afstängda rum på halsbotnen. — *Tjudring*, f. 2.

TJUF, c. 2. pl. *tjufvar*. (Uttalas i dagligt tal: *Tjyf*.) 1) En som stjälar eller stult. *Stor t.*, en som stult mycket, är van att stjåla. *Liten t.*, som stjälar blott litet. *Tillhåll för t-var*. (Fam.) *Komma öfver* en som t-ven om natten, öfverras en helt oförväntadt. (Ordspr.) *Tillfället gör t-ven*, se *Tillfälle*. *De små t-varna hänger man*, de stora låter man gå, eller *De stora t-varne hänga de små*, de fattiga och ringa blifva nog straffade för sina brott, men de rika och mäktiga slippa ofta undan. — 2) *T. på ljus*, se *Ljustjuf*. — 3) Se *Borrbill*.

TJUFÄKTIG, a. 2. Fallen för att stjåla. — *Tjufaktighet*, f. 3. — *Tjufaktigt*, adv.

TJUFART, m. 3. (fam.) *Hafva t-en i sig*, vara tjufaktig.

TJUFEBAND, n. 3. Band af tjufvar (se *Band*, 3, c.).

TJUFFOLK, n. sing. (fam.) Tjufaktiga menniskor.

TJUFODS, n. sing. Stulet gods.

TJUFÖGMA, f. 1. (fam.) Se *Tjufgömma*.

TJUFÖGMMARE, m. 3. — *ERSKA*, f. 1. En, som gömmer åt tjufvar.

TJUFÖGME, n. 4. Ställe, der en tjuf gömmer, hvad han stulit.

TJUFHANDTVERK, n. 3. (fam.) Se *Tjufveri*.

TJUFHORA, f. 1. (låg) 1) Tjufaktigt hora. — 2) Skällsord för liderliga qvinnor.

TJUFHÅL, n. 3. (fam.) Se *Tjufnäste*.

TJUFKLOR, m. 3. pl. (fam.) *Komma*, falla i t., blifva stulen.

TJUFKNEP, n. 3. (fam.) 1) Knep, som tjufvar bruka. — 2) Lågt, nedrigt, gement knep.

TJUFKONA, f. 1. (låg) Tjufaktigt qvinna.

TJUFKONSTER, f. 3. pl. (fam.) Gemena knep.

TJUFKÄLLARE, n. 2. (föga brukl.) Underjordiskt fängelse för tjufvar.

TJUFLYCKA, f. 1. (fam.) Övanlig lycka, tur, sådan som tjufvar ofta pläga hafva, vid utlöfvandet af sitt handverk.

TJUFLYKTA, f. 1. Se *Blindlykta*.

TJUFMAL, n. 3. Se *Tjufsak*.

TJUFNAD, m. 3. Stöld af mindre betydenhet.

TJUFNYCKEL, m. 2. pl. — *nycklar*. Falsk nyckel, dyrk.

TJUFNÄFVE, m. sing. (fam.) *Komma i t-n*, blifva bortstulen.

TJUFNÄSTE, n. 4. Tillhåll för tjufvar.

TJUFPACK, n. 3. (fam.) Pack, bestående af tjufvar och skällmar.

TJUFPOJKAKTIG, a. 2. (fam.) Fallen för tjufpojksreck.

TJUFPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar*. (fam.) Pojke, som gör skälmycken; skalkaktigt pojke. Sages äfv. i samma mening om äldre personer.

TJUFPOJKSTRECK, n. 3. (fam.) Pojksreck, skälstykke, skalkaktigt spratt.

TJUFSAK, f. 3. 1) Rätttegångssak, som rörer stöld. — 2) *T-er*, se *Tjufsgods*.

TJUFSKYTTE, m. 2. En, som förflyr tjufskytte.

TJUFSKYTTE, n. 4. Hemlig och oloflig jagt.

TJUFSPRÅK, n. 3. De egna ord och talesätt, som tjufvar sins emellan bruka.

TJUFSTRÄTT, m. sing. (lagt.) *Stående t.*, blifve dömd såsom för stöld.

TJUFSTRECK, n. 3. (fam.) Lågt, nedrigt be- drägeri. [-strek.]

TJUFSTRYKER, m. sing. (fam.) Skymford; liktydigt med Lymmel, Bof, Skurk.

TJUFSTYCKE, n. 4. (fam.) Se *Tjufstreck*.

TJUFUNGE, c. 2. pl. — *ungar*. (fam. skämtv.) Liten skälm. *Mysla t.*, ett sällskapsspel.

TJUFVA, gam. o. fam. genitiv plur. af *Tjuf*, t. ex.: *T. hand*, tjufvars ägo.

TJUFVA, f. 1. Se *Tjuga*.

TJUFVA, v. a. 1. *T. tobak*, afrepa bladen af den.

TJUFVERI, n. 3. Förflyvande af stöld.

TJUGA, f. 1. Käpp eller stång, i ändan klufven, eller med två eller tre åt olika håll utlö- pande grenar eller spetsar af trä, jern, o. s. v. *Med en t. taga upp en kråfthåf*. — Bildar sammansättningen *Hötjuga*.

TJUGE eh. **TJUGO**, se *Tjugu*.

TJUGONDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den nittonde. — *Ss. T-första*, -andra, o. s. v. (Äfv. *Tjuguförsta*, &c.)

TJUGONDEBAGEN ell. förkortadt, **TJUGON- DAGEN**, s. m. def. Tjugonde dagen från Jul- dagen, denna inberäknad. Kallas äfv. i dagligt tal *Tjugondag Knut*, emedan denna dag for- dom var helgad till minne af Knut den Helige i Danmark.

TJUGONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i tjugu lika delar.

TJUGU, tjugu, grundtal. (i fornspråket *tu tughu*, d. v. s. två tiotal, af *Tigher* eller *Tigher*, tiotal) Två gånger tio. — Skrifves äfv. *Tjuge* och *Tjugo*. — Sammansättningarne *Tjuguen*, *Tjugutvå*, m. fl., *Tjuguförsta*, *Tjugu-*

andra, m. fl., *Tjugutvåendedel*, *Tjugu- femtedel*, m. fl., tarfva ingen förklaring, hvil- ket äfven är förhållandet med följande: *Tjugu- dubbel*, -*dubbelt*, -*faldigt*, -*faldigt*, -*hö- rning*, -*sidigt*, -*årig*, m. fl.

TJUGUHÖRNING, m. 2. Se *Ikosacer*.

TJUGUMÄNNING, m. 2. Väst, som hör till klassen Ikosandria.

TJUGUPUNDIG, a. 2. *T. kanon*, som af- skjuter en kula om tjugu skälpuads vikt.

TJUGUPUNDING, m. 2. Tjugupundig kanon.

TJUGUTAL, n. 3. Antal af tjugu. *T-et* kal- las äfv. samteliga räknetalen emellan tjugu och trettio. *Huru gammal är han? Han är på t-et*, emellan tjugu och trettio år.

TJUR, m. 2. Otskuren hane af nötslägtet. *Släppa ko till t.*, låta ko betäckas af tjur. *Kon vill ha t.*, är brunstig. *Kon har tagit t.*, har blifvit betäckt af tjur.

TJURA, v. n. 1. (fam.) 1) Visa sig egensinnig. — 2) Vara sträf, butter, trumpan till lymnes; se mulen, sur ut; hänga läpp. *Sitta och t.* — *Tjur- rande*, n. 4.

TJURAKTIG, a. 2. (mindre brukl.) Se *Tjur- hufud*. — *Tjuraktighet*, f. 3. — *Tjur- aktigt*, adv.

TJURFAKTARE, m. 3. En, som öfvat sig i tjurfäkting.

TJURFÄKTNING, f. 2. Menniskors kamp med tjurar, till åskådarens förtustelse.

TJURHUFVAD, a. 2. (fam.) Ytterst egensinnig eller trotsig.

TJURHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden*. (fam.) 1) Ytterst egensinnig eller trotsig menniska. — 2) Sträf, butter menniska; en som ser sur och mulen ut.

TJURHÄLLA, v. a. 3. (böjes som *Hälla*; pop.) Hårdnackadt fasthålla. *T. en sak*, draga den ut på tiden.

TJURPES, m. 2. Tjurs födslolem.

TJURSKALLE, m. 2. pl. — *skallar*. Se *Tjur- hufud*.

TJUSA, v. a. 1. o. 2. (i äldre språket *Kjusa*) 1) (ursprungl.) Genom trollrängor förhexa. — 2) Med blicken bedöfva, förtrolla. *En del ormar påstås kunna t. mindre fåglar*. *T. ormar*. — 3) Se *Förtjusa*. — 4) (bibl.) Förvända, förvilla, besvärja, skada. — *T-nde*, part. akt. Se *För- tjusande*, adj. 1.

TJUSARE, m. 3. — *ARINNA* ell. — *SERSKA*, f. 1. En, som tjusar; (bibl.) trollkarl, besvärjare. Bildar sammansättningen Ormtjusare.

TJUSNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom någon tjuses. — 2) Se *Förtjusing*.

TJUT, n. 3. Tjutande läte. *Ufvens t.* *Vä- drels t.* *Ett barns t.* *Vildarnes sång* är ofta *snarare ett t.* *Jfr. Tjuta*.

TJUTA, v. n. 3. Impf. *Tjöt*. Sup. *Tjutit*. 1) Gifva ifrån sig ett vidrigt, uthållt, gällt ljud, såsom t. ex. vargar och hundar. (Ordspr.) *Med ulfvar måste man t.*, man får lof att rätta sig efter deras seder, med hvilka man umgås, oak- tadt man ej i allo gillar dem. — 2) Sages äfv. om vindens ljud, då den sammantränges på ett ställe. — 3) (fam.) a) Sjunga gällt och illa. — b) Gråta högt och klagligt. — *Tjutande*, n. 4. o. *Tjutning*, f. 2.

TJÄDER, tjäd'r, m. 2. pl. *tjädtrar*. Allmänt bekant skogsfågel af Hönsläglet. Tetrao Uro- gallus. — *Ss. T-hane*.

TJÄDERFÅGEL, m. sing. (kollektivt) Tjädtrar, så tuppar som honor, isynn. skjutna.

TJÄDERHÖNA, f. 1. Hona af tjäderslägtet.
TJÄDERLEK, m. 2. Tjäders parning.
TJÄLL, n. 3. 1) Tält. *Abraham bodde i t.*
 — 2) (fig.) Ringa boning, hydda.
TJÄLLA, v. n. 1. Slå upp tält. — V. a. Spänna ett tyg öfver något.
TJÄNA, **TJÄNST**, m. fl., se *Tjena*, *Tjenst*, m. fl.
TJÄRA, f. 1. En tjock, med hartsdelar blandad brännolja, som vlnes genom upphettning af barrträds hartsrika rötter, eller, jemte trädsyra, vid kolbränning i ugn. *Bränna t.*, tillverka tjära.
TJÄRA, v. a. 1. Bestryka med tjära. *T. ett skepp*. *T. ned*, smörja ned, oreña med tjära. — *Tjärande*, n. 4.
TJÄRAKTIG, a. 2. Som liknar tjära. *T-t ämne*.
TJÄRBACK, m. 2. Tråg, hvori tåg tjäras.
TJÄRBLOMSTER, n. 3. Ört med purpurröda blommor och klubbiga, liksom tjärade stjelkar. *Lychnis viscaria*. Kallas äfv. *Tjörros*.
TJÄRBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Se *Tjärgvast*.
TJÄRBRÄNNARE, m. 3. En, som bränner tjära. [*Tjära* —.]
TJÄRBRÄNNERI, n. 3. 1) Se *Tjärbrenning*. — 2) Inrättning, ställe, der tjära tillverkas. [*Tjära* —.]
TJÄRBRÄNNING, f. 2. Tillverkning af tjära i så kallade tjärugnar eller genom distillation i slutna rum. [*Tjära* —.]
TJÄRBYTTA, f. 1. Bytta, hvori tjära förvaras.
TJÄRGALLA, f. sing. Se *Trädsyra*.
TJÄRHOF, n. 3. Ställe, der tjära förvaras i magasin.
TJÄRIG, a. 2. 1) Se *Tjära*. — 2) Nedsmord med tjära.
TJÄRKANS, m. 2. Se *Beckkrans*.
TJÄRLAG, m. sing. Vatten, uppblandadt med tjära.
TJÄRN, se *Kärn*.
TJÄRNA, v. a. 1. (i äldre språket *Kerna*, beslägtadt med *Qvarn*) Af grädd genom stark omrörning, skakning eller stötning tillverka smör. *T. smör*. — Skrifves af några få *Kärna*. — *Tjärande*, n. 4. [*Tjerna*, *Kjärna*.]
TJÄRNA, f. 1. Kärl, vanligtvis af trä och cylinderformigt, hvori smör genom stötning tillverkas. — Kallas äfv. *Smörtjärna* till skillnad ifrån *Ljustjärna* (se d. o.). [*Tjerna*, *Kjärna*.]
TJÄRNFÄRSK, a. 2. *T-t smör*, nyligen tjärnadt.
TJÄRNING, f. 2. I. Arbetet, förfarandet, då något tjäras.
TJÄRNING, f. 2. II. Tillverkning af smör medelst tjära.
TJÄRNMJÖLK, f. sing. Den vätska, som blifver kvar i tjärnan vid tjärning.
TJÄRNSTAF, m. 2. pl. — *stafvar*, eller
TJÄRNSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Stång, nedtill med en flat vidfäst klabb, hvarmed tjärning, genom stötning nedåt i tjärnan, verkställes.
TJÄRPYTS, m. 2. Pyts, hvori tjära förvaras.
TJÄRQVAST, m. 2. Ett slags qvast eller borste, hvarmed skepp tjäras.
TJÄRROS, f. 1. Se *Tjärbloster*.
TJÄRSUDD, m. 2. Sudd, hvarmed tjärning verkställes.
TJÄRTUNNA, f. 1. Tunna, hvori tjära förvaras eller varit förvarad.
TJÄRUDAL, m. 2. Grop, hvori tjärbränning förrättas.

TJÄRUGN, m. 2. Ugn, hvori tjärbränning förrättas.
TJÄRVATTEN, n. 3. Vatten, blandadt med tjära.
TJÄRÖRT, f. 3. Se *Tjärbloster*.
TOALET, --lätt, m. 3. (fr. *Toilette*, egentl. duk på ett nattduksbord, af *Toile*, väf, tyg, duk) 1) Samteliga tillbehör på ett nattduksbord. *En dyrbär t.* — 2) Nattduksbord. *Spegeln på t-en*. — 3) Se *Toalettrum*. — 4) Klädsel (fruntimmers). *Göra sin t.*
TOALETTBORD, --lättbörd, n. 3. Nattduksbord.
TOALETTRUM, n. 3. Särskilt rum, der ett fruntimmer har sin toalett och plågar kläda sig.
TOALETTSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Spegel att begagna, då man kläder sig.
TOAST, läst, m. 3. (engelskt ord) Skål, som drickes för någon vid en större mältid, och hvarvid tal hålles.
TOBAK, tobäck, ell. töback, m. sing. (efter provinsen Tabaco på St Domingo) 1) En allmänt bekant markotisk växt. *Nicotiana Tabacum*. — 2) De torkade och till rökning, tuggning eller snusning beredda bladen af denna växt. *En kardus t. Röka*, *tugga t.* — Bildar sammansättningarna *Rök*-, *Tugg*-, *Snustobak*. — *Ss. T-s-handel*, *-shandlare*, *-stukt*, *-sodling*, *-splanta*, *-splantage*, *-splantering*, *-srök*, *-srökare*, *-srökning*, *-sstjelt*, *-stuggare*, *-stuggning*.
TOBAKSASK, tobaksåssk, m. 2. Ask, hvori rökobak förvaras.
TOBAKSASKA, f. sing. Aska efter vid rökning utbränd tobak.
TOBAKSBLAD, n. 3. Blad af tobaksväxten.
TOBAKSOD, f. 2. Salubod, der tobak och snus försäljas.
TOBAKSDOSA, f. 1. Dosa, hvori tuggtobak förvaras.
TOBAKSELD, m. 2. 1) Elden i en tobakspipa, som rökes. — 2) Eld, hvarmed en tobakspipa påtändes.
TOBAKSFABRIK, m. 3. Fabrik, der rök- och tuggtobak beredes.
TOBAKSFABRIKÖR, ----ör, m. 3. Ägare af en tobaksfabrik.
TOBAKSFJÄRIL, m. 2. Ett slags fjäril. *Papilio paphia*.
TOBAKSKISTA, f. 1. Stor låda, hvori karduser af rök- ell. tuggtobak förvaras.
TOBAKSLÅDA, f. 1. Torklada för tobak.
TOBAKSLAND, n. 3. Jordstycke, hvarpå tobak är planterad.
TOBAKSLAVEMANG, n. 3. Lavemang, hvarvid tobak användes.
TOBAKSLÅDA, f. 1. Låda, hvori tobak förvaras.
TOBAKSPAPPER, n. 3. En sort papper, som begagnas till tobak.
TOBAKSPIPA, f. 1. Verktyg att röka tobak med, vanligen af piplera, porslin eller trä.
TOBAKSPUNG, m. 2. Pung, hvori rökobak förvaras.
TOBAKSQVARN, f. 2. Qvarn, hvarpå tobak förmales till snus.
TOBAKSRULLE, m. 2. pl. — *rullar*. En viss myckenhet (vanligen ett skålpund) af hoprullad tuggtobak.
TOBAKSRUM, n. 3. Se *Rökrum*.
TOBAKSSPINNARE, m. 3. Arbetare på en tobaksfabrik, som spinner rulltobak.

TOBAKSSPINNERI, n. 3. Ställe, der rulltobak spinnes.
TOBIS, töbiss, m. 2. Se *Sandål*.
TOBISGRISSLA, töbissgrissla, f. 1. En fågel af Grissleslägtet med en stor hvit fläck på vingens Uria Troile. Kallas äfv. *Lomvia* och *Sillgrissla*.
TOCCADILJ, täckadilj, s. eller
TOCCATEGLI, täccatigli, s. (ital.) Ett slags spel med brickor och tärningar.
TOCK, m. 2. (fr. *Toque*) Ett slags rundt omkring veckad hatt med platt kull och smala brätten, af sammet, satin o. d.
TOCKEN, täck'n, a. 2. pl. *tockna* och *tocka*. (pop. o. fam.) Sådan, slik. *T-et der folk. Kors t. narri!* (Talesätt) *Det är t-et som t-et*, kommer på ett ut.
 Anm. Heter i fornspråket *Tolchin*, *Tolkin* och *Tockin*, d. s. s. *Theoliker*. *Jfr. Dylit, Anm.*
TODDY, täd'di, m. sing. En dryck, tillredd af rom, socker och vatten.
TOF, m. sing. Se *Fill*, hem. 1.
TOFFEL, täff', pl. *tofflor*. (isl. *Tapla*, ursprungl. det samma som *Sandål*) En lätt fotbeklädnad af mjukt läder eller annat ämne, liknande en sko, men som nyttjas endast inomhus, till bekvämlighet, antingen med eller utan bakläder. *Gå i t-lorna*. *Kysa påfvens t.* (Fam.) *Stå under t-n*, säges om en man, då han låter hustrun ha hushondväldet.
TOFFELBLOMMA, täffblomma, f. 1. Örtens *Cypripedium calceolus*, med gula blommor. *Röd T.*, örtens *Cypripedium bulbosum*, med röda blommor.
TOFFELREGEMENTE, n. sing. eller
TOFFELSTYRELSE, f. 3. (fam. skämtv.) Förhållandet, då hustrun har hushondväldet i ett hus.
TOFFELTAKTIK, --tack'tik, f. sing. (fam. skämtv.) Hustrunns sätt att genomdrifva sin vilja hos sina män.
TOFFLA, v. n. 1. (fam.) *Gå i tofflor*.
TOFNING, f. 2. Handlingen eller verkningen, hvarigenom något tofvas.
TOFS, täffs, m. 2. (af *Topp*) En mängd sammittande garn- eller trådsändar, härstrån, fjädrar, o. s. v. *T-ar till prydnad*. *T. i pannan på en häst*. *T. på fåglar*.
TOFSA, täffsa, v. a. 1. *T. till*, se *Tilltufs*.
TOFSDUFVA, f. 1. Ett slags dufva, stor som en kalkon och med fjädertofs på hufvudet. *Columba coronata*. Finnes på Moluckiska öarna.
TOFSGÄLIG, a. 2. (nat. hist.) *T-a benfiskar*, med gälar, som sitta i små knippen, likt tofsar, på galbågarna.
TOFSHÖNA, f. 1. ell. **TOFSHÖNS**, n. 3. Ett slags höns med tofs i nacken.
TOFSIG, täffsig, a. 2. 1) Med tofs eller tofsar. *T. i häret*. — 2) Som liknar en tofs. — 3) Sittande i tofsar. *T-t hår*.
TOFSLOM, täffslöm, m. 2. Se *Dopping*.
TOFSLÄRKA, f. 1. Fågel af Lärkslägtet med en fjädertofs på hjessan. *Alanda cristata*.
TOFSMES, m. 2. Fågel af Mesarnes släkte, med en spetsig fjädertofs på hjessan. *Parus cristatus*. Kallas äfv. *Tofsmossa*, *Tofstia*.
TOFSMOSSA, f. 1. Moss-slägtet *Barbula*.
TOFSMÖSSA, f. 1. 1) Mössa med tofs. — 2) Se *Tofsmes*.
TOFSTITA, f. 1. Se *Tofsmes*.
TOFSVIPA, f. 1. Fågel af *Vipornas* släkte, med en lång, smal fjädertofs på nacken. *Vanellus cristatus*.

TOFT, täff, f. 3. Roddarbänk.
TOFVA (slutet o), f. 1. (beslägtadt med *Tofs*) Knippe af hår, trådar o. s. v., intrasslade i hvarandra. Deraf *Marloffva*.
TOFVA (slutet o), v. a. 1. *T. eller t. ihöp*, hoppacka, sammanveckla, hopvalka i tofvor. — *T. sig*, v. r. Samla sig i tofvor.
TOFVIG (slutet o), a. 2. Hopvecklad i tofvor; full med tofvor. — *Tofvighet*, f. 3.
TOGA, töga, f. 1. Vid och lång kappä af hyvilt yllytt, som bärs af de forna Romarne under fredstid.
TOK, m. 2. I. 1) Se *Däre*, *Narr*. — 2) Ett slags sällskapsspel med kort. *Spela t.*
TOK, n. sing. II. (fam.) 1) Däraktigt, narraktigt tal; skämt, geyckel. *Prata, tala t.* — 2) Se *Toka*. *Det t-et*, som skulle gå ästad och gifta sig. — 3) *På t.*, förvänt, oriktigt, däraktigt, illa. *Gå på t.*, gå illa, misslyckas. *Det är alldeles på t. med honom*, ställa illa till med honom. *Ni går på t.*, går orätt, vilse. *På t.* betyder äfv.: på narri, t. ex.: *Jag sade det bara på t.*
TOK, m. 2. III. Örtens *Potentilla fruticosa*, med gula blommor.
TOKA, f. 1. (fam.) Tokig qvinna. — *Syn*. Fjolla.
TOKAS, v. d. 1. (fam.) *Prata tok*, hafva tokiga upptåg för sig. — *Syn*. Galnas, Skalkas, Geykla.
TOKDJEFVUL, m. 2. pl. — *djeflar*. (fam.) Se *Tokstolle*.
TOKEHT, n. 3. Tokigt, narraktigt tal; tokiga narraktiga puts, infall. — *Syn*. Narri, Galenskap, Tokprat, Tok, Narrstreck, Narrverk.
TOKFAN, tökfän, m. sing. Se *Tokstolle*.
TOKFROM, a. 2. (fam.) Öfverdrifvet from och god.
TOKFRÅGA, f. 1. (fam.) Narraktig fråga.
TOKIG, a. 2. (fam.) 1) Sinnessvag, ifrån förståndet. *Blå t.* *Är du t.*, som bär dig så åt? — *Syn*. Fjollig, Fjoksig, Rubbad. Se f. 6. Vansinnig. — 2) Förrirad. *Jag har så mycket att tänka på*, att jag är alldeles t. i hufvudet. — *Syn*. Yr, Vimmelkantig, Galen. — 3) Däraktig; dum, oklok; löjlig, narraktig. *Så t. är han ej*, att han det gör. *Ell t-t rådd*. *T-t tal*. (Ord-språk) *T. gjorde som galen bad*, den ena token gjorde som den andre rådde. — *Syn*. Befängd, Besatt. Se äfv. *Däraktig*. — 4) I högsta grad munter, lustig. *Han var så t.*, att han narrade oss alla att skratta. — *Syn*. Se *Rolig*. — 5) Orikigt, förvänt, felaktigt. *Jag gick t. väg*. *T-a lärör*. *Det vore inte så t-t*, rätt bra, tjenligt, nyttigt.
TOKIGHET, f. 3. (fam.) 1) Egenskapen att vara tokig: a) Sinnesrubning. — *Syn*. Se *Vansinne*. — b) Däraktighet; narraktighet. — c) Löjlig munterhet, lustighet. — 2) Tokigt tal, yttrande; tokig handling.
TOKIGT, adv. (fam.) 1) Däraktigt, narraktigt, oklokt, dumt. *Bära sig t. åt*. — 2) Orikigt, förvänt, felaktigt. *Jag gick t. T. skrifvet ord*.
TOKKÄR, a. 2. (fam.) Däraktigt kär.
TOKLUSTIG, a. 2. (fam.) Se *Tokrolig*.
TOKORD, n. 3. (fam.) Ord att skratta åt, skämtord.
TOKPRAT, n. sing. (fam.) Däraktigt, narraktigt, löjligt skämtande tal.
TOKROLIG, a. 2. (fam.) På ett löjligt, narraktigt sätt rolig. — *Syn*. Toklustig, Putslustig. — *Tokrolighet*, f. 3. — *Tokroligt*, adv.

TOKSTOLLE, m. 2. pl. — *stollar*. (fam.) 1) Däre. — 2) Tokrolig, narraktig, löjligt munter person. — *Syn.* Tokdjefvul, Tokfan.

TOKTAL, n. sing. Se *Tokprat*.

TOKLAG, tolåg, m. sing. Afgift i städerna, af inkommande och utgående varor.

TOLERABEL, -- råb'l, a. 2. Dräglig.

TOLERANS, -- rångs, f. 3. Fördragsamhet.

TOLERANT, -- ånnt, a. 1. Dräglig.

TOLERERA, v. a. 1. (lat. *Tolerare*) Fördraga, hafva fördragsamhet med, tåla, öfverse med.

TOLF, tå'lv, grundtal. Tio och två tillsammans. — *Ss.* T-hörnig, -kantig, -sidig.

Anm. *Tolf* hette i moss, göt. *Tvalf*, angl. *sax. Twelf*, bildadt af *Twa*, två, och verbet *Lifa*, vara öfver, således: Två öfver (mer än) tio.

TOLFHUNDRA, grundtal. Tolf gånger hundra. Benämnes egentligare *Ellusen tvåhundra*.

TOLFHUNDRADE, ordningstal. Som är i ordningen näst efter den elfvahundrade nittionde.

TOLFHÖRNING, m. 2. (mat.) Likvinklig figur med tolf lika stora sidor.

TOLFKANT, m. 3. Se *Tolfhörning*.

TOLFLÖDIG, a. 2. *T-t silfver*, som består af tolf lod rent silfver och fyra lod koppar.

TOLFMAN, m. 3. pl. — *män*. Se *Nämde-man*.

TOLFMANNARÖR, n. 3. Domarering, der ferdom lagmännen och höfdingarne skipade lagen på tinget.

TOLFMÄNNING, m. 2. Växt af klassen *Dodecandria*.

TOLFPUNDIG, a. 2. Som väger tolf pund. *T. kanon*, som afskjuter kulor om tolf skålpunds vikt.

TOLFPUNDING, m. 2. Tolfpundig kanon (se föreg. ord).

TOLFRINGNING, f. 2. Ringning i tornklockorna vid tolf tiden, då furstliga eller förnäma personer aflidit.

TOLFSKILLING, m. 2. Mynt eller sedel, som gäller tolf skilling.

TOLFSTJERT, m. 2. Fågelslägtet *Trogon*.

TOLFT, m. 3. Antal af tolf. *En t. pilar*, bräder.

TOLFTE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den elfte. *Carl den T.*

TOLFTEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i tolf lika stora delar.

TOLFTUMSTARM, m. 2. *T-en* kallas den af tarmarna hos en människa, som vidtager från magen och öfvergår i Tomtarmen. Har sitt namn deraf, att dess längd blott utgör omkring tolf tum.

TOLFTUSEN, grundtal. Tolf gånger tusen.

TOLFTUSENDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den elfvatusende niohundrade nittionde nionde.

TOLFYA, f. 1. 1) Siffra, som betecknar talet tolf. — 2) Cambiokort med tolf tecken eller s. k. ögon. — 3) Se *Tolfskilling*.

TOLFÄRIG, a. 2. 1) Tolf år gammal. — 2) Som varat eller varar tolf år.

TOLK, m. 2. (af gamla ordet *Tolik*, likadan) 1) Profmätt, som man har att rätta sig efter i och för dimensionerna af vissa arbeten. *Smida efter t.* Jfr. *Kalibertolk*. — 2) Person, som i tal eller skrift utyder, förklarar mening af hvad som blifvit taladt eller skrifvet på ett främmande språk. *Tala genom t. med någon*. — 3) Fågelarten *Tringa interpres*.

TOLKA, v. a. 1. 1) Uttäya, förklara tal eller skrift på ett främmande språk. *T. en persons ord på ett annat språk*. *T. ett arabiskt manuskrift*. — 2) (i allm.) Förklara, tyda. *T. bibeln*. (Fig.) Ögonen t. hjertats språk, uttrycka ens känslor. — *Tolkande*, n. 4.

TOLKNING, f. 2. 1) Uttäying, förklaring på annat språk. — 2) Texten eller innehållet af det sålunda tydda; sättet, huru sådan förklaring blifvit gjord, i afseende på dess trohet. *Denna t. är oriktig*.

TOLUBALSAM, tolubållsamm, m. sing. Ett slags gulbrun balsam, som fås af trädslaget *Myrspermum toluiferum*.

TOM, tå'm, m. 3. I. (fr. *Tome*) Del eller band af en bok.

TOM, tomm, a. 2. 1) Utan innehåll. Säges både i fysisk och andlig mening. *Ett t-t rum*. *En t. säck*, vägn. *T-t ar.* *T. på penningar*, tankar, utan öc. *Lemna en rad t.*, oskrifven. *T. pung*, utan penningar; brist på penningar. *Gå med t-ma skeppet*, utan last. *Med två t-ma händer*, utan penningmedel. *T. i magen*, hungrig. *T-a löften*, gifna utan mening att uppfylla dem. *T-t prat*, utan mening. *T. infall*, utan betydelse. *T-t hufvud*, som har svag tankkraft. *T-ma undflykter*, inbillningar, grundlösa, ogrundade.

TOMAHAVK, -- häv'vk, m. 3. Indiansk stridsyx.

TOMBACK, tå'mmback, m. sing. Ett slags sammansatt metall, bestående af lika delar fin koppar och messing med ett lod fint engelskt tenn på hvar mark.

TOMHET, f. 3. Brist på innehåll. Säges både i fysisk och andlig mening. Jfr. *Tom*.

TOMHUFVUD, n. 4. (fam.) Tomt hufvud; person, som lider brist på tankar.

TOMHÄND, a. 2. (fam.) Med tomma händer; utan något. *Komma t.*, utan att medföra något.

TOMLING, m. 2. Se *Entita*.

TOMRUM, tå'mmråm, n. 3. (fys.) Luftomt rum.

TOMSKALLE, m. 2. pl. — *skallar*. (fam.) Se *Tomhufvud*.

TOMT, tå'mmt, m. 3. 1) Plats, der gård eller hus äro byggda; öfv. byggnadsplats för gård eller hus. *T-en*, der mitt hus stod. *Obebyggd t.* — Har sammansättningarna Gårds-, Hus-, Byggnadstomt. — 2) (prov.) Liten äng vid hus eller gård.

TOMTA, tå'mmta, v. n. 1. (fam.) *Gå och t.*, gå omkring i hus eller gård, utan att hafva något för sig.

TOMTA, tå'mmta, v. a. 1. (fam.) *T. till*, se *Tilltomta*.

TOMTARM, m. 2. Den af tarmarna i en människas mage, som förbinder Tolfstumstarmen med Blindtarmen.

TOMTBISE, m. 2. pl. — *bisar*. Se *Tomte-gubbe*.

TOMTE, tå'mmte, m. 2. pl. *tomtar*. 1) Se *Tomtegubbe*. — 2) Insektslägtet *Termes*.

TOMTEBOLYCKA, f. 4. sing. oböjl. (fam.) Lycka och trefnad i en ny bostad.

TOMTEGUBBE eller **TOMTGUBBE**, m. 2. pl. — *gubbar*. *T-bar* äro, enligt folktron, ett slags andeväsenden, som tros uppehålla sig i vissa gårdar och der på ett oförmärkt sätt bidraga till husets trefnad och välmåga. Kallas öfv. *Tomtar*, *Nissar*, *Tomtebisar*.

TOMTITA, f. 1. Fågelslägtet *Todus*.

TOMTNING, tå'mmtning, f. 2.; (pop.) Stängning.

TOMTNINGSMUR, m. 2. Stängselmur.

TOMTORM, tå'mmt-örm, m. 2. Se *Snok*, I.

TOMTÖREN, n. 4. pl. Afgift för tomten, hvar på ett hus är bygd, för platsen, der en trädgård är anlagd, o. s. v.

TOMTÖRT, f. 3. Örten *Lapsana communis* med små gula blommor.

TON (slutet o), m. 3. 1) Ljud, hvars bestämda höjd eller djup man kan fatta. Förveclas ofta med *Ljud*. *T-ernas olikhet* beror af de elastiska kropparnes och af luftens olika skakningar på olika tider. *Hög, låg t.* *Vackra, ljufva, lena, fula, skarpa, sträffa t-er*. *Gifva en t. ifrån sig*. (I musik) *Hel t.*, afståndet emellan tvenne toner, då emellan dem ligger en semiton. *Half t.*, då ingen sådan semiton finnes emellan dem. *Sjunga, spela en t. högre, lägre*, i en tonart, som går en ton högre, lägre. — 2) Ljudet af menniskorösten. Säges öfv. i fråga om fåglar. *Hon har vacker, len, skarp t.* *Näktergalens ömma t-er*. — 3) Tonart. *Ur hvad t. går stycket?* *T-en är c-dur*. *Taga t-en*, angifva den. *Sjunga, spela ur en högre, lägre t.*, ur en annan t. — 4) Se *Melodi*. *T-en till en visa*. *Hur låter t-en på den arian?* *Hvem har satt t-en till den visan?* *Komma på t-en*, på rätta t-en, åter finna melodien till ett stycke, då man under sjungningen råkat förlora den; öfv. efter fruktlösa försök finna melodien till ett stycke, som man vill sjunga. *Komma ur t-en*, vid sång afvika från rätta melodien, så att man ej mera minnes den. *Ge t-en*, angifva melodien. *Det sjunges på en annan t.* *Hålla t-en*, sjunga rent och säkert. — 5) (gram.) Röstens höjning eller sänkning på en stavelse. *Lägga t-en på första stavelsen af ett ord*. — 6) (fig.) a) Sättet att tala, med afseende på röstens ljud och de olika känslor, som derigenom uttryckas. *Tala ur en hög, befälande t.*, på ett stolt, befälande sätt. *Tala, sjunga ur en högre t.*, stegra sina anspråk, antaga ett stoltare, mera befälande sätt. *Svara ur samma t.*, på samma sätt. *Hålla samma t.*, föra samma språk. *Tala ur en klagande t.*, på ett klagande sätt. *Tala, sjunga ur annan t.*, föra annat språk. — b) Sätt att tala och uppföra sig. *Folk af god t.* *Goda t-en fordrar, att...* *Det hör till god t. att...* *Gifva t. i sällskap*, genom sitt exempel angifva umgängestonen i s. — 7) (mål.) Säges om de olika färgsorter, som användas i en målning. *Färg-huset i en tafla*.

TONA, v. n. 1. (nytt ord, lånat af *t. tönen*) Gifva en ton, ljuda.

TONART, m. 3. Den särskilda karakter, ett sång- eller musikstycke har, med afseende på den skala, hvari det går.

TONFALL, n. 3. Se *Kadens*, 1, a och c.

TONFISK, m. 2. En taggenig fisk, 15 fot lång och stundom 1000 marker tung; stålblå med silfverglänsande fläckar. I Atlantiska hafvet, men sällsynt i Medelhafvet. *Scomber Thynnus*.

TONFÖLJD, f. 3. 1) Följd af toner. — 2) Se *Skala*, f. 2.

TONGIFVANDE, a. 1. Som ger tonen i sällskap.

TONICA, f. 1. (i musik) Grundtonen för en skala.

TONIDKARE, m. 3. Se *Musikus*.

TONISK, a. 2. (med.) Stärkande.

TONKONST, f. 3. Se *Musik*, 1, a.

TONKONSTNÄR, m. 3. Se *Musikus*.

TONLEDNING, f. 2. Se *Modulation*.

TONLÄRA, f. 1. Se *Musik*, 1, b.

TONMÅLNING, f. 2. Musikstycke, hvari målas vissa händelser, t. ex. ett bataljstycke.

TONOMFÄNG, n. 3. Omfång af toner ifrån den lägsta till den högsta, t. ex. hos en röst, på ett musikinstrument, o. s. v.

TONSTYCKE, n. 4. Se *Musikstycke*.

TONSUR, tånsur, f. 3. (lat. *Tonsura*) 1) Hårets afklippning eller afrkning på dem, som hos katolikerna ingå i det andeliga ståndet.

TONSYSTEM, tånsystäm, n. 3. Hela omfånget af musikaliska toner, som i musik äro an-tagna.

TONSÄTTARE, m. 3. En, som sätter musikstycken. — *Syn.* Komponist, Kompositör.

TONSÄTTNING, f. 2. Sättning, författande af musikstycken. — *Syn.* Komponering, Komposition.

TONTECKEN, n. 3. 1) (gram.) Tecken till utmärkande af tonen. Jfr. *Ton*, 3. — 2) Se *Not*, I, 4.

TONTIN, tåntin, m. 3. Ett slags liffränt, benämnt efter Italienaren Lorenzo Tontini, som först upplann densamma.

TONVIGT, tånv'ggt, f. 3. Se *Accent*, 1, o. 3.

TOPAS, topås, m. 3. En gul, genomskinlig ädelsten.

TOPOGRAF, tåpågråf, m. 3. (grec.) En, som beskriver orter och trakter. [— graph.]

TOPOGRAFI, tåpågråfi, f. 3. (grec.) Beskrifningen om länders ytförmer, med derpå befintliga naturliga och konstgjorda föremål. Ortbeskrifning. [— graphi.]

TOPOGRAFISK, tåpågråfisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på topografien. *T. corps*, särskilt inrättadt corps, hvilken det tillhör att samla och utarbета allt hvad som hör till en noggrann militärisk affattning af ett lands ytförändring och undersökningen om dess tjenlighet för hvarjehanda militäriska företag. [Topograph —]

TOPP! int. I. (t. *topp*; fr. *Tôpe*, af verbet *Tôper*, i äldre språket *Tocquer*, röra, beröra) Uttryck, då man, till tecken af bifall till ett förslag, sätter tummen emot en annans. *Må göra! må gå! det är jag med om; det går jag in på*.

TOPP, m. 2. II. 1) Öfversta ändan af vissa höga föremål, såsom träd, berg, master, slänger på fartyg, o. s. v. *På t-en af ett berg*. (Fam.) *Från t. till tå*, från hufvud till fot. — 2) Kågel-formig kropp. *En t. socker*. — *Ss.* *T-form*.

TOPPA, v. a. 1. *T. träd*, afhugga toppen af dem. *T. socker*, hälla sockerlagen i formar, för att antaga toppform. (Sjöt.) *T. en rd*, bringa den i en horisontell eller i en emot horisonten lutande ställning.

TOPPGRENIG, a. 2. Säges om träd, hvilkas grenar utgå från toppen.

TOPPHUGGA, v. a. 3. (höjes som *Hugga*) Afhugga toppen af något.

TOPPHÖNS, n. 3. Se *Tofshöns*.

TOPPKRONA, f. 1. Krona i toppen på träd.

TOPPLÄNTA, f. 1. (skepp.) *T-tor*, tåg ifrån ändarna af en rå, som fara uppåt genom block, och tjena att toppa och stötta den.

TOPPNING, f. 2. Handlingen, då något toppas.

TOPPRASANDE, tåpp rasånde, a. 4. (fam.) Ytterst vred, i högsta måtto upprägt.

TOPPREP, n. 3. (skepp.) Ett tåg, som stöttar öfversta ändan af en bom.

TOPPRIDA, v. a. 3. (höjes som *Rida*) Be-
möta öfvermodigt, behandla någon som en feg
stackare, som en hund.

TOPPSEGEL, n. 3. (skepp.) Råsegel på stän-
gerna å de mindre fartyg, som i stället för mäs-
sar hafva salningar.

TOPPSKARF, m. 2. pl. — skarvar. En fågel
af Skarfslägget.

TOPPSKÄRM, m. 2. (bot.) Flera tomma blom-
skärmar sammanträngda i spetsen af ett blom-
stånd.

TOPPSOCKER, n. sing. Socker i toppar.

TOPPTIMMER, n. 3. (skepp.) Öfversta timren
på spanen. *Hvarje spanst har två t.*

TORBAGGE, se *Thorbagge*.

TORDA, tårda, f. 1. ell. TORDMULE, tord-
mule, m. 2. pl. — mular. En simfågel, 1 fot 7
tum lång, med korta, mycket bakåt sittande ben.
Alca Torda.

TORDYFVEL, TORDÖN, se *Thordyfel*, *Thor-
dön*.

TORDYLL, tårddyll, m. 3. Örtan Tordyllum
maximum med hvita blommor, inunder röda.

TORF, m. sing. 1) Askuren gräsvål. *Skära
t. Tacka tak med t.* — 2) Se *Brännort*. Olika
slag deraf äro Beck-, Blad-, Dy-, Klapp-, Mor-,
Rottorf. Se älv. dessa ord. — Ss. *T-aktig*,
-artad.

TORFASA, f. sing. Bränd torf.

TORFBOD, f. 2. Bod, der brännort förvaras.

TORFBÄNK, m. 2. Torflagd jordupphöjning,
liknande en bänk (i perker, o. s. v.).

TORFELD, m. 2. Eld af brännort.

TORFGRÄF, f. 2. pl. — *grafvar*, eller

TORFGROP, f. 2. Graf, grop, der brännort
gräves.

TORFGRÄFVARE, m. 3. En, som uppgräf-
ver brännort.

TORFJORD, f. sing. Jordmån, som hufvud-
sakligen består af brännort.

TORFLÄDNAD, m. 3. (befästn. k.) Vallars
o. s. v. beklädnad med torf.

TORFKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Se *Torf-
spade*.

TORFKOL, n. 3. Kol, brändt af torf, i egna
dertill inrättade ugnar.

TORFLÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) Be-
lägga med torf.

TORFMOSSE, m. 2. pl. — *mossar*. Mosse,
som innehåller af egentliga mossarter halfbildad
torf, eller ljusbrun så kallad mossort.

TORFMYRA, f. 1. Fält af brännort, hvars
hufvudsakliga massa icke utgöres af mossort.

TORFRIST, m. 2. Se *Flåhucka*.

TORFRÖK, m. sing. Rök af brännort, som
brännes.

TORFRÖTA, f. sing. (åkerbr.) Förruttnade,
nedblöjda växter.

TORFSKÄRARE, m. 3. En, som skär torf
(i begge bem.).

TORFSKÄRNING, f. 2. eller

TORFSKÖRD, m. 2. Se *Torftägt*.

TORFSPADE, m. 2. pl. — *spadar*. Spade,
som begagnas vid torfskärning.

TORFSÄTTNING, f. 2. (fortif.) Beklädnad
med torf.

TORFTAK, n. 3. Tak, täckt med torf.

TORFTIG, tårvtig, a. 2. 1) Behöfvande.
En t. person i t-a. omständigheter. — 2) Som
innehåller endast det nödvändiga; knapp. *Hafva
sin t-a. utkomst. T-a. kunskaper.* — *Torftigt*,
adv.

TORFTIGHET, f. 3. 1) Behöfvande omstän-
digheter. — 2) Knapphet, ringa tillgång.

TORFTÄCKA, v. a. 2. Tacka med torf. — *Torf-
täckning*, f. 2.

TORFTÄGT, f. 3. 1) Upptagning af torf (i
begge bem.). — Syn. Torfskärning, Torfskörd. —
2) Rättighet dertill.

TORFVA, f. 1. Se *Jordtorfva*, *Gråstorfva*.

(Fig.) *Ligga under t-n*, vara död och begravnen.

TORFVA, v. a. 2. (af isl. *Tyrfa*, slå; pop.)
T. till, slå till, hugga till.

TORG, tårgr, n. 3. 1) Öppen plats i stad,
der försäljning af landmannavaror m. m. äger
rum. *Föra varor till t-et* (Fig. fam.) *Föra
till t-s*, göra gällande hvad man vet, förstå att
lägga sina ord väl. — Har sammansättningarna
Salutorg, Silltorg, Oxtorg, m. fl. — 2) Benämning
på vissa öppna platser i stad; som till vidden
likna ett salutorg, t. ex. i Stockholm: Stortorget,
Carl XIII:s t., Myntorget, m. fl.

TORG DAG, tårrdag, m. 3. Dag i veckan,
då tillförsel till ett torg äger rum. *Lördagar
och onsdagar äro vanliga t-år*.

TORGFÖRA, v. a. 2. *Föra* varor till ett
torg, att der försäljas. *T. spannmål*.

TORGHANDEL, m. sing. Handel med torg-
förda varor.

TORGKÖP, n. 3. Köp på torg af diförda
varor.

TORGMARKNAD, m. 3. Marknad af torg-
förda varor.

TORGPRIS, n. 3. Pris, gällande på ett salu-
torg.

TORGVARA, f. 1. Torgförd vara.

TORKA, tårrika, v. a. 1. 1) Göra torr; verka,
att något blir torrt. *T. våta kläder i solen*,
laga, att de blifva torra, genom att lägga eller
hånga ut dem i solskenet. *T. i luften*, genom
afdunstning i fria luft. *T. för elden*, utsätta
något för hettan ifrån en eld, att derigenom få
det torrt. *T. frukt i ugn, säd i ria*. *Hänga
ut kläder att t-s*. *T. i'n*, låta intränga genom
torkning. (Fig. fam.) *T. in ovet*, nödgas smälta
ovett. *T. öm*, ånyo torka. *T. upp, ut*, se *Upp-
torka*, *Uttorka*. — 2) Bortstryka våta, orenlighet
o. s. v. från en yta. Har till objekt både före-
målet, som strykes, och det som borttorkas. *T.
bordet med en handduk*. *T. tårarna ur ögon-
nen*. *T. dammet af bordet*. *T. svetten, smut-
sen af sig*. *T. med svamp*. *T. händerna på
en servet*, med ett kläde. *T. ren*, göra ren
genom torkning. *T. öf, bort*, se *Aftorka*, *Bort-
torka*. — *T. i'n*, genom torkning göra, att något
intränger. — *T. öm*, torka ånyo. — *T. upp, ut*,
se *Upptorka*, *Uttorka*. — *V. n.* Blifva torr. *Vä-
garne t. fort i varmt väder*. *Låta något t.* —
T. bort, se *Borttorka*. — *T. igenom*, blifva torr
ända igenom. — *T. ihöp, i'n*, se *Höptorka*, *In-
torka*. — *T. upp*, blifva åter torr. *Vägarne ha
t-t upp*. *Det t-r upp*, marken blir åter torr. —
T. ut, se *Uttorka*. — *T. sig*, v. r. Bortstryka
våta eller smuts ifrån någon del af sin kropp. *T.
sig i ansigtet, om händerna med en hand-
duk*. *T. sig om munnen med en servet*. *T.
sig bak i ändan*. — *Torkande*, n. 4.

TORKA, f. sing. 1) Torr väderlek, brist på
nederbörd. *I år har varit en stark t.* — 2)
Se *Torrhet*.

TORKBOTTEN, m. 2. pl. — *bottnar*. Se
Kölna.

TORKBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå något läg-
ges att torka.

TORKDUK, m. 2. Duk, som användes till
torkning.

TORKHUS, n. 3. 1) Hus, enkom uppbyggt
för torkning af vissa saker. — 2) Se *Kölna*.

TORKHAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. Kam-
mare, der något torkas, t. ex. örter på ett apotek.

TORKKLUT, m. 2. Klut till aftorkning.

TORKKLÄDE, n. 4. Kläde, som användes till
rentorkning.

TORKKLÄDA, f. 1. Se *Torkhus*.

TORKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man
torkar. — 2) Fortgående minskning af väta, af
fuktighet hos ett ting, tills det blir torrt.

TORKÖLLA, f. 1. Ram af trä, hvaruti man
spänt en grof hårduk eller en matta af flätade
rötter, och som begagnas till växters torkning.

TORKPLATS, m. 3. Se *Torkställe*.

TORKRIA, f. 1. Se *Ria*.

TORKSNÖRE, n. 4. Snöre att derpå upp-
hänga kläder till torkning.

TORKSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Roste,
hvarpå något ställes eller lägges till afdrypning.

TORKSTUGA, f. 1. Se *Torkhus*.

TORKSTÄLLE, n. 4. Ställe, der något torkas.

TORKTRASA, f. 1. Trasa, som begagnas att
dermed torka hvarjehanda föremål.

TORKUGN, m. 2. Ugn, hvari säd m. m.
torkas.

TORKVIND, m. 2. Vind, inrättad för tork-
ning af vissa saker.

TORKVÄDER, n. 3. Väderlek med afseende
på dess tjenlighet för torkning. *Godt, dåligt t.*

TORMENTILL, tårmentill, f. 3. Se *Blodrot*.

TORN, m. 2. I. (isl. *þorn*, spets, tårntagg) 1)
Metallspets i ett spänne, hvarmedelst remmen
o. s. v. fasthållles. — 2) Ett slags verktyg att
hugga hål med. — 3) (bot.) Fjörkrympt, styf gren,
som slutar med en hård, stickande spets.

TORN, n. 3. II. (i fornspråket *þor*) 1) Ett
slags hög och rund, fyrkantig eller mångkantig
byggnad, hvarmed fordom städer, slott m. m. be-
fästades, eller som tjänar till fängelse, fyrbåk,
plats för torklockor, o. s. v. Deraf Fästnings-,
Slotts-, Vakt-, Kyrk-, Fyrtorn, m. fl. — 2) Sages
älv, om vissa tornlika maskiner, som hos de
Gamle i krig sattes på ryggen af elefanter, och
der bågskytter vanligtvis hade sin plats. — 3)
En pjäs i schack. — Ss. *T-byggnad*, *-for-
mig*, *-lik*, *-spets*, *-spira*, *-tak*.

TORNA, v. a. 1. *T. upp*, uppstappla, upp-
resa högt som torn.

TORNDYFVEL, se *Thordyfel*.

TORNERA, v. n. 4. (fr. *Tourner*, vända sig,
gå omkring) Bryta lans, kämpa vid tornerspel.

TORNERBANA, tornerbana, f. 1. Inskrankad
bana för kämparna vid ett tornerspel.

TORNERING, f. 2. Lansbrytning vid torners-
spel; älv. själva riddarspelet.

TORNERPLATS, m. 3. Se *Tornerbana*.

TORNERSPEL, n. 3. Fordom öfligt riddar-
spel, hvarvid riddare bröto lans med hvarandra.

TORNFALK, m. 2. En art af Falksläktet,
13 till 14 tum lång, rödbrun med svarta fläckar;
bygger gerna i torn. Falco Tinnunculus.

TORNISTER, torrnist'r, m. 2. pl. — *istrar*.
Påse, hvarur en häst fodras med hafre på det
sätt, att densamma bindes hängande om hufvudet
på honom.

TORNKLOCKA, f. 1. Se *Tornur*.

TORNPIPA, f. 1. Ett slags gevärspipa.

TORNVALA, f. 1. En art af Svalorna, som
bygger sina nästen helst i torn. Cypselus Apus.

TORNUR, n. 3. Ur med vigter och hjul,
uppställt i öfre ändan af ett torn, för att visa
tiden för de kringboende.

TORNVÄKTARE, m. 3. Person, som vakar
i ett torn, för att vid inträffande eldsvåda gifva
tecken genom klämtning.

TORNÖRT, f. 3. Örtslägtet Turritis.

TORP, tårpp, n. 3. (ursprungl. By; bestäldt
med t. *Dorf*) Bygghög ligenhet på landet, mindre
än att den kunnat sättas till $\frac{1}{8}$ mantal.

TORPARE, m. 3. Åbo på ett torp. — Ss.
Torparfolk, *-hustru*, *-koja*, *-stuga*.

TORPSTÄLLE, n. 4. Se *Torp*. (Fam.) *Det
är intet t.*, är en temmeligen stor egendom.

TORR, a. 2. 1) Ej våt, ej fuktig. *T-a klä-
der*. *T. luft*. *T-t trä*. *T-t väder*, utan neder-
börd. *T. blåst*, med torr luft. *Det är t-t på
gatan*. (Fam.) *Hafva ingenn t. träd på sig*,
vara alldeles genomvåt. *Der fins hvarken vått
eller t-t*, ingenting att få till tifs. *T. bak öron-
nen*, se *Öra*. *Med t-a ögon*, utan tårar. — Sub-
stantivt säges: *Det t-a*, i motsats till *Haf*, sjö.
Komma på det t-a. (Fig. fam.) *Ha sitt på det
t-a*, vara trygghet, bergad. — 2) Torkad. *T. fisk*.
— 3) Uttorkad. *En t. graf, bäck*. — 4) För-
torkad. *T-a qvistar*. *T-t ris*. *T-t träd*. *T.
och mager*, t. som en sticka, nästan utan kött
på kroppen. — 5) Ofruktbar. *T-a backar*. —
6) (fig.) Kärl, sträf. *En t. och tråkig pedant*.
T-t ämne, kärlt, tråkigt. *T. bok*, lektur. *T-a
moraler, sanningar*, utan något som talar till
känslan.

TORRAKA, f. 1. Se *Kakerlack*.

TORRAMMA, f. 1. Amma, som ej ger di.

TORRBULTA, v. a. 1. (fam.) Slå någon, utan
att deraf uppkommer sår.

TORRHET, f. 3. 1) Torr beskaffenhet. — 2)
(fam.) Torrt lynne, kärfhet, sträfhets.

TORRHETTA, f. sing. Hetta i kroppen, utan
svettning.

TORRHOSTA, f. 1. Hosta, då ingenting upp-
hostas.

TORRHUGG, n. 3. (fam.) Hugg och slag, hvaraf
ej sår uppkommer.

TORRLÄNDIG, a. 2. *T. mark*, med torrt
läge.

TORROLIG, a. 2. Som med helt allvarsam
min säger roliga saker. — *Torrolighet*, f. 3.
— *Torroligt*, adv.

TORRSKODD, a. 2. Med torra skor.

TORRSLIPNING, f. 2. Slipning på torr sten.

TORRSPATT, m. 3. Spatt (se d. o.) utan
flytning.

TORRSTEN, m. 2. Se *Blodstensmalm*.

TORRSYLT, n. 3. Skal af frukt eller rötter,
öfverdragna med en torr skorpor af socker.

TORRT, adv. 1) Fritt för våta. *Sitta, ligga
t.* — 2) (fig. fam.) a) Kärlt. *Svara t.* — b) Utan
snille och behag. *Skriva t.*

TORRVARA, f. 1. (mest i plur.) Torr vara.

TORRVARUMÄTT, n. 3. Mätt för torra varor.

TORRVED, m. sing. Torr och fet ved af
tall.

TORRVULEN, a. 2. neutr. — *vulet*. (fam.)
Fallen för att vara torr och kärf.

TORRVÄDER, n. sing. Torr väderlek.

TORRVÄRK, n. sing. Se *Gikt*.

TORRVÄRKSGRÄS, n. 3. ell. — ÖRT, f. 3.
Örtan Thalictrum flavum.

TORRRÄ, n. 3. År med ringa nederbörd.

TORS, tårrs, m. 3. (lat. *Torsus*; byggn. k.)
Vriden kolonn.

TORSK, m. 2. I. (isl. *þoskr*) Fisksläktet Gadus. Se f. 6. *Stortorsk* och *Småtorskr*.

TORSK, m. sing. II. Symtom i svåra sjukdomar, bestående i små hvita rugor, som uppkomma på tungan och i svalget.

TORSKSAFT, m. 3. Saft af borax, vitriolvatten och rosenhonung till fördrifvande af torsk hos barn.

TORSMÅNAD, se Thorsmånad.

TORTA, se Tårta.

TORTERA, tårterå, v. a. 1. (af lat. *Torquere*) 1) Martera, pina, för att tvinga till bekännelse. — 2) (fig.) Pina, svårt plåga. — *Tortlande*, n. 4. o. *Tortering*, f. 2.

TORTUR, tårtrå, f. 3. (lat. *Tortura*) 1) Pinsam behandling, för att tvinga till bekännelse. — 2) (fig.) Pinande, plågan.

TORVIGG, se Thorvigg.

TORY, tårri, m. pl. *lories* (tårris). Anhängare af det aristokratiska partiet (ford. af hospartiet) i England.

TOSCANSK, tåskansk, a. 2. Som har afseende på, tillhör, har sitt ursprung ifrån Toscana uti Italien. (Byggn. k.) *T-a ordningen*, hvars pelare nästan likna den Doriska, men hafva sex diametrar i höjd. Kallas äfv. *Den Etruriska*.

TOSING, m. 2. (pop. o. fam.) Enfaldig karl.

TOSSA, f. 1. 1) (pop.) Se *Padda*. — 2) (fam.) Enfaldig qvinna. [Tåssa.]

TOSSAKTIG, a. 2. (fam.) Enfaldig. — *Tossaktighet*, f. 3. — *Tossaktigt*, adv. [Tåss —.]

TOST, se Toast.

TOSTE, tåste, m. sing. Växtsläktet *Rhamnus*, isynnerhet arten *R. frangula*, eljest Brakved. [Tåste.]

TOTA, v. n. 1. (fam.) *T. efter*, försöka att göra efter, så godt man kan. *T. till*, försöka att göra något så godt man kan, illa och oformligt.

TOTAL, -ål, a. 2. (lat.) Hel och hållet.

TOTALITER, totalit'r, adv. (lat.) Se *Totalt*.

TOTALITET, -ett, f. 3. (lat.) Det hela.

TOTALT, -ält, adv. Helt och hållet, fullkomligt, i grund.

TOTTE, m. 2. pl. *tottar*. 1) Liten rundsvafvad stång eller kasse, hvaromkring, vid spinning, linet viras, och hvarifrån tråden snos. — 2) Så mycket lin, som på en gång viras omkring den samma.

TOTUM, tötumm, n. sing. Ett slags spel med en liten snurra, på hvars fyra sidor bokstäver äro tecknade, som, då de falla uppåt, utvisa vinst eller förlust.

TOXIKOLOGI, tåxikolåji, f. 3. (grek.) Läran om gifterna.

TRADITION, -tschön, f. 3. (lat.) 1) Fornsagen, folksagen, folkminne, öfverlemnning från forna tider. — 2) Lära, sed, bruk, som muntligen forplantas. — 3) Genom sägner forplantad religionslära.

TRADITIONEL, tradittschönåli, a. 2. (fr. *Traditionnel*) Grundad på eller forplantad genom tradition.

TRAF, tråv, n. sing. Det slags skridt af hästen, då fotskiftet sker med diagonala fötter, d. v. s. att ena sidans fram- och andra sidans bakföt uppbära tillsammans kroppens tyngd och skjuta den framåt, medan de andra tväna fötterna flytta sig framåt, samt att de förra lemna sin plats, för att i sin ordning framflyttas, innan de sednare hunnit taga markfäste. *Rida*, köra

i t., i fullt t., i smått t. — Ordet har, för sin egentliga bem., icke bestämd form, utan blott i några talesätt, och är då maskulin, t. ex.: *Gå på t-ven*, gå raskt på. *Komma på t-ven*, i fart, i gång. *Komma en på t-ven*, hjälpa på t-ven, sätta i gång.

TRAFIK, -ik, m. 3. (fr. *Trafic*) Handels- eller näringsrörelse.

TRAFIKANT, -- ånnt, m. 3. En som drifver handel eller näringsrörelse.

TRAFIKERA, v. n. 1. (fr. *Trafiquer*) Idka handel eller näringsrörelse.

TRAFVA, v. n. I. 1) (fam.) Löpa, springa. — 2) (om hästar) Gå i traf. *Låta hästen t. T. starkt, smått. T. på*, trafva starkt; äfv. fortare. — *Trafvande*, n. 4. o. *Trafning*, f. 2.

TRAFVA, v. a. II. *T. ved*, lägga upp ved i staplar. — *Trafning*, f. 2.

TRAFVARE, m. 3. 1) Trafvande häst. *Snäll t.* — Deraf *Slädfrafvare*. — 2) (skämtv.) Springpojke.

TRAFVARLAPP, m. 2. (fam., skämtv.) Se *Trafvare*, 2.

TRAFVE, m. 2. pl. *trafvar*. Upplagd stapel. Deraf *Vedtrafve*.

TRAFVEN, tråv'n, se *Traf*.

TRAGEDI, trashedi, f. 3. (grek.) 1) Se *Sorgspel*. — 2) (fig.) Sorglig händelse. — Ss. *T-skrifvare*.

TRAGIKER, tråschik'r, m. 3. (grek.) Sorgspelsförfattare.

TRAGIKOMEDI, tråschikomedi, f. 3. 1) Teaterpjäs, som på en gång är både sorg- och lustspel. — 2) (fig.) På en gång ömklig och löjlig händelse. [— com —.]

TRAGIKOMISK, tråschikomisk, a. 2. 1) På en gång sorglig och lustig; sorglustig. — 2) På en gång ömklig och löjlig. [— com —.]

TRAGISK, tråschisk, a. 2. (grek.) 1) Som hörer till, umärker sorgspelet. — 2) Sorglig.

TRAGISKT, tråschiskt, adv. Sorgligt.

TRAGÖD, tragöd, m. 3. (grek.) Sorgspelsförfattare; äfv. tragisk skådespelare.

TRAKASSERA, v. a. 1. (fr. *Tracasser*) Oroa eller besvära med krångel, gräl och ledsamheter. [Trac —.]

TRAKASSERI, n. 3. (fr. *Tracasserie*) Krångel, bråk, besvär, gräl, ledsamheter, förgärliga hinder. [Trac —.]

TRAKT, tråkt, m. 3. 1) Sträcka eller särskild del af land, haf eller sjö; viss del af rymden. *T-en omkring staden. De södra t-erna*, landsträckorna, länderna, orterna. *Kryssa på en viss t. af hafvet. Norra t-en af himmelen. I t-en*, i kringliggande ort. — Syn. *Nejd*, Bygd, Ort, Region. — 2) Viss del af kroppen. *I t-en af hjertat*.

TRAKTA, tråkta, v. n. 1. *T. efter*, se *Eftertrakta*. *T. efter ens lif*, söka att taga någon af daga.

TRAKTAMENTE, tractamånte, n. 4. (fr. *Traitement*) Förplägning, undfågnad. [Tract —.]

TRAKTAN, tråktann, f. sing. indef. (af *Trakta*) Stråfvande. Se *Diktan*.

TRAKTAT, tractat, m. 3. 1) Afhandling. — 2) Fördrag emellan stater. [Tractat.]

TRAKTERA, tractera, v. a. 1. (lat. *Tractare*) 1) Behandla, bemöta, uppföra sig emot. *T. med stryk, med övett*. — 2) (med sak till objekt) Behandla, handtera. *T. ett instrument väl. T. ett ämne*. — 3) Undfånga, plåga. *T. någon väl, dåligt. T. med vin. Han t-de oss ståtligt*.

T. bort, förslösa genom traktering. *Han har t-t ut*, gjort ända på hvad han haft. — *T. sig, v. r.* Undfånga sig, förplåga sig. *T. sig med frukt*. — *Trakterande*, n. 4.

TRAKTERING, f. 2. 1) Behandling, bemötande; handterande; undfågnande. — 2) Det, hvar- eller någon undfågnas. *En ståtlig t.* — Syn. *Traktamente*, Undfågnad, Förplägning.

TRAKTÖR, tractör, m. 3. (fr. *Tracteur*) Spisvärd, värdshusvärd.

TRALL, n. 3. I. (skepp.) I kryss sammansatta ribbor i stället för luckor öfver hån i däck.

TRALL, m. 2. II. (fam.) Melodi, ton på en visa, o. s. v. (Fig.) *Det är hans gamla t., alltid samma t.*, han har alltid ett och samma att säga, sjunger alltid samma visa. *Hålla gamla t-en*, alltid följa samma sätt, sed, vana, föra samma tal. *Efter gamla t-en*, efter gammal vana.

TRALLA, v. a. o. n. 1. Sjunga värdslöst en melodi, utan bifogade ord, endast med artikulation af vissa betydelselösa stafvelsljud, t. ex.: *Trall-la-le-ra*, o. s. v. — *Trallande*, n. 4.

TRALLALA! -- lå, int. 1) Betydelselöst sångljud, som nyttjas, då man trallar. — 2) (fig. fam.) Spelfullt uttryck, som ungefär betyder: Åh lappr! det bryr jag mig inte om! det är inte så farligt!

TRALLVERK, n. 3. (skepp.) Se *Trall*, I.

TRAMP, m. 2. I. Se *Trampa*, II.

TRAMP, n. sing. II. Trampande, trampning.

TRAMPA, v. a. o. n. 1. 1) T. ell. t. på, tråda eller stå med foten på något. *T. någon. T. på en orm. T. ihjel en mask. T. sönder något. T. någon på foten*, äfv. genom trampning på foten gifva en något tecken. *T. ler*, genom trampning hoppacka det. *T. vinpressen*, pressa vin genom trampning på dertill använd press. *T. orgor*, genom trampning inbringa väder i orgpiporna. *T. ett hjul*, sätta ett hjul i gång genom trampning på hjularnas. *T. en vdfstol*, under väfning trycka med foten på trampen i väfstolen. *T. vatten*, vid sinning hålla sig upprätt i vattnet genom ett slags trampning. — *T. åf, ihop, ned, till*, se *Astrampa*, sec. *T. igen*, tilltrampa. *T. ned skor*, genom trampning nedvika sidorna af skor. *T. upp, ut*, se *Upptrampa*, *Ultrampa*. *T. ut*, äfv. utplåna, bortskaffa genom trampning. t. ex.: *T. ut spott*. — 2) (fig.) *T. under fötterna* ell. blott *t.*, förtrycka, hårdt, grymt behandla; äfv. trotsa, förakta, t. ex.: *T. sina likar under fötterna; t. under fötterna både gudomliga och menskliga lagar*. — *Trampande*, n. 4.

TRAMPA, f. 1. II. Den del af en väfstol, som vid väfning nedtryckes med foten; äfv. sådan del på andra maskiner, t. ex. på en spinrock.

TRAMPARE, m. 3. En, som trampar.

TRAMPGRÄS, n. 3. Örtan Polygonum aviculare.

TRAMPHJUL, n. 3. Hjul, som sättes i gång genom trampning.

TRAMPKORS, n. 3. Ett slags trumphjul med i kors utgående armar för trampning.

TRAMPNING, f. 2. Handlingen, då man trampar.

TRAMPNÄVA, f. 1. Se *Trampgräs*.

TRAMPOLIN, tramppolin, m. 3. (fr. *Tremplin*) Fjäderspänstigt bräde, hvarifrån luftsprungare taga fart, när de göra luftsprång. Springbräde.

TRAMPQVARN, f. 2. Qvarn med tramp-hjul.

TRAMPROCK, m. 2. Spinrock, som sättes i rörelse med foten, medelst trampa.

TRAMSILKE, tråmsilke, n. 4. (fabr.) En sort silke, lindrigt snodt af två eller flera trådar.

TRAN, m. sing. Flytande fett hos i hafvet lefvande djur, såsom hvalar, skålar, m. fl. *Koka t.*, utkoka detta fett. — Ss. *T-aktig*, -kokare, -kokeri, -kokning, -lukt, -smak.

TRANA, tråna, f. 1. Fågel af Vadarne, 4 fot lång, med 10 tum höga ben, och ett skri, liknande ljudet af en gäll och skarp trumpet. *Grus cinerea*. Se *Trumpelaretrana*. — Ss. *Tranunge*.

TRANBÄR, n. 3. Det ganska sura, röda bäret af Tranbärstris.

TRANBÄRRIS, n. sing. Buskväxt af de Midtblommiga, vanligen växande i kärr och mossar. *Vaccinium oxycoccus*.

TRANCHÉE, f. 3. (fr.) Löpgräfvägg vid belägringar.

TRANCHÉKULA, trånngschékula, f. 1. Ett slags mörsarekula, laddad med handgranater.

TRANCHERA, trånngschëra, v. a. 1. (fr. *Trancher*) Skära; skära före. — *Tranchering*, f. 2.

TRANCHERKNIF, trånngschërkniv, m. 2. pl. — *knifvar*. Se *Förskärarknif*.

TRANGRUMS, n. sing. Åfskrädet efter tran-kokning.

TRANIG, a. 2. 1) Till beskaffenhet liknande tran. *Ett t-t ämne*. — 2) Som har smak eller lukt af tran. *T. sföfågel. T. smak*.

TRANIGHET, f. 3. Tranig beskaffenhet, tranig smak.

TRANIGT, adv. Såsom tran. *Smaka, lukta t.*

TRANKIL, tranngkil, a. 2. (lat. *Tranquillus*) Lugn. [Tranquil.]

TRANKILISERA, trånngkilisera, v. a. 1. Lugna, — *Trankiliserande*, n. 4. o. *Trankiliser-ring*, f. 2. [Tranqui —.]

TRANKILITET, tranngkillitët, f. 3. Lugn. [Tranqui —.]

TRANSAKTION, trånngsacktschön, f. 3. (lat.) Öfverenskommelse i affärsväg, afhandling, aftal om lån, o. s. v. — Har sammansättningsarna Låne-, Penningtransaktion. [-action.]

TRANSATLANTISK, trånngsattlantisk, a. 2. Som är på andra sidan af Atlantiska hafvet.

TRANSCENDENTAL, trånngschännåntål, a. 2. (lat.) Säges, i filosofien, om det som är afseende på vår kunskap och hela vår verksamhet är a priori bestämdt, såtunda ligger till grund för det empiriska.

TRANSCENDENTAL-FILOSOFI, trånngschännåntål-filåsafi, f. 3. (fil.) De i ett systematiskt sammanhang bragta transcendental kunskaperna, eller ett system af principerna för det rena, spekulativa förnuftet.

TRANSFIGURATION, trånngsfigurattschön, f. 3. (lat.) 1) Så kallas, i romerska kyrkoskråket, Christi förklaring. — 2) Benämning på en af Rafaels yppersta tafflor, som föreställer detta ämne.

TRANSFUSION, trånngsfuschön, f. 3. (lat.) 1) En vätskas utgjutning ur ett kärl i ett annat. — 2) (med.) Aftappning af blod omedelbart ur en lefvande kropp i en annan.

TRANSITIV, trånngsiti'v, a. 2. (lat.; gram.) Utmärkande en verksamhet, som öfvergår ifrån ett ting till ett annat. *T-t verb*, sådant tidsord. [— it.]

TRANSITO, trånngsito, s. sing. (ital. ord af lat. *Transitus*) Forsling af varor genom ett land till ett annat.

TRANSITOGODS, n. sing. Varor, som utifrån passera genom ett land till ett annat.

TRANSITOHADEL, m. sing. Handel med transitvaror.

TRANSITOVARA, f. 1. (mest i plur.) Handelsvara, som utifrån passerar genom ett land till ett annat.

TRANSITOTULL, m. 2. Tull på transitvaror.

TRANSLATION, translatiöschön, f. 3. (lat.) Översättning.

TRANSLATOR, translatör, m. 3. (uttalas i pl. — *lördar*) Översättare. (Latinskt ord.)

TRANSPARENT, transparent, a. 1. (fr., af lat. *Trans* och *Parens*) Genomskinlig. — Adv. Genomskinligt. (Mål.) Måla t., begagna transparenta färger, genom hvilka andra föremål underlagda genomskinna. — S. m. (uttalas transparent) Målning, ämnad att genom ljus eller lampor bakifrån upplysas, för att begagnas vid en offentlig illumination.

TRANSPARATION, transpiratiöschön, f. 3. Utdunstning.

TRANSPIRERA, v. n. 1. (lat.) 1) Utdunsta. — 2) (fig.) Utspridas, komma ut ibland allmänheten.

TRANSPONERA, transponera, v. a. 1. (i musik) Överflytta i annan tonart. — *Transponering*, f. 2.

TRANSPORT, transpört, m. 3. 1) Fortskaffande, förflyttning, öfverförsl. *T. af ammunition, af proviant.* *T-en sker på hjul, på båt.* — 2) Frakt. *T-en för sakerna går till 100 rdr.* — 3) Förflyttning från en syssla till en annan. *Han har fått t. till en annan syssla.* — 4) Överlåtelse på annan man. *T. på en sedel.* — 5) (i räkenskaper) Överflyttning af en summa från en sida till en annan. — Ss. (för bem. 1) *T-båt, -fartyg, -kostnad, -skepp.*

TRANSPORTABEL, transpörtabel, a. 2. Som kan transporteras.

TRANSPORTERA, transpörtära, v. a. 1. (lat. *Transportare*) Förflytta, fortskaffa, öfverföra. *T. köpmansgods, proviant, ammunition, trupper.* — *Transporterande*, n. 4. o. *Transportering*, f. 2.

TRANSPORTRÄKNING, f. 2. 1) Räkning på transportkostnader. — 2) Räkning i banken på transportsedlar.

TRANSPORTSEDEL, m. 2. pl. — *sedlar.* Banksedel, som vid öfverlåtandet på annan man måste endosseras.

TRANSPORTSUMMA, transpörtsumma, f. 1. (i räkning) Öfverörd summa.

TRANSPORTÖR, transpörtör, m. 3. (fr. *Transporteur*) Instrument, hvarmedelst man kan kopiera en teckning i förminskad skala.

TRANSPOSITION, transpositiöschön, f. 3. (i musik) Överflyttning i annan tonart.

TRANSSUBSTANTIATION, transsubstantiatiöschön, f. 3. (af lat. *Trans* och *Substantia*) väsende) Så kallat, enligt katolikernas lära om nattvarden, brödet och vinets förvandling till Christi lekamen och blod.

TRANSSUMERA, transsumera, v. a. 1. (lat.) Göra utdrag af en handling genom att afskrifva vissa punkter. [Transsumera, Transumera.]

TRANSSUMT, transsumt, n. 3. Utdrag genom afskrifning af vissa punkter. [Transumpt.]

TRANSVERSAL, transvörsäl, a. 2. (franskt ord af lat. *Transversus*) Som går tvärs öfver, snett öfver.

TRANVÄRT, transvört, f. 3. Ärt af växtsläktet *Vicia pisiiformis*. — *T-er*, (bot.) se *Vicker*.

TRAPEZ, trapétts, ell. TRAPEZIUM, trapéttsstumm, n. 3. pl. *trapetsier*. (grek.; geom.) Fyr-sidig figur, som icke är parallelogram.

TRAPEZOID, --zoid, m. 3. (grek.; geom.) Fyr-sidig figur, som har inga parallella sidor.

TRAPP, m. sing. I. (fr. *Trappe*) Svart och till en del äfv. grön porfyr. På latin *Saxum trapezium*.

TRAPP, m. 2. II. Fågelsläkte af Vadarne, med höga, starka ben; löper hellre än flyger. Otis. Arter deraf äro Stortrapp eller Romersk Kalkon, 5 1/2 fot lång, lik en kalkontupp med höga ben (O. tarda), samt Dvergrapp, omkring 1 1/2 fot lång, i Ungern och Turkiet (O. tetrax).

TRAPPA, f. 1. 1) Byggt slutning af trä eller sten med små afsatser (Trappsteg), hvarpå man kan upp- och nedstiga. *Gå uppför, utför en t. Brant t. Bo en t. upp, två, tre t-er upp*, i första, andra, tredje våningen. *Kasta, köra, sparka en utför t-porna.* (Fig.) *På drans t.*, i tillstånd af ära och värdighet. *På t-n till höghet*, med utsigt att uppstiga till hög värdighet. — Bildar flera sammansättningar, såsom *Hus-, Vinds-, Vindel-, Lönn-, Skeppstreppe*, m. fl. — 2) Mindre och flyttbar dylik inrättning, t. ex. i en salubod, o. s. v.

TRAPPGÅS, f. 3. pl. — *gäss.* Se *Trapp*, II.

TRAPPHVALF, n. 3. Ett slags uppstigande hvalf, ofta med helt liten bäge.

TRAPPIST, c. 3. Munk eller nunna af klosterorden la Trappe.

TRAPPSOPARE, m. 3. 1) En, som sopar trapporna. — 2) (fig. fam.) Hofsmickrare.

TRAPPSTEG, n. 3. Hvarje särskilt, mindre afsats eller steg i en trappa. (Fig.) *Första t-et till lycka*, första steget, början till lycka.

TRAPPSTEN, m. 2. Sten, lagd utanför en husport o. s. v., att derpå uppstiga vid in-trädet.

TRAPPSTOLPE, m. 2. pl. — *stolpar.* Stolpe, hvaromkring en trappa är byggd.

TRÄPPVIS, adv. Såsom stegen i en trappa. *Bänkar, som höja sig t.*

TRASA, f. 1. Afsittet eller sönderslitet stycke af klädesplagg. *En hög af gamla t-sor.* *T. att torka med.* *Slita sönder i t-sor.* *Falla i t-sor.* *Hans rock är i t-sor*, mycket trasig. *Gå i t-sor*, vara trasigt klädd. — Har sammansättningarna *Klädtrasa*, *Disk-*, *Torktrasa*, m. fl.

TRASA, v. a. 1. (fam.) *T. sönder*, slita sönder i trasor.

TRASHANK, m. 2. (fam.) Trasigt klädd karl eller pojke. — *Syn.* *Traskusk*, *Trasvarg*.

TRASIG, a. 2. 1) Sönderslitet i trasor. *T. rock.* *T-a kläder.* — 2) Hvars kläder äro sönderslitna i trasor. *Vara t. Gå t.*

TRASIGHET, f. 3. Egenskapen att vara trasig.

TRASIGT, adv. I trasor. *T. klädd.*

TRASKA, v. a. 1. (fam.) Springa smått, gå bråskande med korta steg. *T. omkring i smutsen.* *Jag har varit ute och t-t hela dagen.* — *Traskande*, n. 4.

TRASKUSK, m. 2. (fam.) Se *Trashank*.

TRASS, m. sing. (mineral.) En vulkanisk produkt, bestående af en jordig, orent gul eller grå massa.

TRASSAT, -ät, m. 3. (handelt.) Den, på hvilken en vaxel blifvit dragen.

TRASSLIG, trasslig, n. sing. (fam.) Trassligt, invecklad, krångligt förhållande, trassliga omständigheter, bråk.

TRASSENT, trassant, m. 3. (handelt.) Den, som utställer eller drager en vaxel.

TRASSERA, v. a. o. n. 1. (ital. *Trassare*; handelt.) Utställa ell. draga vaxel på någon.

TRASSLA, v. a. 1. Göra trasslig. *T. en härfva.* *T. bört, ihop, in, se Borttrassla, In-trassla.* *T. till*, göra mycket trasslig. — *T. sig*, v. r. Blifva trasslig. — *Trasslande*, n. 4.

TRASSLIG, a. 2. 1) Säger om det, hvars delar äro mycket insnärjda den ena med den andra. *En t. härfva.* — 2) (fig.) Invecklad, svår att utreda. *T-a affärer.*

TRASSLIGHET, f. 3. Trasslig beskaffenhet; oreda.

TRASSLIGT, adv. (fam.) På ett trassligt sätt, oredigt.

TRAST, tråst, m. 2. Fågelsläktet *Turdus*. Se f. 6. Björktrast, Dubbeltrast, Koltrast, Ringtrast, Rödvingetrast ell. Talltrast. *Capska T-en*, en praktfullt skimrande art af Trastsläktet vid Cap. *Turdus naevius*.

TRASVARG, m. 2. (fam.) Se *Trashank*.

TRATT, m. 2. 1) Redskap i upp- och nedvänd kägelform med en pip nedvid, hvarmedelst flytande ämnen hällas i kärlet med tränga öppningar. — 2) Ett slags orrlänge. — Ss. *T-formig, -lik*.

TRÄTTA, trätta, v. a. 1. I. (fam.) *T. i*, ihålla medelst tratt. (Fig.) *T. i en något*, inbilla en något otroligt.

TRÄTTA, trätta, v. n. 1. II. (fam.) Gå helt sakta, en och en.

TRÄTTA, trätta, f. 1. (ital.) Trasserad eller utställd vaxel.

TRÄTTKORALL, trättkorall, m. 3. Se *Hålkorall*.

TRÄVALJSLUP, travälljslup, m. 2. Båt, hörande till örlogsfartyg, hvilken i storlek kommer barkasen närmast.

TRÄVERS, travärrs, m. 3. (lat.) Bröstvärn, som anlägges tvärs öfver vallgångar, för att skydda mot bестrykning längs efter.

TRÄVERSLÖJT, travärrslöjt, m. 3. Vanlig flöjt.

TRÄVESTERA, travästera, v. a. 1. (ital. *Travestire*, af lat. *Trans* och *Vestire*, kläda) Af hufvudämnet i en allvarsam dikt skapa en skämtsam.

TRÄVESTERING, f. 2. 1) En allvarsam dikts ombildning till skämtsam. — 2) Skämtsam dikt på detta sätt tillkommen.

TRE, grundtal. Två och en tillsammans. *T. års tid.* *De voro t.* (Ordspr.) *Alla goda ting äro t.* — Ss. *T-armig, -bent, -bladig, -delt, -fingrad, -flikig, -fotad, -färgad, -hufvad* ell. *-höfsad, -klufven, -mastad, -radig, -sidig, -spetsad* ell. *-spetsig, -taggig, -trädig, -uddig, -vinklig*.

TREA, f. 1. 1) Siffra, som betecknar talet tre. — 2) Kort med tre tecken eller s. k. ögon. — 3) (tillförene) Bankosedel på tre riksdaler.

TREBENING, m. 2. Se *Svallerkål*.

TREDING, m. 2. Tredjedel. *T-en af afkastningen.* *Bruka jorden till t-s*, hvarje år bruka två tredjedelar af en jord, som är afdelad i tre skiften.

TREDJE, ordningstal. Som i ordningen är näst efter den andra. *T. man*, en tredje person. *De togo konom till t. man i spelet.* *Genom t. man.* *I t. mans hand.* *För det t. T. penningen*, tredjedelen af en viss summa penningar,

af vissa iakomster. *T. dag jul*, tredje dagen från och med juldagen.

TREDJEDAG, m. 2. Tredje dagen af en kyrkofest.

TREDJEDAGSFROSSA, f. 1. Frossa, som inställer sig hvar tredje dag.

TREDJEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i tre lika stora delar.

TREDJEPART, m. 3. Se *Tredjedel*.

TREDSK, trédssk, ell. tréssk, a. 2. Som hårdnackadt vägrar att lyda, efterkomma, hörsamma befallning, lag, bud, förordning, domslut, o. s. v. [Tresk.]

TREDSKA, trédsska ell. trésska, f. sing. Hårdnackad motståndighet. [Treska.]

TREDSKAS, trédsskass ell. trésskass, v. dep. 1. (isl. *Thrótskaz*, af *Thriotr*, hårdnackad menniska) Hårdnackadt vägra att lyda befallning, lag, bud, förordning, domslut, o. s. v. — *Tredskande*, n. 4. [Treskas.]

TREDSKHÉT, trédsskhét ell. trésskhét, f. 3. Se *Tredska*. [Tresk-.]

TREDSKODOM, trédsskodömm ell. trésskodömm, m. 2. Utslag, hvilket domstol faller öfver part, som utan förfall uteblifvit ifrån rätten.

TREDUBBEL, a. 2. 1) Tre gånger så stor. — 2) Säger om något, som består af tre likadana eller liknande ting, eller blott varande af samma art, natur.

TREDUBBELT, adv. Tre gånger; tre gånger så mycket. *T. så stor.* *Gifva t. igen.*

TREDUBBLA, v. a. 1. 1) Göra tre gånger så stor. — 2) Upprepa tre gånger. — 3) Framte, framställa, återgifva i tre lika exemplar. — *Tredubblande*, n. 4. o. *Tredubbling*, f. 2.

TREDÄCKAD, a. 2. (om skepp.) Som har tre däck.

TREDÄCKARE, m. 3. Linieskepp, som utom back och skans har tre batteridäck.

TREEGGAD, a. 2. Som har egg på tre sidor. *T. dolk.* [-äggad.]

TREENIG, treenigg, a. 2. Som består af tre i en enhet. *Gud är t.*, består af tre personer i en gudom.

TREENIGHET, f. 3. Egenskapen att vara treenig. (Teol.) *T-en*, det förhållandet inom Gud, att i det gudomliga väsendet, som är ett enda, finnas tre personer, Fadren, Sonen och den Helige Ande. Jfr. *Person*, bem. 3.

TREFALDIG, a. 2. Se *Tredubbel*, *Treenig*.

TREFALDIGHET, f. 3. Se *Treenighet*.

TREFALDIGHETSÅFTON, m. 2. pl. — *aftnar.* Dagen före Trefaldighetsdagen.

TREFALDIGHETSDAG, m. 2. *Helga t.*, ell. *TREFALDIGHETSSÖNDAG*, m. 2. Söndagen näst efter Pingst.

TREFALDIGT eller TREFALDT, adv. Se *Tredubbel*.

TREFLIG, trévligg, a. 2. (af *Trifvas*) 1) Som gör att man trifves, ger trefnad; der man trifves. *T-t ställe, rum.* *T-t hus.* *T. familj.* — *Syn.* *Angenäm*, *Behaglig.* — 2) (om person) I hvars sällskap man trifves, finner sig väl, har nöje. *En t. menniska.* *Hon är t. i sällskap.* — *Syn.* *Sällskaplig*, *Fryntlig*, *Underhållande*, *Munter*.

TREFLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara treflig.

TREFLIGT, adv. På ett trefligt sätt, med trefnad.

TREFNAD, trévnadd, m. 3. Välbehagande, så i kroppsligt som andligt afseende. *Finna, känna t.* *Ha t. på ett ställe.* *Bereda någon*

all möjlig t. — Sages äfv. om djur och växter med afseende på deras lifstillstånd. *Tigern har ingen t. i burt. Denna växt har ingen t. i ett kallt klimat.* — Syn. Vällbefinnande, Sällhet, Förförjämhet; Framgång.

TREFOT, m. 3. pl. — *fötter*. 1) Säte med tre fötter, rund sits och utan rygg- eller sidostöd. — 2) Köksredskap af järn, hvarpå pannor m. m. sättas öfver elden, bestående i en ring på tre fötter.

TREFVA, v. n. 1. 4. Känna för sig med händerna, för att leta sig fram i mörkret, eller då man är blind eller har ögonen förbundna. *T. i mörkret. T. efter, trefvande söka. T. upp, finna genom trefvande.* — *Trefvande, n. 4.*

TREFFVARE, m. 3. Se *Känselfräd*.

TREFFVELIG, se *Trefflig*.

TREFFVEN, a. 2. neutr. — *et*. Som har trefnad; slitig, idog.

TREGGE, a. oböjl. (gam.) Tre.

TREGGEHANDA, a. oböjl. Af tre slag.

TREHUNDRA, grundtal. Tre gånger hundra.

TREHUNDRADE, ordningstal. Som i ordningen följer näst efter den tvåhundra nittionde nionde.

TREHÖRNIG, a. 2. Som har tre hörn. *T. figur.*

TREHÖRNING, m. 2. eller

TREKANT, m. 3. Se *Triangel*.

TREKANTFIL, m. 2. Spetsig fil med en liksidig triangel till genomskärning.

TREKANTIG, a. 2. Som har tre kanter. *T. hatt, fil. T-t segel, se Sprisegel.*

TREKLANG, m. 3. (i musik) Ackord af tvenne närliggande oktaver med mellanliggande ters och qvint.

TREKORT, n. sing. Ett sällskapsspel.

TRELLA, se *Trälla*.

TREMASTARE, m. 3. Tremastadt fartyg.

TREMULANT, -- ämt, m. 3. Ett orgelregister, som gifver en darrande ton.

TREMÄNNING, m. 2. (bot.) Växt af klassen Triandria.

TRENS, trä'nns, m. 2. 1) Se *Trensabetsel*. — 2) Ett slags snören (snörmakeriarbete), som utmärker sig derigenom, att de på ingen sida låta kotten märkbart framlysa. — 3) Ett slags söm vid knapphål, spritt, o. s. v. *Sy en t. [Träns.]*

TRENSA, trä'nnsa, v. a. 1. (sjöt.) *T. ett tåg*, att i dess titar vira en smacker lina, för att runda det. — *Trensning, f. 2. [Tränsa.]*

TRENSBETSEL, trä'nsebetsell, n. 3. Ett slags lätt betsel utan stänger.

TREPAN, --än, m. 3. Kirurgiskt instrument till hufvudskälens genomborrande.

TREPANATION, f. 3. (kir.) Hufvudskälens genomborrning med trepan.

TREPANERA, v. a. 1. (kir.) Genomborra ens hufvudskäl med trepan. — *Trepanering, f. 2.*

TREPÄRIG, a. 2. (bot.) *T-t blad*, som har tre bladpar.

TREPUNDIG, a. 2. *T. kanon*, som afskjuter kulor om tre skålpunds vikt.

TREPUNDING, m. 2. 1) Trepundig kanon. — 2) Vigtlod, som håller tre pund.

TREQUINNAD, a. 2. (bot.) Som tillhör ordningen Trigynia.

TRERODDARSKEPP, n. 3. Skepp med tre par åror.

TRES, trä'ss, m. sing. (lat.; i tärningspel) Tre. Äfv. Troja. *T. ess*, en trea och en etta.

TRESETT, tres'ett, n. sing. (fr. *Tré-sept*) Ett slags sällskapsspel med kort.

TRESITSIG, tres'ittsigg, a. 2. *T. vagn*, med tre sittplatser.

TRESK, TRESKAS, m. n., se *Tredsk, Tredskas, &c.*

TRESKIFTE, n. 4. Delning i tre delar. *Till t.*, att delas i tre delar.

TRESKIFTESBRUK, n. 3. Det slags åkerbruksmetod, då jorden är indelad i tre skiften, af hvilka ett vexelvis hvarje år ligger i träde, medan de båda öfriga bära råg eller hvet, och korn.

TRESKÄFTAD, a. 2. Våld med tre skäft.

TRESPÄND, a. 2. BESPÄND med tre hästar. *T. vagn.*

TRESS, trä'ss, m. 3. (fr. *Tresse*) Platt fläta, gjord af smala snodder utaf silke, hår, o. s. v. [Träss.]

TRESSA, trä'ssa, v. a. 1. (fr. *Tresser*) Färdiga tresser. — *Tressning, f. 2. [Trässa.]*

TRESSARE, m. 3. -ERSKA, f. 1. En, som tressar. [Träss --.]

TRESSJERN, n. 3. Verktyg, som användes vid tressning.

TRESTAFVIG, a. 2. Som består af tre stafvelser. *T-t ord.*

TRESTRUKEN, a. 2. neutr. — *et*. (i musik) Så kallas de noter, hvilka tillhöra den oktav, som ligger emellan den styvstrukna och slyvstrukna, emedan de stundom tecknas med tre streck upp-öfver.

TRESTRÄNGAD, a. 2. Som har tre strängar. *T-t musikinstrument.*

TRESTRÄNGIG, a. 2. 1) Se *Tresträngad*. — 2) (om rep o. d.) Snodd af tre strängar.

TRETYFFVER, m. 2. pl. — *styftrar*. Slant, som gäller tre styfver.

TRESTÄMMIG, a. 2. Som utföres af tre stämmor. *T. sång.*

TRETAL, n. 3. Antal af tre. *T-et anses för heligt.*

TRETANDAD, a. 2. (bot.) *T-t blad*, som vid bladspetsen har tre föga djupa, lika stora inskärningar.

TRETTIO, grundtal. Tre gånger tio. *T. en, två, tre, o. s. v.*

TRETTIONDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den tjugunionde. *T. första, andra, &c.*

TRETTIONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i trettio lika stora delar.

TRETTIOÄRIG, a. 2. 1) Som är trettio år gammal. — 2) Som varat trettio år. *T-a (eller Trettioåra) kriget.*

TRETTON, grundtal. Tre och tio tillsammans.

TRETTONDAG, m. 2. Kyrkohögtid, som infaller på trettionde dagen efter jul. Kallades fordom äfv. »De tre heliga konungars dag».

TRETTONDAGSSTJERNA, f. 1. Så kallades en sexhörnig lykta af färgadt papper, upplyst med brinnande ljus, som, föreställande den stjärna, hvilken gick framför de tre vise männen, vid jul-tiden på vissa orter, efter gammal sed, bäres af hvitklädda gossar omkring i bygden.

TRETTONDE, ordningstal. Som i ordningen följer efter den tolfte.

TRETTONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i trettion lika stora delar.

TRETTONTAL, n. 3. Antal af trettion. *T. af gäster vid ett bord anses båda döden för någon af dem innan årets slut.*

TRETUSEN, grundtal. Tre gånger tusen.

TRETUSENDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den tvåtusende niohundrade nittionde nionde.

TREUDD, m. 2. Gaffel med tre uddar.

TREVÄGAMOT, n. 3. Ställe, der tre vägar mötas.

TREVÄLDIG, a. 2. (bot.) *T-e* kallas växter med sex ståndare, tre längre och tre kortare.

TREÄRIG, a. 2. 1) Tre år gammal. — 2) Som varat tre år eller kommer att räcka så länge. *T-t arbete.*

TREÖRSSLANT, m. 2. Slant, som gäller tre rundstycken. Eljest Bankovitten.

TRIAD, -äd, f. 3. (grek.) Tretal, trehet, treenighet.

TRIANDRIA, triandri'a, f. sing. (grek.) Tredje klassen i Linnés växtsystem, innefattande växter med tre ståndare.

TRIANGEL, triång'el, m. 2. pl. *trianglar*. 1) Tressidig figur. Trehörning. — 2) Ett slags musikinstrument af stål i form af en triangel, som slås med en stälten, för att beledsaga annan musik.

TRIANGULÄR, ---är, a. 2. Trevinklig.

TRIBAD, -äd, f. 3. (grek.) Qvinna, som drifver otukt med sig sjelf eller med andra af sitt kön.

TRIBUN, -ün, m. 3. I. (lat. *Tribunus*) Öfverste. Se äfv. *Folktribun*.

TRIBUN, -ün, m. 3. II. (lat. *Tribunal*) 1) Talarestol. — 2) Hög, upprest ställning för åskådare. — 3) Altan eller balkong på en offentlig byggnad, hvarifrån man talar till folket eller utdelar prisbelöningar.

TRIBUNAL, --äl, n. 3. o. 3. (lat.) Domstol, rätt.

TRIBUT, -út, m. 3. (lat.) Skatt; gärd, skyldighet.

TRICK, n. 3. (engelskt ord) I whist och träkarl, hvarje spel utöfver sex.

TRICOT, trikå, m. (franskt ord) Sticktyg. — Skrifves äfv. *Trika*. — *Tricolor* (ell. *Trikaer*), lätt åtsittande strumpbyxor.

TRICTRAC, trik'träck, n. sing. oböjl. (eng.) Ett slags brädspele.

TRIENNium, tri'nnium, n. 3. pl. — *ier*. (lat.) Tid af tre år.

TRIFOLIUM, trifolium, n. sing. Örtsläkte, på svenska kalladt Väpling eller Klöfver.

TRIFVAS, v. dep. 2. o. 3. Impf. *Trifdes* och *Trefa*. Sup. *Trifvits* och *Trifts*. 1) Befinna sig väl, erfara en känsla af välbefinnande, finna sig nöjd och tillfredsställd. *Jag trifvs ej på landet. Han trifdes ej länge der. Barnet t-ves icke,*

saknar välbefinnande till följe af bristande omvårdnad, otjenlig söda, o. s. v. *T. ihop med, se Förlikas, v. dep.* — 2) Sages äfv. om djur och växter med afseende på de mer eller mindre gynnsamma förhållanden för deras lif, hvaruti de befina sig, och deraf härflytande större eller mindre grad af helsa, kraft eller växlighet. *Boskapen t-ves väl der. Fären t. bäst på slätterna. Träden t. icke i denna jordmån. Vinranken trifvs ej i Norden.*

TRIFVEN, se *Trefven*.

TRIGLYF, -y'f, m. 3. (grek.; bygn. k.) Ett slags prydnad på frisen öfver kolonner, isynnerhet öfver de doriska. [-glyph.]

TRIGONOMETRI, trigonometri', f. 3. (grek.) Den del af matematiken, som lärer, att genom tre kända delar (vinklar ell. sidor) af en triangel finna de tre öfriga obekanta. *Plan t.*, som hand-

lar om rätliniga trianglar. *Sferisk t.*, om sferiska trianglar.

TRIGONOMETRISK, a. 2. Som hörer till trigonometrien. *T-a beräkningar.* — *Trigonometriskt*, adv. Genom trigonometriens tillhjälp.

TRILLA, v. n. 1. (fam.) Rulla, hvalfvas. *Klotet t-de ur banan. T. i diket, utför trappan.* — *Trillande, n. 4.*

TRILLA, f. 1. Liten enspännig, vanligen tvåsitsig vagn.

TRILLING, m. 2. *T-ar* kallas syskon, som äro födde på samma gång af samma moder.

TRILLION, --ön, m. 3. Tusen gånger tusen billioner.

TRILLVAL, m. 2. Staf i en trälla. — Rätare *Trällval*.

TRIOBIT, --it, m. 3. Ett slags petrifikat af Crustaceernas klass.

TRILSK, a. 2. (prov.; beslägtadt med Tredsk) Övillig, tredsak, envig, trög, lat.

TRIMESTER trimä'str, m. 3. (lat. *Trimestris*) Tre månaders tid, ett fjerdedels år.

TRIMMA, v. a. 1. (sjöt.) *T. ett segel*, ställa det efter vinden.

TRIND, a. 2. Rund som ett klot eller som en vals, stock. *T-a kinder. T-a armar. T. i ansigtet. T. och fet.* (Fam.) *T. som en rofva*, mycket fet.

TRINDHET, f. 3. Egenskapen att vara trind; trind form.

TRINDKANTIG, a. 2. Som har trinda kanter. *De t-a benen i handlofen.*

TRINDLAGD, a. 2. Trind i ansigtet.

TRINDSNÖ, m. sing. Hård snö, som faller i trinda korn.

TRINITATIS-SÖNDAG, m. 2. Trefaldighets-söndag.

TRINITET, --ét, f. 3. (lat. *Trinitas*) Tre-enighet, trefaldighet.

TRIO, tri'o, n. 4. (ital.) 1) Trestämmigt musik- eller sångstycke. — 2) (fig.) Tre personer, för- enade genom vänskap, intressen, verksamhet eller lika tänkesätt.

TRIOL, -öl, m. 3. (i musik) Notfigur, bestående af trenne toner, som gälla lika med tvenne af samma valör.

TRIPEL, tri'pp'l, m. 2. pl. *triplar*. (af lat. *Triplex*) Trefaldigt tal ell. storhet; antal af tre.

TRIPELALLIANS, tri'pp'l-alliångs, m. 3. Förbund emellan tre makter.

TRIPLERA, v. a. 1. Tredubbla.

TRIPLETT, -plätt, m. 3. Afskrift af en kopia.

TRIPPLICITET, ---ét, f. 3. Trefaldighet.

TRIPOD, -påd, m. 3. (grek.) Trefot.

TRIPPA, v. n. 1. (fam.) Gå fort på framfötterna med små, lätta, nästan hoppande steg. *Vissa fåglar t. T. fram, 'n, förbi, m. m. Komma t-nde.* — *Trippande, n. 4.*

TRIPPEL, tri'pp'l, m. sing. (ital. *Tripolo*) Ett grågult mineral, som brukas till metallers pole-ring, bestående af kisel, järn och något lerjord.

TRIPP TRAPP TRULL, --trull, s. sing. oböjl. Ett slags sällskapsspel. *Spela t. t. t.* — Sages äfv. om föremål, som i storlek äro efter hvarandra, isynn. om barn.

TRIREM, trirém, m. 3. (lat.) Treoddarskepp.

TRISSET, se *Tresett*.

TRISSA, trissa, f. 1. (af *Trind*) 1) Liten rund, svartvad skifva, hvarmed gossar roa sig, då de med påkar sätta den i en stark, löpande fart.

Slå t. — 2) (mek.) Skifva till block i bästyg. — 3) (skepp.) *T-sor*, ett slags brassar, fästade vid nockarna af blindrån. — 4) (jäg.) Rund skifva, fastspikad på stocken öfver en vargrop.

TRIST, trī'st, a. 1. (lat. *Tristis*) Sorgsen, bedröfvad; ledsam; dyster.

TRITON, trī'tān, nom. prop. m. (grek. myt.) En hafsgud. — *Triloner*, tritōnär, pl. Lågre hafsgudar.

TRITONSHORN, trī'tānshörn, n. 3. En tjock, struformig snäcka, ofta $\frac{1}{4}$ fot lång, brukbar som blåsinstrument. Murex nodiferus.

TRITURATION, ---schön, f. 3. (af lat. *Triturare*) Rifning, malning.

TRIUMF, -dūmf, m. 3. (lat. *Triumphus*) 1) (ford. hos Romarne) En fältherres högtidliga intåg i Rom efter en vunnit betydande seger. — 2) (i allm.) Segertåg. — 3) (fig.) a) Seger, lysande framgång. — b) Segerglädje. [Triumph.]

TRIUMFALISK, a. 2. Som tillhörde, utmärkte en triumf i det gamla Rom. [-phal-]

TRIUMFATOR, triumfmätär, m. 3. (uttalas i pl. — *törärr*) 1) (hos Romarne) Fältherre, som höll ett segertåg. — 2) Segerherre, segervinnare. [-phat-]

TRIUMFÄGE, triumfmå'ge, m. 2. pl. — *bägar*. Monument, som fördom i Rom och andra romerska städer upprestes till ärebetygelse åt triumfatorer. [-umph-]

TRIUMFDRÄGT, c. 3. Den praktfulla dräkt, hvori en triumfator var klädd. [-umph-]

TRIUMFERA, v. n. 1. (lat. *Triumphare*) 1) Hålla segertåg. — 2) Segra. *T. öfver någon*. — 3) Jubla öfver en vunnit seger, lysande framgång. *T. öfver något*. — *T-nde*, part. pres. *En t. skönhet*. — *Triumferande*, n. 4. [-phera.]

TRIUMFPORT, m. 2. 1) Port i det fordnä Rom, som endast vid triumftåg begagnades. — 2) Se *Åreport*. [-umph-]

TRIUMFTÅG, n. 3. 1) En triumfators segertåg i Rom. — 2) (i allm.) Segertåg. [-umph-]

TRIUMFVAGN, m. 2. Den förgyllda, med elfenben beprydd, af fyra hvita hästar dragna vagn, på hvilken vid triumftåg i det fordnä Rom triumfatorn åkte. [-umph-]

TRIUMVIR, triummvīr, m. 3. (uttalas i pl. — *virr*) *T-er* kallades, hos de gamla Romarne, vissa öfverhetspersoner, som tre tillsammans utöfvade någon del af statsförvaltningen. Sades sedermera älv. om de tre personer, som särskilda gånger i förening tillvällade sig republikens styrelse. *T-erne* *Martus*, *Sylla* och *Cinna*.

TRIUMVIRALISK, a. 2. Som tillhör, angår triumvirer eller deras värdighet.

TRIUMVIRAT, ---ät, n. 3. o. 3. 1) En triumvirs embete eller embetstid. — 2) Föreningen emellan de triumvirer, som bemäktigade sig högsta väldet i Rom. *Crassus*, *Pompeji* och *Cæsars t.*

TRIVIAL, ---äl, a. 2. (lat.) Alldaglig, hvardaglig, allmän, platt, utdött.

TRIVIALITET, ---ët, f. 3. Alldaglighet, platthet.

TRIVIALSKOLA, ---älskola, f. 4. Lärdomsskola, der lärjungarne förberedes till undervisning vid gymnasium.

TRIVIALT, ---ält, adv. Hvardagligt, platt. **TRO**, v. a. o. n. 2. I. 1) Hålla något för sant; vara öfvertygad om sanningen eller verkligheten af något. *T. något*. *Det t-r jag icke*. *T. icke*, *hvad han säger*. *Jag t-r*, *att han är en hederlig karl*. *T. på en Gud*, *att en Gud är*

till. *T. på själens odödlighet*, *på underverk*. *T. på Gud Fader*, *på Gud Son* och *på Gud den H. Ande*, hålla läran om Treenigheten för sann. — 2) a) Sätta tro, lit till; lita, förtrösta. *T. mig på mitt ord*. *T. mig*, *så är det verkligen*. *T. icke hans löften*. *T. någon på hans ärliga ansigt*, lita på någon endast för hans goda utseende, utan att vidare känna honom.

T. någon, hålla för sant, hvad någon säger, upp- gifver, påstår; älv. sätta sin lit till honom. *T. en väl*, väl förlita sig på någon. *T. en illa*, misstänka honom för falskhet, bedräglighet, opålitlighet, oskicklighet. *Han är ej att t.*, icke att lita på. *Jag t-r honom icke mer än jemt*, jag litar ej på honom. *T. sig väl* ell. blott *t. sig*, bysa sjelfförtröstan. *Han t-r sig ej*, litar ej på sig sjelf, misstror sin förmåga. (Fig.) *T. sina ögon*, sätta tro till, anse för sant, hvad man ser. *T. mig!* brukadt utropsvis, förveklas i allmänhet med *Trä mig!* (se *Trä*). (Talesätt) *Du må t. att...*, du må lita på, du bör veta, att..., vara öfvertygad att..., t. ex.: *Du må t.*, *det var ingen lätt sak*. I samma mening säges älv.: *Du skall t. att...* — b) (särskilt i fråga om religion) Med botfärdigt hjerta emottaga Guds nådelöften, på dem förtrösta och dem till helgelse använda. *T. på Gud*, förtrösta på Gud och hans nådelöften. *T. på Christum*, erkänna Christi lära för sann. — 3) Anse. förmoda, tänka. *Hvem t-r herrn mig vara?* *Jag t-r er vara en skärm*. *Han t-s vara rik*. *Jag t-r honom i stånd till allt*. *T. sig vara rik*. *Han t-r sig kunna det*. *Jag t-r mig veta det*. *Jag trodde väl det*, ell. *jag kunde väl t. det*, jag förmodade, misstänkte, anade det. *Om han kommer*, som *jag vill t.*, som jag tror och hoppas. *Man kunde (skulle) t.*, att han är tokig, han betar sig, som om han vore tokig. *Det hade jag aldrig kunnat t.* *T. sig höra*, *vara*, *kunna*, o. s. v. tycka sig, inbilla sig &c. *T. om*, tilltro, anse i stånd till, t. ex.: *Jag trodde honom ej om en sådan elakhet; vi trodde henne ej om att kunna göra det*. *T. sig om*, tilltro sig. (Fam.) *Det t-r jag...* (tonvigt på *det*), säges, då man vill uttrycka, att någonting, i ett visst fall, icke är underligt, svårt, konstigt, t. ex.: *Det t-r jag, för den, som är så rik som ni, der det ingen konst att leva*. — *Syn*. Hålla före, Mena, Förmena, Föreställa sig. Inbilla sig. — 4) (jäg., om fågel) Sitta stilla nedtryckt emot marken. — *T-ende*, part. akt. Brukas, i kyrklig stil, både som adjektivt och substantiv, t. ex.: *En t. kristen*. *De t. äro få*. Bildar sammansättningen Rättröende.

TRO, f. sing. II. 1) (subjektivt) a) Öfvertygelse om sanningen eller verkligheten af något, som icke kommit eller kunnat komma till vår erfarenhet. *T-n på underverk*. *Mitt t. på sanningen af hans ord blef något rubbad genom denna underrättelse*. *Det är en allmän t.*, *att...* *Sätta t. till något*, anse för sant, t. ex.: *Jag sätter ej mycken t. till hans berättelse*. *Sätta t. till någon*, anse för sannfärdig (se älv. bem. 4). — b) Erkännande af en religionsläras sanning. (I kristlig mening) Erkännande af kristna lärans sanning. *T-n utan gerningar är död*. *Stark, fast, svag t.* *Fast i t-n*. *En rät t.*, *en sann t.*, eller blott *t.*, kunskap om nåden i Christo, jemte erkännande af evangelii sanning, och en så viss förtröstan till Gud om syndernas förlåtelse genom Christum, att den verkar förbättring och helgelse. *En levande t.*, som är verksam i kärlek, dygd och goda gerningar. *En*

TRO, f. sing. II. 1) (subjektivt) a) Öfvertygelse om sanningen eller verkligheten af något, som icke kommit eller kunnat komma till vår erfarenhet. *T-n på underverk*. *Mitt t. på sanningen af hans ord blef något rubbad genom denna underrättelse*. *Det är en allmän t.*, *att...* *Sätta t. till något*, anse för sant, t. ex.: *Jag sätter ej mycken t. till hans berättelse*. *Sätta t. till någon*, anse för sannfärdig (se älv. bem. 4). — b) Erkännande af en religionsläras sanning. (I kristlig mening) Erkännande af kristna lärans sanning. *T-n utan gerningar är död*. *Stark, fast, svag t.* *Fast i t-n*. *En rät t.*, *en sann t.*, eller blott *t.*, kunskap om nåden i Christo, jemte erkännande af evangelii sanning, och en så viss förtröstan till Gud om syndernas förlåtelse genom Christum, att den verkar förbättring och helgelse. *En levande t.*, som är verksam i kärlek, dygd och goda gerningar. *En*

död t., som utan bättring och omvändelse till- eggar sig tröst af Guds nådelöften. — c) Förmodan, förmenande. *Han är en skärm, det är min t.* — 2) (objektivt) a) (i vidsträckt bem.) Föremålet för hvad man tror; det som tros. — Dit höra samman- sättningarne Bondtro, Kolattro, m. fl. — b) Religiöslära. *Den kristna t-n*. — c) Apostoliska t-n ell. blott *T-n*, kristna kyrkans trenne tros- artiklar. *Sjunga t-n*. — 3) *T-n*, allegorisk per- son, vanligen afbildad såsom en kvinnobild med korset eller kalken i ena handen. — 4) Tillförsigt, tillit, förtröstan. *Det är en falsk menni- ska; man kan ej sätta mycken t. till honom*. — 5) Pålitlighet, trofasthet; trohet. *Han har hvarken t. eller ära*. *På god t.*, i förlitande på ens ärlighet, heder. *På t. och ära*, uttryck, hvarigenom man bedyrar något, t. ex.: *På t. och ära*, så förhåller det sig verkligen. *På adels- manna, prestmanna* (o. s. v.) *t.*, vid den trovär- dighet adelsmän, prestmän o. s. v. förtjena. *Hålla sin t.*, förblifva trogen. *Bryta sin t.*, afvika från den trohet, man är någon skyldig. *T. och loften*, löfte om trohet.

TRO, adj. oböjl. III. (gam.) Trogen. — Deraf *Troman*, Trojenare.

TROCHAIK ell. **TROCHEISK**, **TROCHÉ**, se *Trochaisk*, *Troché*.

TROCKLA, se *Träckla*.

TROENDE, se *Tro*, I.

TROFAST, a. 1. Af bepröfvad trohet; som ej bryter sin tro. *En t. vän*. — Adv. På ett trofast sätt, med trofasthet.

TROFASTHET, f. 3. Fast, bepröfvad trohet.

TROFÉ, tráfé, m. 3. (grek. *Tropaion*) Seger- tecken, bestående af eröfrade fiendtliga vapen, rustningar m. m. Brukas älv. skämtvis. [Trophé.]

TROGEN, trögän, a. 2. neutr. — et. 1) Som samvetsgrant bemödar sig att obrottsligt uppfylla sina pligter, förbindelser till en annan, med hvil- ken man är förbunden genom tjänsteförhållande, löfte om lydnad, vänskap, kärlek, o. s. v. *T. tjänare*, *undersäte*. *T. vän*, *älskare*, *make*. *Vara någon t.* Man säger älv.: *T. själ*, *t-et hjerta*, o. s. v. — 2) a) Som råder, utvisar, åt- följes af trohet. *T. kärlek*, *vänskap*. *T-et nit*. — b) Ståndaktigt, framhårdande. *T. väntan*. *T-et hopp*. — c) Uppriktigt. *Med t. önskan*, *att...* — 3) Som med tro omfattar en lära och stånd- aktigt förblifver dervid. *En t. kristen*. — Brukas ofta substantivt: *De trogne*. — 4) Noggrann. *En t. öfersättning*.

Anm. Skillnaden emellan *Trogen* och *Ärlig* ses af bem. 1. *Trogen tjänare* är den, som på allt sätt är sin hushonde tillgiven och söker att befrämja hans bästa, icke talar illa om ho- nom, ej förråder hans hemligheter eller stämp- lar emot honom, o. s. v. *Ärlig tjänare* är den, som, i sitt förhållande till hushonden, ej bryter emot sjunde budet. *En trogen tjänare* är således älv. *ärlig*, men ej tvärtom.

TROGET, adv. 1) På ett troget sätt, med trohet. *T. tjena*, *älska någon*. — 2) Ståndaktigt. *T. förbida på sin plats*. *T. följa Christi lära*. — 3) Noggrant. *T. öfersätta*. *En t. återgif- ven bild*.

TROGLODYT, troglodyt, m. 3. (af grek. *Troglä*, håla, och *Dyo*, jag dyker, beger mig ned) En, som bor i en jordhåla.

TROHET, f. 3. 1) Samvetsgrant bemödande att bibehålla andras förtroende, att obrottsligt uppfylla sina pligter, förbindelser till andra. Jfr. *Trogen*, bem. 1. *T. i tjänsten*. *T. i vänskap*, *kärlek*. — 2) Ståndaktigt förblifvande vid en lära,

isynn. en religionslära. — 3) Noggrannhet. *En öfersättnings t.*

Anm. I afseende på skillnaden emellan *Trohet* och *Ärlighet*, se *Anm.* vid ordet *Trogen*.

TROHETSED, m. 3. Ed, hvarigenom man förbinder sig till trohet emot någon. *Swära t. Afägga tro- och huldhet*.

TROHJERTAD, a. 2. Uppriktigt och derjemte utan misstroende till andras upptriktighet.

TROHJERTENHET, f. 3. Egenskapen att vara trohertad.

TROJA, trå'ja, f. 1. (i tärningspel) *Tre*. *T-jor alla*, två treor.

TROJADUS, ---dus, m. 3. 1) (i tärningspel) En trea och en tvåa. — 2) (fig. fam.) Slump, träff. *Låta komma an på en t.* *Det kommer an på en t.*, om...

TROKAISK, tråkajsk, a. 2. (i prosodien) *T. versart*, som består af trokéer.

TROKÉ, tråké, m. 3. (grek.) Versfot af en läng och en kort stavelse (- -). Kallas älv. *Choraus*, och skrives efter latinet *Trochæus*. [Troché.]

TROLIG, a. 2. Se *Sannolik*. *Det är t-t, att så sker*. *Det håller jag mycket t-t*. — *Syn*. Sanno- lik, Antaglig, Liklig. — *Trolighet*, f. 3.

TROLIGEN ell. **TROLIGTVIS**, adv. Efter hvad man har anledning att tro. *Han kommer t. i morgon*. — *Syn*. Sannolikt, Förmodligen, Efter all anledning, Likligtvis.

TROLL, n. 3. 1) Benämning, hvarmed Gö- terne utmärkte de före dem i Sverige bosatta Jätarna (Jättarna), med hvilka de lågo i oupp- hörliga fejder. Såsom af flera ställen i sagorna synes, innebar denna benämning till en början ingenting föraktligt, och torde ursprungligen hafva betydt det samma som grek. *Troglodytäs* (jfr. *Troglodyt*). Denna förmodan vinner stöd deraf, att Jätarne älv. benämndes: *Jordhåloras folk*, *Bergbuar*. Småningom antog ordet en föraktlig betydelse, och blef efter kristna lärans införande liktydigt med Hedning. Enligt historiska intyg bodde, ännu i elfte århundradet, uti vissa afägsna bergstrakter af Småland, ett särskilt folk, som kallades *Troll*, och som ofta röfvade till sig kvin- nor från landsbygden. Häraf de många sägnerna om människor, som blifvit bergtagne. — 2) Från att beteckna verkliga människor öfvergick ordet med tiden till begreppet af fiendtliga andeväsen i menniskogestalt, som troddes hafva sitt tillhåll i berg och jordhålor, dit de röfvade människor, äfvensom de genom trolldomskonster gjorde mycket ondt. — 3) (fig. fam.) a) Elak menniska, isynn. ful, stygg, elak kvinna. *Taga t-et för gullet*, gifta sig med en ful eller elak kvinna, men som medför mycket penningar i boet. — b) (skämtv.) *Litet t.*, liten skalkaktig, förledande kvinna. *Ditt lilla t!* [Träll.]

TROLLA, v. n. 1. Bruka trolldom. *Kunna t.* *T. bort*, *från*, *i'n*, se *Borttrolla*, &c. — *Trollande*, n. 4. [Trälla.]

TROLLBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Se *Svar- konstbok*.

TROLLBÄR, n. 3. 1) Se *Ormbär*. — 2) Bär af Ikteört (*Actaea spicata*).

TROLLBÄRSÖRT, f. 3. Örten Paris Quadri- folia med gröna blommor och svartblå bär.

TROLLDOM, m. sing. Trollkonstens utöfning. Jfr. *Trollkonst*. *Bruka t.*, öfva trollkonster.

TROLLDRYCK, m. 3. Dryck, som äger något slags trollkraft.

TROLLERI, n. 3. 1) Se *Trolldom*. *Det är*

1. (Fam.) *Det är intet t. att . . .*, det är en lätt sak, att . . . — 2) Verkan af trolldom. *Förtaga t. TROLLFLÖJT*, m. 3. Flöjt, hvars toner hafva någon viss trollkraft.

TROLLFORMEL, trå'flå'rm'l, m. 3. pl. — *formler*. Vissa ord, som brukas vid trolldom och förmenas medföra öfvernaturliga verkningar.

TROLLGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. Barnleksak, bestående i en liten människobild af kork med bly inlagd i foten, hvarigenom han af sig sjelf åter reser sig upp, då han nedlägges.

TROLLGUDINNA, f. 1. Qvinlig gudomlighet med förmåga att åstadkomma förtrollningar. Jfr. *Fe*.

TROLLHARE, m. 2. pl. — *harar*. (jäg.) Hare, som är svår att träffa i håll, och midt under jagten hastigt försvinner.

TROLLKARL, m. 2. Karl, som brukar trolldom. (Fam.) *Han är ingen t.*, kan eller vet ej mycket.

TROLLKNUT, m. 2. Ett slags knut, som förmenas hafva någon viss trollkraft.

TROLLKONA, f. 1. Qvinna, som brukar trolldom.

TROLLKONST, f. 3. 1) *T-en*, den föregifna konsten att på förborgadt sätt genom andra än naturliga och tillåtliga medel erhålla eller uträtta, hvad man åstundar. *Utlöfva t-en*. — *Syn*. Trolldom, Trolleri. — 2) Hvarje särskilt, förborgadt sätt, som för något visst ändamål på detta vis användes. *Bruka t-en*.

TROLLKRAFT, f. 3. Kraft, som förmenas verka på ett förborgadt sätt, i strid med naturens lagar.

TROLLKRETS, m. 2. Krets, uppdragen af en besvärjare vid dess besvärjningar, för att derinom vara skyddad för de andar, han uppkallar.

TROLLKÖTT, n. sing. En lalfart. Byssus bomicina.

TROLLKYKTA, f. 1. Se *Laterna magica*.

TROLLMASK, m. 2. Se *Armpolyp*, bem. 2.

TROLLMEDEL, n. 3. Medel, hvarigenom ett trolleri utföres.

TROLLPACK, n. sing. (fam.) Pack af hexor och trollkarlar.

TROLLPACKA, f. 1. 1) Qvinna, som, enligt folktron, på skärthorsdagen rider till Blåkulla. — 2) Se *Trollkona*.

TROLLRING, m. 2. 1) Ring, som har någon förtrollande kraft. — 2) Se *Trollkrets*.

TROLLSAGA, f. 1. Se *Fesaga*.

TROLLSALVA, f. 1. Salva, som förmenas åga någon förtrollande verkan.

TROLLSK, a. 2. 1) Som kan trollo. — 2) Förtrollad.

TROLLSKOTT, n. 3. Ett slags trolldom, hvarigenom man framkallade en frånvarande persons bild i ett vattenkärl och riktade ett skott emot den samma.

TROLLSLÄNDA, f. 1. Stor insekt af Sländorna, med 4 lika stora, nätliga, långa vingar. Libellula.

TROLLSMÖR, n. sing. Ett slags smörlik svamp, som af allmoget på vissa orter tros vara en lemning af trollen. *Aethalium flavum*.

TROLLSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Magisk spegel, hvari vidskepseln förmenar att man kan skåda något tillkommande eller aflägsat.

TROLLSPOTT, m. sing. En stor, mjuk, i yngre tillstånd flytande svamp på marken. *Aron-gylum*.

TROLLSPÖ, n. 4. o. *TROLLSTAF*, m. 2.

pl. — *stafvar*. Spö, staf, hvarmed en besvärjare förmenas framkalla andar, eller genom beröring hvarmed allehanda trollerier kunna utföras.

TROLLSÅNG, m. 3. Sång, som afsjunges, för att verka något slags trolleri.

TROLLTRUMMA, f. 1. Ett slags trumma, som fordom af Seidmän och Seidkonor brukades vid utförandet af deras trollerkonster och ännu i sednare tider nyttjats af Lapparna vid spådom (Lapptrumma).

TROLLVAPEN, n. 3. Vapen, som har en magisk verkan.

TROLOFNING, trölä'vning, f. 2. Se *Förlofning*.

TROLOFVA, trölä'v, v. a. 1. Se *Förlofva*, bem. 2. — *T. sig*, v. r. Se *Förlofva sig*. — *T-d*, part. pass. Se *Förlofsad*.

TROLÖS, a. 2. Som ej håller tro och loften, bryter emot utlofvad trohet. *T. undersäte, vän, älskare, make*. Säges ej i fråga om tjänsteförhållanden, i hvilket fall *Otrogen* brukas.

TROLÖSHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara trolös. — 2) Trolös handling.

TROLÖST, adv. På ett trolöst sätt, med trolöshet.

TROMAN, tröman, m. 3. pl. — *män*. (egentl.) *Tro man*; jfr. *Tro*, III) Hederstitel, som tillkommer högre embetsmän.

TROMP, se *Trumf* (på en kanon).

TROMPET, se *Trumpet*.

TRON, m. 3. (af grek. *Thronos*, säte) 1) Upphöjdt säte för regerande furstar, kejsare, konungar, m. fl., vid högtidliga tillfällen. *Sätta sig, sitta på sin t. Sitta på t-en*, älv. (fig.) regera. (Fig.) *Sätta på t-en*, förskaffa regeringen. *Stiga på t-en*, tillträda regeringen. *Störta af t-en, stöta från t-en*, med våld beröfva regeringen. — 2) (fig.) Regerande fursters (isynn. kejsares och konungars) makt och myndighet. *T-ens prerogativa*. [Thron.]

TRONA, v. n. 1. (nytt ord, bildadt efter *t. thronen*) Sitta på en tron. [Throna.]

TRONARFVINGE, trönar'vninge, m. 2. pl. — *arfvingar*. Arfvinge till tronen eller kronan, närmare eller fjernare.

TRONFÖLJARE, m. 3. Den som genom börd eller val är bestämd att efterträda en regent efter dess död.

TRONFÖLJD, f. 3. Arfsföljd i ett regerande hus.

TRONHIMMEL, m. 2. pl. — *himlar*. Himmelen eller tak öfver en tron.

TRONLEDIGHET, f. 3. Det tillstånd i ett rike, då tronen är ledig, d. v. s. att regenten dött, utan att någon ännu efterträtt honom.

TROP, trå'p, m. 3. (grek.) Telfigur, då ett ord nyttjas att beteckna något annat, än hvad det egentligen betyder.

TROPÉ, se *Trofé*.

TROPIK, -i'k, m. 3. (grek.) Vändkrets.

TROPIKFÄGEL, -i'k'få'g'l, m. 2. pl. — *fåglar*. Simfågel emellan vändkretsarna, hvit, något större än en duva, med två mycket långa fjädrar i stjerten. *Phaeton aethereus*.

TROPISK, tröpisk, a. 2. (af *Trop*) Oegentlig, bildlig.

TROPISK, trå'pisk, a. 2. (af *Tropik*) Tillhörande den del af jorden, som ligger emellan vändkretsarna.

TROPLIGTIG, a. 2. Pligtig till trohet. *Eders Maj:ts t-ste undersäte*.

TROPLIGTIGHET, f. 3. Förpligtelse till trohet.

TROPP, m. 2. Se *Trupp*.

TROPPIA, v. n. 1. Marschera, gå truppvis. *T. af, se Aftroppa*. *T. fram, ned, ut, &c.* *T. in, se Inläga*. — *Troppande*, n. 4.

TROPPVIS, se *Truppviss*.

TROSARTIKEL, trösart'ick'l, m. 2. Väsentlig del af en troslära. (Fam.) *Det är ingen t.*, icke mycket att tro på. *Det är en t. för honom*, han tror derpå med full öfvertygelse.

TROSBEKÄNNARE, m. 3. En som bekänner sig till en troslära.

TROSBEKÄNNELSE, f. 3. 1) Öffentlig förklaring af ett religionsparti eller af enskilt person, rörande dess religiösa öfvertygelse. *Den apostoliska t-en*, de tre symbola. — 2) Öffentlig förklaring rörande åsikter öfver icke religiösa föremål. *En politisk t.* — 3) Tro, lära, bekännelse.

TROSBRODER, m. 3. pl. — *bröder*. Se *Trosförvandt*.

TROSDÖMSTOL, m. 2. Se *Inquisition*.

TROSED, trös-ed, m. 3. Ed, hvarigenom man förklarar sig bekänna någon viss troslära.

TROSFIENTE, m. 3. Fiende till någon viss troslära.

TROSFORMEL, trösflå'rm'l, m. 3. pl. — *formler*. Viss gifven formel för en trosbekännelse.

TROSFRIHET, f. 3. 1) (i allmänhet) Frihet att öppet uttala sin religiösa öfvertygelse och att dyrka Gud i enlighet dermed. — 2) (särskilt i protestantiska länder) Frihet att i religionsaker tro och bekänna, hvad man anser äga stöd i den heliga skrift, rätteligen tolkad.

TROSFÖRBÄTTRING, f. 2. Förbättring af en troslära.

TROSFÖRVANDT, c. 3. En, som bekänner sig till samma troslära som en annan. *De äro t-er. Mina t-er*.

TROSGRUND, m. 3. Lärogrund i en troslära.

TROSLÄRA, f. 1. 1) Lära om hvad som hör tros i religionsämnen. — 2) Se *Trosartikel*.

TROSKÄMPE, m. 2. pl. — *kämpar*. En, som kämpar för en troslära, isynn. den kristna.

TROSMENING, f. 2. Mening i afseende på någon religionsfråga.

TROSMÅL, n. 3. Mål, som angår trosbekännelsen. *I t.*, i fråga om trosläran.

TROSNORM, trösnå'rm, m. 3. Rättesnöre för den religiösa tron.

TROSOFFER, n. 3. Offer, som någon hembar åt sin religiösa tro.

TROSMVÄNDELSE, f. 3. Öfvergång ifrån en troslära till en annan.

TROSPARTI, tröspar'ti, n. 3. Medlemmarne af en och samma trosbekännelse, så vida de derigenom mer eller mindre afseendra sig ifrån andra religionsbekännare.

TROSPUNKT, m. 3. Särskilt ämne eller fråga i en troslära.

TROSREGEL, trösreg'l, f. pl. — *reglor*. Rättesnöre för tron, hvilket bestämmer, hvad som skall antagas och fördragas som troslära.

TROSS, m. 2. 1) Tross-slaget tåg. — 2) (utan plur.) a) Mängd af vagnar, som åtfölja en armé, och hvarpå föras packning, lifsmedel, foder, jemte öfriga förnödenheter (utom ammunition). — b) De personer, som dervid äro anställda. — c) (fam.) Mängd af saker, som någon för med sig. *Hela t-en*, allsammans. — d) (fam.) Pack, följe, bagage.

TROSSAK, trös-såk, f. 3. Mål, fråga, som angår trosläran.

TROSSBJELKE, m. 2. pl. — *bjelkar*. Bjelke i en trossbotten.

TROSSBOD, f. 2. Bod, der en trupps tross- och utredningspersedlar förvaras.

TROSSBOTTEN, m. 2. pl. — *bottnar*. (af gaml. *Trats*, inre tak, och *Botten*) Bjelkarne, som uppbära golvet i en byggnad, jemte mellan dem lagd fyllning.

TROSSDRÄNG, m. 2. Dräng, som är anställd vid en armés tross.

TROSSFANA, f. 1. 1) Fana, som fordom på marsch bars framför trossen. — 2) Fana, som brukas vid utstickning af läger.

TROSSHÄST, m. 2. Häst, som tillhör en armés tross (bem. 2. a).

TROSSKUSK, m. 2. Kusk, anställd vid en armés tross.

TROSSKÄRRA, f. 1. Kärra, tillhörande en armés tross.

TROSSPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar*. Pojke, som tjänstgör vid en armés tross.

TROSS-SLAGEN, a. 2. neutr. — *et*. *T-et tåg*, som består af tre parter och är slaget medsols.

TROSSVAGN, m. 2. Vagn, tillhörande en armés tross.

TROSTVÅNG, n. 3. Det slags tvång, då en kyrka fordrar, att alla dess bekännare skola tänka lika i trossaker och antaga allt för sanning, hvad trosläran påstår och utgifver för gudomlig uppenbarelse.

TROTJENARE, m. 3. (egentl.) *Tro tjenare*, af *Tro*, III) Hederstitel, som tillkommer lägre embetsmän med kunglig fullmakt.

TROTS, trå'ts, n. sing. 1) Hårdnackadt motstånd emot en främmande vilja, som verkligen eller blott skenbart gör intrång i våra rättigheter, och hvilket uttalar sig i åtbörder, ord eller handlingar. *Jag skall göra det, honom till t.*, tvärt emot hans vilja, befallning. *Till t. emot lagen, emot sunda förnuftet*, tvärt emot lagen, i strid med sunda förnuftet. *Bjuda någon t.*, trotsa någon. — 2) Hög grad af förtrostan till egna krafter eller främmande hjälp. — 3) Stolt eller öfvermodig förklaring, att man ej vill gifva vika för någon, ej rätta sig efter något; uppförande, som utvisar sådant tänkesätt. *Visa t. emot någon*. *Jag bekräftar mig ej om hans t. och hot*. *Göra något på t.*, för att visa trots. — *I trots af ell. blott Trots*, prepositionellt uttryck, som betyder: Tvärt emot, oakadt. *T. hans stränga förbud*. *T. hans gifna löfte*. *T. alla olyckor*. — Brukas äfven, för att beteckna, att någon är eller gör något fullt ut lika bra som en annan, t. ex.: *Jag kan göra det lika bra som t. han*. *Han vel så mycket som t. någon*, som någon annan, vare hvem som helst.

TROTSÄ, trå'tsä, v. a. o. u. 1. 1) Öppet visa, att man ej fruktar någon. *T. en fiende*. *T. ej för mycket*. (Fig.) *T. farorna, döden*. *T. lagen*, öppet bryta emot dem. — 2) Utfordra, utmana. *Jag t-r er att finna något fel*, ni kan ej &c. *Jag t-r hvem som helst att göra det bättre*, ingen kan &c. — 3) Öfvermodigt förtrosta på. *T. på sin rikedom*. — *Trotsande*, n. 4.

TROTSIG, trå'tsigg, a. 2. 1) Trotsande; fallen för att trotsa. *En t. karl*. *En t-t hufvud*, trotsig människa. — 2) Som uttrycker, tillkännagifver, innehåller trots. *T. min*. *En t-t bref*.

TROTSIGHET, trå'tsigghet, f. 3. Trotsigt sining, uppförande.

TROTSIGT, tråtsigt, adv. På ett trotsigt sätt, med trots.

TROTTOAR, tråttöar, m. 3. (fr. *Trottoir*) Upphöjd gångväg på sidorna af gator. Gångsten, Gångbana.

TROTTSTEN, tråttstén, m. 2. Petrifikat, som visar blott aftryck i det yttre af en organisk kropp.

TROVÄRDIG, a. 2. Som förtjänar att tros. *T. sagesman, författare. T. berättelse. Göra t., göra trolig, sannolik.*

TROVÄRDIGHET, f. 3. Trovärdig beskaffenhet.

TROVÄRDIGT, adv. På ett trovärdigt sätt, med trovärdighet.

TRUBADUR, --ür, m. 3. (fr. *Troubadour*) Provençalisk skald i medeltiden.

TRUBBA, v. a. 1. Göra trubbig.

TRUBBHÖRNIG, a. 2. Som har trubbiga hörn.

TRUBBIG, a. 2. 1) *T. vinkel*, större än en rät vinkel. — 2) Som har en trubbig vinkel. *T. näsa.* — 3) (fig. fam.) Kort och kärl. *T-l svar.*

TRUBBIGHET, f. 3. Egenskapen att vara trubbig.

TRUBBIGT, adv. 1) Med trubbig vinkel. *T. bildad näsa.* — 2) (fig. fam.) Kort och kärlt. *Svara t.*

TRUBBKANTIG, a. 2. Som har en eller flera trubbiga kanter.

TRUBBLAF, m. 2. pl. — *lafvar.* En lafart på klippor, ved, bark och mossor. *Parmelia pallescens.*

TRUBBNOS, m. 2. (fam.) eller

TRUBBNÄSA, f. 1. (fam.) 1) Trubbig näsa. — 2) (fig.) Person med sådan näsa.

TRUBBNÄSIG, a. 2. Som har trubbig näsa. **TRUBBVINKLIG**, a. 2. Som har en eller flera trubbiga vinklar. — *Trubbvinklighet*, f. 3. — *Trubbvinkligt*, adv.

TRUG, n. sing. Tvång genom hotelser eller genom enträget öfvertalande, enträgna böner, bjudningar, o. s. v. *Med t., med tvång; ogerna.*

TRUGA, v. a. 1. (ursprungl.: Trycka, plåga) 1) Nödga med våld eller hotelser. *T. en till något. T. af en något, se Afruga. T. fram, i'n, tvinga fram, in. (Pop.) T. i sig, tvinga sig att fortära något, som ej smakar.* — 2) Nödga genom enträget öfvertalande, yrkande, enträgna böner, bjudningar, o. s. v. *T. någon att åta, dricka. T. bört, se Borttruga. T. på en något, se Påtruga. — T. sig, v. r. Tvinga sig. T. sig att åta. Låta t. sig, låta förmå sig till något genom trug; göra något af tvång, ogerna. T. sig på folk, söka en persons umgänge eller tränga sig in i ett sällskap, oaktadt man ej gerna är sedd. T. sig till, se Pocka sig till; äfv. tvinga sig till.*

TRUGSJERN, n. 3. (ford.) Ett slags jernbörd, då den anlagade måste med blotta händerna taga ett glödande jern och kasta det i ett tråg, som stod på tolf stegs afstånd.

TRUGSMÅL, trugsåmål, n. 3. (fam.) Tvång. *Det är intet t., det är ingen som nödgar; viljan är fri; äfv. (fam.) man behöfver ej låta truga bort det.*

TRULLDOM, se Trolldom.

TRUMF, m. 3. I. Metallförstärkning på mynningen af en kanon.

TRUMF, m. 3. II. (fr. *Triomphe*) Högsta färgen i kortspel, eller den som sticker öfver alla

de andra. *Stickfärg. Hjertor är t. T. äss, kung, dam. Sitta med alla t-en på hand. Spela t., se Trumfa. Sätta i t., slå på trumf. Sticka med t., se Sticka.*

TRUMFA, v. n. 1. 1) Slå ut trumfkort. *T. med kungen. (Fig. fam.) T. med en, bete sig öfvermodigt emot, topprida en. T. ut, spela ut alla sina trumf. (Fig. fam.) Han har t-l ut, rustat ut. — 2) (fam.) T. på, piska på. — Trumfande, n. 2. o. Trumfning, f. 2.*

TRUMFKORT, n. 3. Kort af trumf.

TRUMFSPEL, n. 3. Spel i trumf, d. v. s. att de spel, som man bör taga, äro beräknade att erhållas med trumfkort.

TRUMFSTARK, a. 2. Som har mycken trumf.

TRUMHINNA, f. 1. En spänd hinna, som skiljer yttre örgången ifrån den inre.

TRUMHVIRFVEL, m. 2. pl. — *hvirflar.* Ett slags sätt att slå på trumma, då flera slag följa tätt på hvarandra.

TRUMBÅLA, f. 1. En hållighet i örat, bakom trumhinnan.

TRUMLA, se Trumma, II.

TRUMMA, f. 1. I. (Moes. G. *Trum*, träd, stam, stielk, rör) 1) Täckit, i jorden nedlagd, urhållad stock; äfv. täckt stenrör, till afledning af vatten, orenlighet, o. s. v. — 2) Ett musikinstrument, brukligt isynn. vid militärmusik, bestående af en cylindrar af tunt träl eller messingsbleck, hvars begge ändar äro öfverspända med pergament (Trumskinn), hvarpå slås med tvänne pinnar (Trumspinnar). Slå på t. Röra t-n, slå på trumma. T-n går, det slås på trumma. Stann som en t., utspänd; mycket mått. — Ss. *Trumpinne, -slag.*

TRUMMA, v. n. 1. II. 1) Slå på trumma. *T. efter, vid trumslag utropa, att någon rynt. T. ut, utropa vid trumslag. — 2) (fam.) Bullra starkt, bulta hårdt. — 3) (fig. fam.) T. på, piska på, se stryk. — Trummande, n. 4.*

TRUMMETA, (gam.) se Trumpelta. **TRUMNING**, f. 2. Slående på trumma.

TRUMPEN, a. 2. neutr. — *et.* (af isl. *Thruma*, hedröfvas) 1) Vid elakt lynne. *Vara t. Se t. ut. — 2) Som röjer trumpenhet. T. uppsyn. — Syn.* (för begge bem.) Vresig, Butter, Dyster, Mülen.

TRUMPENHET, f. 3. Dåligt lynne; trumpen uppsyn.

TRUMPERGAMENT, trummpärrgament, n. 3. o. 3. Se Trumskinn.

TRUMPET, trummpét, m. 3. (af samma ursprung som Trumma) 1) Musikinstrument, som ger skarpa, galla, smattrande toner; brukas isynn. vid militärmusik, och består af ett krökt messingsrör med munstycke. Blåsa, stöta i t. Blåsa t., kunna blåsa i trumpet. — 2) Se Trumpetsnäck. — 3) (anat.) Se Modertrumpet. — Ss. *T-klang, -ljud, -munstycke, -skall.*

TRUMPETA, v. n. 1. Blåsa i trumpet; *T. ut, vid trumpetskall ropa ut, kungöra; (fig. fam.) se Utbasuna. — Trumpetande, n. 4.*

TRUMPETARE, m. 3. Musikanter, som blåser trumpet.

TRUMPETARETRANA, f. 1. En art Trana i S. Amerika, stor som en hönstupp, med ett låte, liknande trumpetljud. Grus crepitans.

TRUMPETFÄGEL, trummpetfåg'l, m. 2. pl. — *fåglar.* Afrikansk fågel, bekant för sitt trumpetlika låte. *Buceros africanus.*

TRUMPETMUSKEL, m. 3. pl. — *muskler.*

(anat.) Muskel, som går ifrån öfre och nedre käken till munvinkeln.

TRUMPETMYNNING, f. 2. 1) Mynning på en trumpet. — 2) Gevärsmynning, som liknar den på trumpet.

TRUMPETPIPA, f. 1. Orgelpipa, hvarmed härmas ljudet af trumpet, basun, oboe, sagott m. fl. dylika instrument.

TRUMPETREGISTER, n. 3. Register i orgelverk, hvars toner likna trumpetens.

TRUMPETSNÄCKA, f. 1. Se Valdhorns-näck.

TRUMPETSNÖRE, v. 4. Snöre på en trumpet.

TRUMPETSTER, n. 3. (skepp.) Ett slags stek, hvilket brukas att förkorta ett låg.

TRUMPETSTYCKE, n. 4. Musikstycke för trumpet.

TRUMPETSTÄMMA, f. 1. 1) Se Trumpetregister. — 2) Stämman för trumpet (i en symfoni o. d.).

TRUMPETTOFS, m. 2. Tofs till prydnad på en trumpet.

TRUMPINNE, m. 2. pl. — *pinnar.* Svarfvad pinne, hvarmed slås på trumma.

TRUMPNA, v. n. 1. Blifva trumpen.

TRUMREM, f. 2. pl. — *remmar.* Vid en trumma fastad rem, hvarmed trumslagaren bär henne framför sig.

TRUMSJUKA, f. 1. Ett slags sjukdom, då underlivet är uppdrifvet af väder, hvarvid bukskinnet ofta är så spändt, att det ger ett ljud ifrån sig, likt det som höres, då man rör vid en trumma.

TRUMSKINN, n. 3. Skinn, som brukas till öfverdrag på trummor och pukor.

TRUMSLAGARE, m. 3. En, som slår på trumma.

TRUMSTAKE, m. 2. pl. — *stakar.* (sjöt.) En liten stång eller stake, utan tackling.

TRUPP, m. 3. ell. **TROPP**, m. 2. 1) Skock af vissa vilda djur, som taga tillsammans. *En t. af vargar, vildoxar, elefanter.* — 2) Samlad skara af folk, som hafva samma yrke, handverk, arbete. *En t. af krigsfolk, af sjömän, af arbetare. En t. musikanter. En t. af skåde-spelare. af öfvcare.* Bildar sammansättningen Teatertrupp. — 3) Sages särskilt om en större eller mindre skara af krigsfolk med befäl. *En t. af fotfolk, af kavalleri. Sluta t-en, se Sluta.* — Betyder i sing. äfv. gemenskapen af en trupp, i motsats till befälet. Man säger sålunda: *Befäl och t. — Trupper, trupp'r, ell. Troppar,* pl. Brukas om krigsfolk af alla slags vapen, såsom något helt, bestående af flera delar, ofta i samma mening som: Armé, här, t. ex.: *Låta t-er invrycha i ett land. T-na äro otillräckliga att försvara landet, provinsen, fästningen.* Bildar sammansättningarna: Linie-, Hus-, Fält-, Garnisons-, Reservtrupper.

TRUPPVIS ell. **TROPPVIS**, adv. Fördelade, spridda i trupper. *Marschera, gå t. Lägra t.*

TRUT, m. 2. (ursprungl.: Lång nos) 1) Sages i lägre språket för Mun, ansigte. *Slå en på t-en. Ett slog på t-en. Stor i t-en, stortallig.* — 2) Benämning på en afdelning af Måsesläktet. Arter deraf äro: Gråtrut, Hvåttrut och Hafs-trut.

TRUTHUGGARE, m. 3. (pop.) Slag på truten, munfisk.

TRUTLAF, m. 2. pl. — *lafvar.* Lafsläktet Thelotrema.

TRY, n. sing. Örtsläktet *Lonicera*.

TRY, (gam.) se Tre.

TRYCK, n. sing. 1) Tryckning. *Luftens t. Ångors t. Fastakroppars t., deras vikt. — 2) Böckers tryckning. Lemna en skrift till, på t-et, för att tryckas. Lägga under t-et, låta trycka. Ge ut på ell. af t-et, låta trycka och utlemna i bokhandeln eller utdelat. Komma ut af t-et, blifva tryckt och utlemnas i bokhandeln eller utdelas. — 3) Tryckning på tyger. — 4) Hvad som blifvit tryckt. Sages så väl i fråga om böcker som tyger. *Rent, vackert t.**

TRYCKA, v. a. o. n. 2. 1) Med mer eller mindre styrka föra ett föremål intill ett annat eller omsluta något. *Han t-hte henne till sitt bröst. T. ens hand, t. handen på någon. T. fast, låsta genom tryckning. T. af, ihop, i'n, se Africka. Hoptrycka, sec. T. på, hårdt trycka; äfv. trycka hårdare. T. till, å t., se Tilltrycka. T. år, se Urtrycka. — 2) Med mer eller mindre styrka tynga på, drifva, skjuta ned, upp ell. fram. *Han t-te med handen på bänkarna. T. hatten djupt ned i ansigtet. T. på en fjäder. T. af ett gevär ell. blott t. af, nedfälla hanen emot stället eller knallhatten. T. ned, se Nedtrycka. T. undan, genom tryckning drifva undan. T. upp, genom tryckning uppdrifva, uppskjuta. — 3) Genom tryckning låsta. *T. klisdradt papper på väggen. — 4) a) Genom färgad eller svärlad forms tryckning i press emot ett föremål (tyg, papper, o. s. v.), derpå frambringa tecken, bilder, figurer, bokstäver, o. s. v. T. tyger. T. kalltan. T. på papper, på tyg. T. ett ark. T. böcker, genom sådan tryckning frambringa ett mångdubbladt antal exemplar af en skrift, hvilka sedan bästas eller bindas. Låta t. ett verk, på detta sätt mångfaldiga det. T. af, se Africka, bem. 4. T. efter, se Eftertrycka. T. om, se Omtrycka. T. väl ut (en bokstaf, en figur), trycka så, att det tryckta blir klart och redigt. — b) Sätta ett sigill, en stämp på en yta och hårdt tynga på med handen, för att åstadkomma aftryck deraf. T. sitt sigill på ett bref. — 3) Sages om den verkan, som en kropp genom sin tyngd utöfvar på en annan, på hvilken den hvilat; äfv. om den, som en spänstig kropp utöfvar på en annan genom sin utvidgningskraft. *Den tunga korg, han bar på hufvudet, t-hte honom. Tyngden t-ker. Luftmassan t-ker. Fjädern t-ker för löst. T. ned, se Nedtrycka. — 6) Tränga. *Rocken t-ker mig öfver bröstet, öfver axlarna. — 7) Förorsaka en känsla liksom af något tryckande. I denna mening helst impersonell. *Det t-ker mig öfver bröstet. — 8) (fig.) Besvärta, tynga, plåga. Nöden t-ker honom. T. folket med betungande skatter. — T. sig, v. r. 1) Tränga sig. T. sig tätt intill väggen. — 2) (fig.) Sages om haren, då han, i stället att springa undan, söker gömma sig. — T. siges äfv. neutralt om fåglar, då de lägga sig ned emot marken, för att gömma sig. — T. nde, part. akt. Brukas nästan adjektivt i betydelsen af: Besvärande, plågande. *T. nöd, fattigdom. T. behof. — Tryckt, part. pass. T. skrift. Låsa t., något som är tryckt. T. tyg. — Brukas äfv. adjektivt i samma mening som: Betryckt, nedslagen. — Tryckande, n. 4.*******

TRYCKARE, m. 3. 1) Konstförfärd, som förrättar själva tryckningen på ett boktryckeri. — 2) Fabriksarbetare, som trycker tyger. — 3) Se Trycke. — 4) (skepp.) Hvarje af de träknän, som på utsidan stötta kranbalkarna. — 5) En elastisk bjelke, anbragt öfver hammaren i ett hammarverk, för att nedtrycka honom.

TRYCKARLÖN, f. 3. En tryckares (bem. 1 o. 2) arbetslön.

TRYCKBAR, a. 2. (om skrifter) Som kan eller får tryckas.

TRYCKBOLL, m. 2. (färg.) Ett slags verktyg, som användes vid betning.

TRYCKBORD, n. 3. Bord, som användes vid betning, eller hvarpå kattun, vaxduk, papperstapeter m. m. tryckas.

TRYCKBORR, m. 2. Ett eget slags borrarverktyg för små hål.

TRYCKE, n. 4. 1) Liten pjäs, som man trycker på, för att öppna något, t. ex.: *T-t på ett kannlock, på en klinka.* — 2) Se *Tryckpinne*.

TRYCKERI, n. 3. Inrättning, ställe, der något tryckes, såsom böcker, musikaler, gravurer, tyger, m. m. — Har sammansättningarna: Bok-, Not-, Sten-, Tyg-, Kattuntryckeri. *Kongliga t-et*, boktryckeri, hvarst det, som ifrån regeringen och kollegierna utkommer, tryckes.

TRYCKFEL, n. 3. Fel i tryckt skrift, begången vid sättningen på tryckeriet och öfversedd vid korrekturläsningen, eller uppkommet genom stilars utfällning, o. s. v.

TRYCKFRIHET, f. 3. Rättigheten att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tillåtas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna dörför straffas, än om detta innehåll tydligen strider emot gällande lag.

TRYCKFRIHETSBROTT, n. 3. Sådant missbruk af tryckfriheten, som genom bestämd lag blifvit förbjudet. *Tryckfrihets-förordningen uppräknar brott som för t. må anses.*

TRYCKFRIHETS-FÖRORDNING, f. 2. Lag, som stadgar, hvad som i afseende på tryckfrihetens bruk och tryckfrihetsbrott iakttagas må.

TRYCKFRIHETS-KOMITÉ, m. 3. Komité, hvars ändamål är att bevara tryckfrihetens helgd, bestående af justitie-ombudsmannen såsom ordförande samt sex ledamöter, hvilka väljas vid hvarje riksdag.

TRYCKFÄRDIG, a. 2. (om skrifter) Färdig att tryckas.

TRYCKKOSTNAD, se *Tryckningskostnad*.

TRYCKMASKIN, --schin, m. 3. Maskin för böckers m. m. tryckning. [*-machin.*]

TRYCKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man trycker. Se *Trycka*, 1-4. *T-en af ens hand. T. på en klinka. Klisstradt pappers t. på väggen. Böckers, musikalers, gravurers, tygers t. Ett sigills t. på ett bref. Vara under t.* hålla på att tryckas. — 2) Verknigen, då en kropp trycker genom sin tyngd eller spänstighet. Jfr. *Trycka*, 3. *Luftens t. T-en af en fjäder.* — 3) Trängning, hårdt åtsittande. *Rockens t. öfver aöarna.* — 4) Känsla af något liksom tryckande. *T. öfver bröstet.* — 5) (fig.) Besvärande, plågande. *Nödens, behöfvens t.* — 6) Sättet, huru en skrift, ett tyg o. s. v. blifvit tryckt. *T-en är dålig.* — Vanligare: *Tryck*.

TRYCKNINGSKOSTNAD, m. 3. Kostnaden för en skrift, ett arbetes tryckning.

TRYCKNINGSKRAFT, f. 3. Den kraft, hvarmed en kropp trycker eller tynger.

TRYCKNINGSSORT, m. 3. Orten, der en skrift tryckes eller blifvit tryckt.

TRYCKNINGSPUNKT, m. 3. Den punkt, hvarpå en kropp trycker eller tynger.

TRYCKNINGSSÅR, n. 3. Året, då en skrift blifvit tryckt.

TRYCKPAPPER, n. 3. Olimmadt papper till tryckning af skrifter.

TRYCKPINNE, m. 2. pl. — *pinnar.* Den delen af ett gevärslås, hvarpå man drager med pekfingeret, då hanen skall nedfällas.

TRYCKPRESS, m. 2. Press till tryckning af böcker, musikaler, gravurer, m. m.

TRYCKSVÄRTA, f. 1. Det slags svärta, som bogagnas vid böckers o. s. v. tryckning.

TRYCKVERK, n. 3. Maskin, hvarmedelst något flytande ämne, vanligen vatten, drifves uppåt.

TRYFFEL, tryt'l, m. sing. En underjordisk art af Klotsvamparna, som inlagd nyttjas till steksåsar. *Tuber cibarium.*

TRYGG, a. 2. (ursprungl. Trogen, trovärdig, pålitlig; af *Tro*) 1) Lugn till sinnes, ej fruktande, förtröstansfull, säker. *Jag är ganska t. i det afseendet. T. och allvarsam.* — 2) Som tryggas för fara. *En t. tillflyktsort. En t. hamn.*

TRYGGA, v. a. 1. Göra trygg, säker; skydda. *T. någon emot en beförd olycka. T. ens sinne.* — *T. sig, v. r. T. sig vid, på, förlita sig på, sätta lit till. T. sig vid ens gifna löfte. T. sig vid någon.*

TRYGGELIGEN, adv. Se *Tryggt*.

TRYGGHET, f. 3. 1) Frånvaro af fruktan: lugn, tillförsigt, tryggt sinne. *Med mycken t. Hans min utvisar mycken t.* — 2) Frånvaro af fara: säkerhet. *En orts t.*

TRYGGT, adv. På ett tryggt sätt, med trygghet, lugn, tillförsigt. *T. afbida det tillkommande.*

TRYNE, n. 4. Den spetsiga, utstående nosen på syn.

TRYTA, v. n. 3. Impl. *Tröt. Sup. Trutit. Fattas. Penningar t. mig. Eder skall inlet t.* — *Syn. Se Fattas.*

TRYVED, tryv'ed, m. sing. Se *Try*.

TRÅ, v. n. 2. I. Längta, trängta. *T. efter något.*

TRÅ, förkortadt af *Tråda*. II. (gam.) *T. dansen med mig, dansa med mig.*

TRÅ! int. (pop.) *T. mig!* (uttalas vanligen: trämmaj) Ett slags svordomsuttryck af samma mening som: *Besitta mig, sannerligen, minsann. T. mig, jag det kan! jag kan det sannerligen icke.* — Skrifves orätt *Tro mig!*

Anm. Ordet torde härleda sig ifrån isl. *þra*, ånger, trånad, vinsot, eller *þraen*, djefvalen.

TRÅCKLA, v. a. 1. (af *Tråd*) Sy ihop med långa sting. förloardt. — *Träcklande, n. 4.*

TRÅCKLING, f. 2. 1) Hopsyende med långa sting. — 2) Sådant slags söm. *T-en har gått upp.*

TRÅD, m. 2. I. (t. *Draht, af drehen, dreja, sno*) 1) a) Fin ända, spunnen af lin, hampa, silke, m. m. *En fin, grof t. Slita af en t. T-arne i en väf. Alla t-arne synas i rocken. Efter t-en, se Trådrätt.* (Fig.) *Hans lif hänger på en t., svälfvar i yttersta fara.* (Fig., poet.) *Lifvets t., lifvet.* Se äfv. *Torr.* — b) Den produkt, som uppkommer genom den snodda föreningen af två eller flera finare ändar af något slags spånad. Tvinntråd, Sytråd. *Tråda t-en på nålen.* Brukas mest i sing. kollektivt. *Feinna t. Köpa t. Arbete af t.* — 2) Af tänjbar metall utdragen, fin, trådlik produkt. *Draga t.,* förfärdiga sådan tråd. — Har sammansättningarna *Guld-, Silver-, Stål-, Jern-, Messingstråd, m. fl.* — 3) Såges äfv. om det ytterst fina, långa och böjliga ämne, som silkesmaskar och spindlar draga ur sin kropp. *T-arne af silkesmaskens spånad. Spindeltrådar.*

— 4) Tåga i kött, i växter, o. s. v. Fiber. Deraf *Kött-tråd.* — 5) (fig.) Följd, sammanhang. *T-en af en berättelse.* — *Ss. T-lik, -nystan.*

TRÅD, m. sing. II. (fam.) *Lätt på t-en, lätt att förlöda till älskog.* Såges endast om kvinnor. Anm. Detta ord torde härleda sig af isl. *Træð*, trampande, gång. *Lätt på t-en* betyder då egentl.: Som lätt följer med (den som lockar).

TRÅDA, v. a. 1. (af samma ursprung som *Tråda*, II) Trampa. *T. hönan,* såges om tuppen vid parning. Brukas i samma mening äfv. om andra fåglar. — *Trådande, n. 4. o. Trådnings, f. 2.*

TRÅDA, f. 1. (hos väfv., snick. m. fl.) Se *Trampa, f.*

TRÅDAKTIG, a. 2. Se *Trådig, 1.*

TRÅDARBETE, n. 4. Arbete af tråd (sytråd ell. metalltråd).

TRÅDBAND, n. 3. Band med varp och inslag af tråd.

TRÅDBAR, a. 2. Som visar trådarna. *T. rock.* — *Syn. Trådnött, Trådsliten, Luggsliten, Barsliten.*

TRÅDBROTT, n. 3. Fel i kläde, då en tråd på något ställe fattas.

TRÅDBUR, m. 2. Bur af stål-, jern- eller messingtråd.

TRÅDDOCKA, f. 1. 1) Docka tråd. Se *Docka*, bem. 3, a. — 2) Docka (se detta ord, bem. 1), som sättes i rörelse medelst dragtrådar.

TRÅDDRAGARE, m. 3. Handverkare, som drager metalltråd.

TRÅDDRARBÄNK, m. 2. Se *Dragbänk*.

TRÅDDRAGERI, n. 3. 1) Verkstad för tråddragning. — 2) En tråddragares konst, yrke.

TRÅDDRAGNING, f. 2. Tillverkning af metalltråd.

TRÅDGULD, n. sing. Se *Guldtråd*.

TRÅDIG, a. 2. 1) Till beskaffenhet, utseende lik tråd. — 2) Bestående, sammansatt af trådar. *T. textur.* — *Tretrådig, Fyrtrådig, &c.,* som består af tre, fyra trådar.

TRÅDIGHET, f. 3. Trådig beskaffenhet.

TRÅDKLA, se *Träckla*.

TRÅDKNAPP, m. 2. Knapp, förfärdigad af tråd.

TRÅDLUDD, m. sing. Ett slags svamp. *Exosporium.*

TRÅDMASK, m. 2. En intestinalmask, som uppehåller sig under huden på människor, af en grofve tarmsträngs tjocklek och ända till en famn lång. *Filaria medinensis.*

TRÅDMÄSTARE, m. 3. Förmäste arbetaren vid en verkstad för jern- och ståltråddragning.

TRÅDNÖTT, a. 1. Så nött, att trådarna synas. — *Syn. Se Trådbar.*

TRÅDPALJETT, trådpalj'ett, m. 3. Paljett, som göres af små trådringar.

TRÅDPIPA, f. 1. Ett slags gevärspipa, som fås, då en tunn pipa tätt omflundas med grof jerntråd, hvarstөр vällning verkställes.

TRÅDROT, f. 3. pl. — *rötter.* Svamparten *Rhizina undulata.*

TRÅDRÅT, a. 2. neutr. — *rätt.* Som går rakt fram längs efter tråden. *T. klippning.* — *Trådrätt, adv. Klippa t.*

TRÅDSILFVER, n. sing. Se *Silfvertråd*.

TRÅDSLINGA, f. 1. Lästlågten *Rhizomorpha*.

TRÅDSLITEN, a. 2. neutr. — *el. Se Trådnött.*

TRÅDSPETS, m. 2. Spets, förfärdigad af tråd.

TRÅDSTRUMPA, f. 1. Strumpa, stickad af tråd.

TRÅDSÄNDA, f. pl. — *ändar.* Helt kort tråd.

TRÅDTÅG, m. sing. Örtan *Juncus filiformis*.

TRÅDVIND, m. 2. En tråxel, hvarpå mesingstråd vid dragning upprullas.

TRÅDVIS, adv. I trådar. *Draga t.*

TRÅDÄMNE, n. 4. En beståndsdel i blodet, hvilken har samma egenskaper, som musklernas fibrer. *Vegetabiliskt t., se Vårtråd.*

TRÅG, n. 3. 1) Af långt kärl af olika djup, vanligen af trä, äfv. af sten, och begagnadt till hvarjehanda ändamål. Deraf *Vatten-, Foder-, Baktråg, m. fl. T. till murbruk.* — 2) Fördjupningen i fängnannan på ett gevärslås. — 3) Ett slagte af Musslorna. *Macra.*

TRÅGAPPARAT, ---ät, m. 3. Benämning på ett slags galvaniska apparater, som till formen likna tråg.

TRÅGSKRAPA, f. 1. Skrapa, hvarmed baktråg renskrapas.

TRÅK, n. sing. (fam.) Tråkigt, mödosamt, släpigt arbete; tråkigt sysselsättning; tråkigt lefnads-sätt.

TRÅKA, v. n. 1. (fam; frekventativ af *Tråda* ell. *Tråda*; betyder egentl.: Gå långsamt och med möda) Hafva mycken möda, svårt och trötande arbete, släp, bråk. *T. och bråka. Han har länge t-t i tjenstevägen. T. sig fram, framleva sina dagar under mycken möda och mycket arbete. T. sig fram till en tjänst, efter långa möder äntligen erhålla en tjänst. T. igenom, genomgå något mödosamt. T. sin verld igenom, framleva sina dagar i möda och bekymmer. T. med, se Dragas med. T. uppför backen, streta &c.* — *Tråkande, n. 4.*

TRÅKIG, a. 2. (fam.) 1) Som medför, orsakar tråk, besvär, möda. *T-t arbete.* — *Syn. Mödosam, besvärlig.* — 2) Ledsam. *En t. karl. T-a visiter.* — *Syn. Se Ledsam.*

TRÅKIGHET, f. 3. (fam.) Tråkig beskaffenhet; ledsamhet.

TRÅKIGT, adv. (fam.) På ett tråkigt sätt. *T. tillbringa sin tid. Ha t., ledsamt.*

TRÅNA, v. n. 1. (af verbet *Trå*) Träas af längtan, af sorg, af olycklig kärlek, o. s. v. *T. bort, se Borttråna.* — *T-nde, part. pres. — Trånande, n. 2.*

TRÅNAD, m. 3. Träande längtan, sorg; lidande af olycklig kärlek.

TRÅNEBER, m. 2. pl. — *febrar.* Långsami feber, orsakad af trånad.

TRÅNG, a. 2. komp. *Trängre*, superl. *Trängst.* Som har nog liten, otillräcklig bredd eller vidd. *T. gata, väg. T-t pass. T. klädning, snäf.* (Fig.) *Hela världen är honom för t.,* ingenting kan tillfredsställa hans årelystnad. *T-t begrepp, inskränkt, liten fattningsgåfva, dåligt förstånd.* — *Ss. T-halsad.*

TRÅNGBODD, a. 2. neutr. — *bodt.* Som bor trångt.

TRÅNGBRÖSTAD, a. 2. 1) Som har trångt bröst, svår andedrägt. — 2) (fig.) Kortsynt och rädd. *T. politik.* — *Trångbrösthighet, f. 3.*

TRÅNGBYGGD, a. 2. (om kvinnor) Som har trångt bildade födsledlar.

TRÅNGHET, f. 3. Ringa bredd, vidd, öppning. *Galans rockens, buteljmynnings t.*

TRÅNGHJERTAD, a. 2. 1) Som har trångt hjerta. — 2) (fig.) Känslöslig, utan deltagande.

TRÅNGHÖFVAD, a. 2. (om hästar) Som har för trånga hofvar.

söndag. T. út, ráka út, t. ex.: T. illa út; t. út